

**EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
NÁRODOHOSPODÁRSKA FAKULTA**

Evidenčné číslo: 101006/I/2021/36103158107700996

**PROAKTÍVNA DAŇOVÁ POLITIKA A JEJ VPLYV NA
EKONOMIKU ŠTÁTU**

Diplomová práca

2021

Nikol Toplanaj Bc.

**EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
NÁRODOHOSPODÁRSKA FAKULTA**

**PROAKTÍVNA DAŇOVÁ POLITIKA A JEJ VPLYV NA
EKONOMIKU ŠTÁTU**

Diplomová práca

Študijný program: Daňovníctvo a daňové poradenstvo

Študijný odbor: Ekonómia a manažment

Školiace pracovisko: Katedra financií NHF

Vedúci záverečnej práce: prof. Ing. Anna Schultzová PhD.

Bratislava 2021

Bc. Nikol Toplanaj

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že záverečnú prácu som vypracoval samostatne a že som uviedol všetku použitú literatúru.

Dátum:

.....

Nikol Toplanaj

ABSTRAKT

TOPLANAJ, Nikol: *Proaktívna daňová politika a jej vplyv na ekonomiku štátu*. – Ekonomická univerzita v Bratislave. Národohospodárska fakulta; Katedra financií. – Vedúci záverečnej práce: prof. Ing. Anna Schultzová PhD. – Bratislava: NHF EU, 2021, 95 s.

Cieľom diplomovej práce je analyzovať opatrenia štátu zamerané na efektívny výber daní a elimináciu daňových únikov aj v medzinárodnom kontexte. Hlavným cieľom práce je analyzovať a zhodnotiť výber daní a porovnať SR s vybranými štátmi EÚ vrátane zamerania sa na problematiku daňových únikov a optimalizácie v medzinárodnom kontexte. V nadväznosti na tému práce sa venujeme popisu problematiky súvisiacej s daňovými únikami, agresívnym daňovým plánovaním, ktorá predstavuje globálny problém.

Práca je rozdelená do 3 kapitol. Obsahuje 18 grafov, 6 tabuliek, 2 obrázky a 6 príloh. Prvá kapitola je venovaná teoretickej časti problematiky a vymedzeniu základných pojmov z oblasti daňovej politiky a daňového systému vrátane problematiky efektívneho výberu daní, kde načrtávame teoretický základ pre fungovanie daňovej politiky.

V druhej kapitole charakterizujeme cieľ práce a metodiku vypracovania záverečnej práce.

Záverečná kapitola sa zaoberá výsledkami práce, ktoré sú tvorené analýzou výberu daní na Slovensku, analýzou výberu daní v EÚ a analýzou medzinárodnej spolupráce v oblasti výberu daní predovšetkým zameranú na elimináciu daňových únikov

Výsledkom riešenia danej problematiky sú opatrenia na úrovni SR, porovnanie vybraných ukazovateľov výberu daní a zdaňovania s krajinami V4 a priemerom EÚ, opatrenia na nadnárodnej úrovni realizované na základe činností medzinárodných fór a vzájomnej spolupráce.

Kľúčové slová:

daňová politika, daňový únik, daňová optimalizácia, agresívne daňové plánovanie, daňové raje

ABSTRACT

TOPLANAJ, Nikol: Proactive tax policy and its impact on the state economy. – University of Economics in Bratislava. Faculty of National Economy. – Thesis Supervisor: prof. Ing. Anna Schultzová PhD. Bratislava: NHF EU, 2021, 95 p.

The aim of the thesis is to analyze the state measures aimed at effective tax collection and elimination of tax evasion in the international context. The main goal of this work is to analyze and evaluate the collection of taxes and compare the Slovak Republic with selected EU countries, including focusing on the issue of tax evasion and optimization in an international context. Following the topic of the work, we describe the issue related to tax evasion, aggressive tax planning, which is a global problem.

The work is divided into 3 chapters. It contains 18 graphs, 6 tables, 2 pictures and 6 appendices. The first chapter is devoted to the theoretical part of the issue and the definition of basic concepts in the field of tax policy and the tax system, including the issue of effective tax collection, where we outline the theoretical basis for the operation of the tax policy.

In the second chapter we characterize the aim of the work and the methodology of elaboration of the final work.

The final chapter deals with the results of the work, which consists of an analysis of tax collection in Slovakia, analysis of tax collection in the EU and analysis of international cooperation in the field of tax collection, primarily aimed at eliminating tax evasion.

The result of solving the issue are measures at the level of the Slovak Republic, comparison of selected indicators of tax collection and taxation with the V4 countries and the EU average, measures at the supranational level implemented on the basis of international forums and mutual cooperation.

Key words: tax policy, tax evasion, tax optimization, aggressive tax planning, tax havens

OBSAH

Úvod.....	12
1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí.....	13
1.1 Daňová politika, daňová sústava a daňový systém.....	15
1.2 Daňová optimalizácia	17
1.2.1 Daňové raje	18
1.2.2 Daňový únik a daňový podvod	20
1.2.3 Najčastejšie formy daňových únikov, legálne a nelegálne daňové úniky	22
1.3 Eliminácia daňových únikov a opatrenia na zamedzenie daňových únikov	24
1.3.1 Daňová politika EÚ v kontexte efektívneho výberu daní.....	25
1.3.2 Spolupráca daňových správ členských štátov EÚ	27
1.3.3 Medzinárodná spolupráca v boji proti daňovým únikom a podvodom	29
2 Cieľ a metodika práce	31
3 Výsledky práce	32
3.1 Analýza výberu daní na Slovensku.....	32
3.1.1 Efektivita výberu daní v SR.....	38
3.1.2 Daňová medzera	43
3.2 Analýza výberu daní v EÚ	45
3.2.1 Efektivita výberu daní z pohľadu daňovej medzery	47
3.2.3 Daňové trendy a opatrenia v EÚ	49
3.3 Medzinárodná spolupráca v oblasti daní	52
3.3.1 Medzinárodné daňové kauzy	58
3.3.2 Daňové raje	63
Záver a diskusia	72
Zoznam použitej literatúry.....	77
Zoznam príloh.....	88

ZOZNAM SKRATIEK

AFIS	Informačný systém pre boj proti podvodom
AML	anti-money laundering (pravidlá proti praniu špinavých peňazí)
ATAD	Smernica proti vyhýbaniu sa daňovým povinnostiam
AVI	automatická výmena informácií
BEPS	znižovanie základov dane a presun ziskov
CESOP	Centrálny elektronický systém informácií o platbách
CFC	kontrolované zahraničné spoločnosti
CIT	daň z príjmov právnickej osoby (corporate income tax)
DPPO	daň z príjmov právnickej osoby
DPH	daň z pridanej hodnoty
EHS	Európske hospodárske spoločenstvo
ERP	elektronická registračná pokladnica
EÚ	Európska únia
FATCA	Foreign Account Tax Compliant Act
FATF	Finančná akčná skupina (Financial Action Task Force)
FO	fyzická osoba
GAAR	Všeobecné pravidlo voči zneužívaniu (General anti-abuse rules)
GAFA	Google, Apple, Facebook, Amazon
HDP	hrubý domáci produkt
hl	hektoliter
ICIJ	Medzinárodné konzorcium investigatívnych novinárov
IFP	Inštitút finančnej politiky
KYC	know your customer (sledovanie podozrivých transakcií a ich hodnotenie)
LLC	Limited Liability Company (americká verzia spoločnosti s ručením obmedzeným)
MLI	Mnohostranný dohovor na zavedenie opatrení na zamedzenie narúšania základov dane a presunov ziskov súvisiacich s daňovými zmluvami
MMF	Medzinárodný menový fond
IMS	Systém riadenia nezrovnalostí
MF SR	Ministerstvo financií Slovenskej republiky
mld.	miliarda
NBL	Národná bločková lotéria

NKÚ SR	Národný kontrolný úrad Slovenskej republiky
NR SR	Národná rada Slovenskej republiky
OECD	Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj
OLAF	Európsky úrad pre boj proti podvodom
PO	právnická osoba
SR	Slovenská republika
UCLAF	Osobitná jednotka pre koordináciu predchádzania podvodom
ÚPVS	Ústredný portál verejnej správy
USA	Spojené štáty americké
VAT	value added tax – daň z pridanej hodnoty
VÚC	vyšší územný celok
ZFEÚ	Zmluva o fungovaní Európskej únie
WEF	Svetové ekonomické fórum

ZOZNAM OBRÁZKOV

Obrázok 1	Mapa svetových daňových rajov	64
Obrázok 2	Príklad presunu zisku spoločnosťou Google	68

ZOZNAM TABULIEK

Tabuľka 1	Vývoj výnosu z DPH v mil. € na Slovensku za roky 2004 – 2017	35
Tabuľka 2	Daňová medzera DPH v krajinách EÚ v roku 2016 a medziročná zmena v % potenciálnej dane	48
Tabuľka 3	Chronologický zoznam opatrení, návrhov a akčných plánov.....	51
Tabuľka 4	Charakteristické znaky a možnosti riešenia únikov na daniach z majetku a podnikových daniach	57
Tabuľka 5	Stručný prehľad najznámejších daňových káuz	59
Tabuľka 6	Počet slovenských firiem v daňových rajoch v roku 2020.....	69

ZOZNAM GRAFOV

Graf 1	Vývoj daňových príjmov Slovenska (v tis. eur) za roky 1995 – 2019	32
Graf 2	Príjmy verejnej správy V4 v porovnaní s EÚ v % HDP za rok 2016.....	33
Graf 3	Daňové príjmy štátneho rozpočtu SR v mil. € a podiel jednotlivých daní v % za roky 2005 - 2017.....	34
Graf 4	Vývoj výnosu z DPH v tis. € na Slovensku za roky 2003 – 2019.....	35
Graf 5	Sektorová medzera na DPH na Slovensku v roku 2014 v mil. eur	36
Graf 6	Daňovo-odvodové zaťaženie V4 vs. EÚ v % HDP v roku 2016.....	37
Graf 7	% podiely jednotlivých daní na celkovej daňovej kvóte vo V4 a EÚ za rok 2016	37
Graf 8	Výdavky jurisdikcií s porovnateľným systémom výberu daní a ciel za rok 2013 v % HDP	39
Graf 9	Vývoj indexu nákladov na výber dane 2005 – 2013 v krajinách V4 v % HDP	40
Graf 10	Percentuálny podiel firiem na Slovensku podľa výšky zaplatených daní v roku 2019	41
Graf 11	Kategórie firiem na Slovensku podľa zisku	42
Graf 12	Daňová medzera na DPH v % z potencionalnej dane v SR za roky 2000 – 2018	44

Graf 13 Celkové daňové zaťaženie krajín EÚ ako % podiel HDP porovnanie r. 2018 a 2010	46
Graf 14 Daňová medzera DPH v krajinách EÚ v roku 2014 vrátane medziročnej zmeny ako % potencionálnej dane	47
Graf 15 Daňová medzera DPH v krajinách EÚ v roku 2016 vrátane medziročnej zmeny ako % potencionálnej dane	48
Graf 17 Úroveň príjmovej nerovnosti v krajinách EÚ v roku 2016	50
Graf 18 Rozdelenie svetového bohatstva.....	67

Úvod

Hovorí sa, že len dve veci sú na svete isté – smrť a dane. Prvé zmienky o daniach majú pôvod od obdobia vzniku prvých miest a mestských štátov z obdobia Sumerov čo je približne 3 až 4 tisíc rokov pre našim letopočtom. Pôvodne malo ísť o dary obyvateľov kňazom za účelom starostlivosti o chrámy a ich údržbu. Dane v histórii ľudstva boli vo všeobecnosti skôr príležitostným zdrojom príjmov panovníkov keďže hlavným príjmom bola vojnová korisť, napriek tomu, že existujú aj zmienky o dobrovoľnom charaktere daní v starovekom Grécku.

Dane predstavujú v súčasnosti jeden z najdôležitejších nástrojov redistribúcie národného dôchodku realizovaného prostredníctvom verejných rozpočtov – štátneho rozpočtu, rozpočtov VÚC, miest a obcí a sú nástrojom daňovej politiky, prostredníctvom ktorej sa dosahujú ciele hospodárskej politiky štátu. Dane môžeme považovať za nepriamy ekonomický nástroj riadenia

Globalizácia a teda prepájanie prvkov a súčastí života a ekonomík z celého sveta je typickým javom dnešnej spoločnosti. Jej sprievodným znakom je rast korporácií – spoločností, ktorých činnosť presahuje ďaleko za hranice ich materskej krajiny a rast medzinárodného podnikania. Ekonomicky silné firmy a jednotlivci podnikajú kroky, aby maximalizovali svoj zisk. Trh je tvrdý o čom dokazujú pravidelné krachy a kauzy obrovských gigantov, ktoré však zvyknú byť založené na podvodnom jednaní spoločností v oblasti daní a účtovníctva.

V našej práci sa často stretávame s pojmom daňový raj, ktorý evokuje automaticky niečo nezákonné. Zaoberáme sa najmä opatreniami na efektívny výber daní a elimináciu daňových únikov v SR, popisujeme spoluprácu v oblasti daní aj jednotlivé opatrenia na národnej ale aj medzinárodnej úrovni. Práca je členená do 3 kapitol. Prvá kapitola je venovaná vymedzeniu základných pojmov a súčasného stavu danej problematiky, čo zahŕňa pojmy daňovej politiky aj v zmysle jej proaktivity, daňovú optimalizáciu, daňové úniky a najčastejšie formy daňových únikov a spôsoby akými štáty spolupracujú na ich eliminovaní. V druhej kapitole objasňujeme hlavný cieľ spolu s čiastkovými cieľmi vrátane použitých metód. Tretia kapitola obsahuje výsledky našej práce, ktoré zahŕňajú analýzy a pohľad na výber daní na Slovensku a EÚ, pričom najviac pozornosti sme venovali medzinárodnej spolupráci v oblasti daní.

1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí

„Všetko, čo je v živote dobré, je buď nemorálne alebo nezákonné, alebo sa za to zaplatí vysoká daň.“ – Oscar Wilde

Základným princípom zdaňovania by mala byť efektívnosť a spravodlivosť, čo sa však v praxi vďaka vplyvu politiky zvyčajne nedarí presadiť. Problematiku zdaňovania je možné vnímať z rôznych hľadísk jednak z pohľadu štátu a ekonomiky, inak z pohľadu samotných firiem – právnických osôb a taktiež z pohľadu fyzických osôb – občanov danej krajiny. Témou našej práce je proaktívna daňová politika. Samotný pojem daňová politika je objasnený v kapitole 1.1. Z aspektu našej práce je však podstatné aj vysvetlenie pojmu proaktívny. Jedná sa o relatívne nový pojem, ktorý sa úplne štandardne v súvislosti s daňami nepoužíva. Kadárová, Kobulnický a Demečko (2016) definujú proaktívne správanie ako sklon jednotlivcov predvídať zmeny. Jedná sa pritom o prístup, ktorý je zameraný na vytváranie novších a priaznivejších podmienok oproti aktuálnym. Pre proaktívnych ľudí je typické vyhľadávanie príležitostí a informácií. Príspevok Kobulnického, Kadárovej a Kalafusovej (2013) hovorí o proaktívnom myslení ako o predpovedaní, myslení vopred v očakávaní budúcich zmien či problémov a zahŕňa pokrytie otázok na všetky možné scenáre. Proaktívne riadenia predstavuje predvídanie udalostí – problémov, trhov, trendov, zákazníckych požiadaviek a pod. a plánovanie zmien či riešení kríz.

Proaktivita ako pojem nie je úplne zaužívaný, ale stále viac a viac sa používa najmä v súvislosti s osobnostným rozvojom a následne sa rozširuje aj do ďalších aspektov života spoločnosti, aj do obchodného života firiem. V našej práci sa pojem proaktivita vzťahuje na politiku a výstupnú činnosť štátu a verejnej správy, ktorou je daňová politika. Pod proaktívnou daňovou politikou si predstavujeme správu daní, ktorá je zameraná na minimalizáciu daňových únikov a využitie všetkých možných dostupných metód a prostriedkov, ktoré môžu zlepšiť výber daní a zároveň plnenie ekonomických a spoločenských cieľov. Zubaľová (2009, s. 159 – 160) považuje za podstatu aktívnej daňovej politiky snahu vlády dosahovať istý ekonomický alebo spoločenský cieľ, napr. prostredníctvom priamych či nepriamych daní. Ak dochádza prostredníctvom uplatňovania k zvýhodneniu istej skupiny pred inou, dochádza k substitúcii – daňovníci sa snažia zmeniť svoju činnosť tak, aby získali dané zvýhodnenie.

Daňová politika má vplyv na celkový rozvoj krajiny, keďže často rozhoduje aj o kvalite podnikateľského prostredia v danej krajine a jej atraktivnosti pre investorov a zahraničné firmy. Problémom Slovenska v tomto smere je podľa Kuzmišina (2009) vysoké daňovo-odvodové zaťaženie spolu s objemom výdavkov na poľnohospodársku politiku, rozšírenosť klientelizmu a nízka dôvera verejnosti vo finančnú a inú bezúhonnosť politikov.

Globalizácia prináša rozvoj celosvetového obchodu, podnikania, turizmu, strety náboženstiev, presadzovanie národných a kultúrnych zvláštností a jej sprievodným znakom je vznik obrovských nadnárodných korporácií. Vznik a rozvoj nadnárodných spoločností znamená nárast počtu podvodného konania a správania sa, vrátane celej rady veľkých podnikateľov, tzv. finančnej oligarchie (Babčák a kol., 2018, s. 39 – 40).

Daň ovplyvňuje veľkosť disponibilných príjmov subjektov, a predstavuje najvýznamnejší zdroj financovania verejných výdavkov. Správca dane, resp. subjekty vykonávajúce finančnú správu v SR: Finančné riaditeľstvo SR, daňové úrady, colné úrady, Kriminálny úrad finančnej správy (Schultzová a kol., 2015, s. 290). Každá daň má pritom isté konkrétne náležitosti, vymedzené zákonom, ide o základné znaky daní: predmet dane, subjekt dane, základ dane, sadzba dane; a vedľajšie znaky, ktoré bližšie špecifikujú jednotlivé dane, môže ich byť viacero, medzi najvýznamnejšie však patrí určenie správcu dane a splatnosť dane (Jakúbek, Guzoňová, 2013, s. 12 – 13). Vedľajšie znaky daní sú bližšie špecifikované v jednotlivých daňových zákonoch a daňovom poriadku.

Prostredníctvom daní sa odnímajú príjmy súkromnému sektoru, aby sa mohli stať príjmom verejného sektoru. Napriek tomu, že daňový výnos plynie do štátneho rozpočtu, existujú druhy daní, ktorých výnos plynie do rozpočtov miestnych. Napriek tomu, že najpodstatnejšou funkciou daní je úhrada nákladov a výdavkov štátu – fiškálna funkcia, dane plnia aj ďalšie funkcie, realizujúce zámery daňovej politiky, ide o funkcie regulačné, stabilizačné, motivačné, sociálne (Sovová, Fiala, 2009, s. 28). Klasifikáciu daní prikkladáme v prílohe B. Široký (2008, s. 12 – 13) uvádza tri hlavné funkcie daní v ekonomike: alokačnú, redistribučnú, stabilizačnú. Alokačná funkcia rieši problematiku rozmiestnenia vládnych výdavkov a optimálne rozdelenie medzi verejnou a súkromnou spotrebou. Vláda odníma časť dôchodkov poplatníkom a pomocou poskytovania transferových platieb¹ modifikuje

¹ štátne transferové platby pritom predstavujú peňažné prostriedky vyplácané štátom / vládou jednotlivcom bez očakávania protislužby, ide napr. o platby sociálneho zabezpečenia, poistenie v nezamestnanosti, cieľom je pomoc slabším skupinám

distribúciu dôchodkov – redistribučná funkcia. Stabilizačná funkcia predstavuje zasahovanie pomocou zmeny daní do ekonomiky za cieľom udržania stabilného tempa rastu produktu ekonomiky a plnej zamestnanosti.

1.1 Daňová politika, daňová sústava a daňový systém

Daňová politika je súčasťou hospodárskej politiky štátu, ide o uplatňovanie daňových zásad a opatrení tak, aby dane predstavovali presadzovanie ekonomických, sociálnych a politických cieľov daného štátu. Konkrétna podoba a nástroje daňovej politiky sa pritom odvíjajú od hospodárskej politiky štátu. V užšom slova zmysle sú dane nástrojom fiškálnej politiky (Burák, 2013). Daňová politika teda predstavuje súhrn opatrení štátu, pomocou ktorých riadi daňovú sústavu v súlade so svojimi ekonomickými zámermi (Beňová a kol., 2007, s. 118). Daňovú politiku možno charakterizovať aj ak praktické využívanie daňových nástrojov za účelom ovplyvňovania ekonomických a sociálnych procesov v spoločnosti (Široký, 2008, s. 11 – 12). Môžeme teda povedať že daňová politika predstavuje snahu vlády o zostavenie adekvátnej daňovej sústavy, pomocou ktorej možno ovplyvňovať ekonomické a sociálne javy v spoločnosti.

Cieľom daňovej politiky je uplatňovanie daňových zásad a opatrení takým spôsobom, aby sa dane boli prostriedkom na presadzovanie ekonomických, sociálnych a politických cieľov štátu (Schultzová, 2015, s. 13). V procese vymeriavania a vyberania daní sa štát riadi daňovými zásadami, ide pritom o pravidlá a postupy, ktoré štát uplatňuje pri realizácii daňovej politiky (Schultzová, 2011, s. 19).

Štát získava podstatnú časť verejných príjmov prostredníctvom daní, preto je celkový výnos daní kľúčový pre čo najefektívnejšie fungovanie. Pri uplatňovaní daňovej politiky treba brať do úvahy vymedzenie predmetu príslušnej dane vrátane prípadných oslobodení od dane, stanovenie spôsobu výpočtu daňového základu, primerané rozdelenie daňového zaťaženia na jednotlivé daňové subjekty stanovením daňových sadzieb, vyváženú štruktúru daní – t.j. vzťah medzi priamymi a nepriamymi daňami, správne smerovanie daňového výnosu a pod. (Sivák, 2007, s. 181).

Prostredníctvom daňovej politiky môže štát regulovať prílev zahraničného kapitálu, podporovať zamestnanosť a aplikovať aj ďalšie ciele. Vo všeobecnosti možno tieto ciele rozdeliť na:

1. ciele podriadené cieľom hospodárskej politiky ako napr. rast HDP, zamestnanosť, stabilita cien, ekonomická rovnováha,
2. špecifické ciele daňovej politiky, napr. zameranie na biznis a podnikateľské subjekty z radov FO a PO, zameranie na obyvateľstvo štátu – FO.

Pri tvorbe a vyhodnocovaní účinnosti daňovej politiky poukazujú Schultzová a Šepel'ová (2017) na zohľadnenie reálneho daňového zaťaženia. Meranie a správne nastavenie daňového zaťaženia je jednou z úloh daňovej politiky.

Daňový systém predstavuje sústavu daní a systém inštitúcií, ktoré zabezpečujú správu daní, určenie ich výšky, vymáhanie a kontrolu. Ide o systém nástrojov, metód a pracovných postupov, ktoré inštitúcie uplatňujú vo vzťahu k daňovým subjektom – FO, PO. Daňový systém a jeho tvorba a celkové usporiadanie závisí od dlhodobých faktorov – demografia, technológie, ekológia; a krátkodobých faktorov – výsledku volieb. Vo všeobecnosti by mal daňový systém predstavovať: spravodlivosť, ekonomickú efektívnosť, prehľadnosť, právnu perfektnosť, flexibilitu, pozitívny ekonomický vplyv na zdaňované subjekty a daňovú istotu (Suhányiová, Petrišová, 2011, s. 223). Pojmy daňový systém a daňová sústava nie obsahovo zhodné, daňový systém je pojem obsahovo širší, a zahŕňa v sebe aj pojem daňová sústava. Daňová sústava predstavuje súhrn daní vyberaných v určitom štáte v určitom čase na základe úpravy v jednotlivých daňových zákonoch daného štátu. Daňový systém zahŕňa daňovú sústavu a tiež inštitúcie, zabezpečujúce správu, správne vyrubenie, kontrolu a vymáhanie daní a používajú na to systém nástrojov, metód a pracovných postupov vo vzťahu k daňovým subjektom (Jakúbek, Guzoňová, 2013, s. 16). Jednou zo stránok efektívnosti daňového systému je dostatok prvkov, ktoré podnecujú a stimulujú podnikateľské činnosti a pracovné aktivity. Tieto želané činnosti súvisia s úpravou vykázaného zisku či príjmu PO alebo FO, spôsobmi umorovania daňovej straty, možnosťami uznávania výdavkov či nákladov preukázateľne vynakladaných na podnikateľskú činnosť a pod. (Schultzová a kol, 2011, s. 22).

Zjednodušene daňová sústava predstavuje súhrn všetkých vyberaných daní v štáte, ktoré sú zároveň legislatívne podložené. Rozhoduje vláda, aké dane vyberať a v akom množstve a od koho (Bačišin, 2019). Daňovú sústavu SR uvádzame v prílohe A našej práce. Súhrn daní vyberaných na území daného štátu môžeme podľa Parajkovej a Bulánka (2017) označiť ako daňový systém, tvorený nasledujúcou daňovou sústavou:

- priame dane

- daň z príjmov,
- daň z majetku a ostatné priame dane.
- nepriame dane
 - daň z pridanej hodnoty – DPH,
 - spotrebné dane.

1.2 Daňová optimalizácia

„Žiadny človek v tejto krajine nie je akokoľvek, morálne ani inak zaviazaný, aby svoje vzťahy k podnikaniu alebo majetku zariadil tak, aby platil najvyššie možné dane.“ – lord Clyde, britský sudca (in Burák, 2019).

„Legálne právo všetkých daňových poplatníkov znížiť veľkosť daní alebo sa im vyhnúť – čo znamená použiť prostriedky v medziach zákona – nemôže byť spochybnené.“ – J. L. Hand, americký federálny sudca (in Burák, 2019).

Dane predstavujú príjmy pre vlády jednotlivých štátov a orgánov verejnej a miestnej moci v jednotlivých štátoch. Daňové príjmy slúžia na financovanie verejných zdrojov a činnosti orgánov verejnej a miestnej moci – cesty, obrana, vzdelávanie, zdravotníctvo, sociálne služby a pod. Zdaňovať možno kapitál, prácu a spotrebu. Daňové príjmy sú tvorené priamymi daňami, nepriamymi daňami, príspevkami na sociálne zabezpečenie. Nezaplatené dane majú za následok pokles vnútroštátnych rozpočtov a taktiež rozpočtu EÚ. Ich kvantifikácia je problematická, robí sa porovnávaním rozličných tokov hospodárskej činnosti a odhadom chýbajúcej časti hospodárskej činnosti, ktorá predstavuje nezaznamenanú ekonomiku, resp. tieňové, alebo tzv. čierne hospodárstvo, ktoré môže predstavovať rôzne neformálne a nezákonné činnosti (Európsky parlament, 2019, s. 2).

Daňová optimalizácia predstavuje legálny spôsob znižovania daňovej povinnosti. Daňová optimalizácia nepredstavuje daňové podvody ani úniky, nehrozia za ňu sankcie ani tresty. Môže sa uskutočňovať napr. prostredníctvom presunu zdaniteľných príjmov a daňových výdavkov medzi jednotlivými zdaňovacími obdobiami, maximalizáciou uplatniteľných daňových výdavkov, využívaním výhodnejšieho statusu daňovníka a pod. (Seneši, 2020). Daňovú optimalizáciu teda môžeme chápať ako hľadanie všetkých legálnych možností a spôsobov pre zníženie daňového základu a odvodov. Ištók a Krištofik (2019, s.

6) považujú za hlavné metódy a techniky presunu zdaniteľného zisku využívanie dlhu, využívanie licenčných poplatkov, zdaňovanie dividend a transferové oceňovanie. Dlh býva veľmi často využívaný ako nástroj daňovej optimalizácie, najmä ak v štáte, odkiaľ sa presúva zdaniteľný zisk neplatia pravidlá nízkej kapitalizácie². Šanta (dátum neznámy) uvádza zákonom definovanú charakteristiku daňovej optimalizácie – ako zákonom dovolený postup, ktorým daňový subjekt môže dosiahnuť minimalizáciu dane. Stanovenie konkrétnej hranice medzi daňovou optimalizáciou a daňovým deliktom je však nemožné, ale na mieste sú úvahy a pravidlá o hľadaní právnych rámcov, ktoré konanie prekračuje hranice daňovej optimalizácie. Medzi hraničné oblasti daňovej optimalizácie zaraďuje:

- tzv. reťazenie spoločností pri realizácii dodávok, predaji nehnuteľností a pod. pričom firmy majú personálne a majetkové prepojenie,
- cezhraničné (deklarované) obchodovanie,
- daňové raje – transferové oceňovanie, vyplácanie podielov zo zisku spoločníkom na Cypre, Malte a pod.,
- nákup predražených nevymožiteľných pohľadávok,
- ťažko identifikovateľné služby – poradenské, reklamné, prieskum trhu vo vysokých sumách,
- zamieňanie zmlúv – darovacia, kúpna, lízingová,
- občianske združenia.

1.2.1 Daňové raje

S daňovou optimalizáciou súvisí aj agresívne daňové plánovanie, ktoré spočíva v tom, že daňovníci si znižujú svoju daňovú povinnosť nástrojmi, ktoré môžu byť zákonné, ale sú v rozpore so zámerom zákona, využívajú sa tak medzery v daňovom systéme či nekonzistentnosť medzi daňovými systémami krajín. Dôsledkom je dvojité nezdanenie, či dvojité odpočty (Európska komisia, 2017, s. 1). Pri vstupe firiem do medzinárodného

² pravidlá nízkej kapitalizáciu sú uvedené v § 21 Zákona č. 595/2003 Z. z. Zákon o dani z príjmov, v skratke sa jedná o to, že pri poskytnutí pôžičky alebo úveru závislou osobou dlžník zahŕnie do daňových výdavkov úroky a súvisiace náklady na prijaté úvery a pôžičky maximálne do výšky 25 % ukazovateľa EBITDA – zisk pred úrokmi, zdanením a odpismi, pričom do stavu úverov a pôžičiek sa nezahŕňajú úvery a pôžičky alebo ich časti, z ktorých úroky sú súčasťou obstarávacej ceny majetku podľa osobitného predpisu (<https://podpora.financnasprava.sk/663968-Pravidl%C3%A1-n%C3%ADzkej-kapitaliz%C3%A1cie-> [cit. 2021-04-10].).

podnikateľského prostredia je možné využiť daňovú optimalizáciu najmä vďaka rozdielnemu zdaneniu a daňovým politikám v rôznych štátoch sveta. Na rozdiel od daňových únikov a podvodov ide o nástroj finančného riadenia firmy. Daňové raje majú špecifické daňové režimy a zvyčajne aj iné priaznivé podmienky pre rozvoj podnikania na svojom území, daňové raje sa zvyknú volať aj tzv. offshore centrá. Daňové raje zahŕňajú aj zvláštne hospodárske oblasti ako zóny voľného obchodu, tranzitné zóny, slobodné prístavy, slobodné colné zóny a pod. (Dvořáček, Tyll, 2010, s. 85). Offshoring predstavuje zjednodušené presun podnikateľských činností mimo hranice štátu kde firma vykonáva činnosť a vychádza z outsourcingu, čo je presúvanie rôznych podnikateľských činností kompletne na externých dodávateľov. Podľa Dvořáčka a Tylla (2010, s. 86) možno offshore centrá rozdeliť do dvoch kategórií:

- offshore – malé štáty, alebo závislé územia, ktoré nezdaňujú príjmy a majetok ako napr. Bahamy, Monako,
- onshore – veľké štáty s vysokým zdanením, ktoré vyčleňujú oblasti, v ktorých je možné získať daňové prázdny, daňové úľavy, výnimky a pod., sem môžeme zaradiť napr. Holandsko, Grécko, Írsko.

Pôvodná definícia daňových rajov podľa OECD je založená na žiadnom alebo nízkom zdanení príjmov, neefektívnej výmene informácií, nedostatku transparentnosti a minime dokázateľných podnikateľských aktivít (www.oecd.org [cit. 2021-04-03]). Burák (2019) charakterizuje daňové raje ako najčastejšie krajiny s malou rozlohou, ostrovného typu, s nízkym počtom obyvateľov, avšak s vysokými ekonomickým výkonom. Počet spoločností v daňových rajoch často prevyšuje počet obyvateľov. Medzi najznámejšie daňové raje podľa lokality zaraďuje:

- v Európe – Monako, Lichtenštajsko, Švajčiarsko, Írsko, ostrovy: Cyprus, Man, Guernsey, Madeiru,
- v Afrike – Libéria,
- v Ázii – Hongkong, Seychely,
- v Americkej oblasti – Belize, Panama, Bahamy, Bermudy, Kajmanské ostrovy.

1.2.2 Daňový únik a daňový podvod

Daňový únik možno zdefinovať ako výsledok nelegálneho ekonomického správania sa subjektov, ktorého cieľom je minimalizácia, resp. úplná eliminácia daňovej povinnosti voči štátu, resp. získanie nadmerných odpočtov DPH (Bánociová, Vrávec, 2015). Daňové úniky vyplývajú zo zavedenia daňovej povinnosti a z motívu zníženia daňového bremena daňovníkov. Podľa Buráka (2012, s. 27) sú faktormi ovplyvňujúcimi daňové úniky najmä stav demokracie, kvalita daňového systému štátu, výška daní, prehľadnosť a zrozumiteľnosť daňovej legislatívy, kvalita či nekvalita daňovej správy, pôsobnosť daňovej kontroly a účinnosť trestnej legislatívy v tomto smere. Šimonová (2017, s. 17 – 19) považuje za základný motív vzniku daňových únikov rozpor medzi záujmom štátu inkasovať dane a záujmom daňových subjektov minimalizovať vlastné daňové zaťaženie. Príčiny existencie daňových únikov člení na:

- politické – zmeny daňových zákonov ako nesúhlas so zmenami,
- sociálne – vedomostná úroveň obyvateľov a daňových subjektov o daňovo-právnych normách, komplikovanosť právnych predpisov a ich častá novelizácia, vzájomná protirečivosť daňových právnych noriem,
- ekonomické – v období ekonomického rastu je miera daňových únikov nižšia ako v období ekonomickej stagnácie a recesie hospodárstva krajiny
- etické a morálne – tolerancia daňových únikov, nedostatok právneho vedomia a následkov.

Terminológia inštitúcií EÚ rozlišuje podľa Babčáka a kol. (2018, s. 2) tri základné termíny týkajúce sa prípadov neplatenia daní:

- daňový podvod (*tax fraud*),
- daňový únik (*tax evasion*),
- vyhýbanie sa plateniu daní, resp. vyhýbanie sa daňovej povinnosti (*tax avoidance*).

Dvořáček a Tyll (2010, s. 86) daňové úniky opisujú ako správanie daňových subjektov, ktoré má za následok zníženie daňovej povinnosti voči štátu, ktoré je zapríčinené často meniacou sa legislatívou, protikladným pôsobením zákonov a vysokým daňovým zaťažením, rozoznávajú:

- legálne daňové úniky – vyhýbanie sa daňovej povinnosti obratným využívaním možností daných zákonom – „čo zákon nezakazuje, to povoľuje“,
- nelegálne daňové úniky – prekračujú rámec platnej legislatívy, patria sem:

- daňová defraudácia – zatajenie určitej časti majetku,
- daňová malverzácia – nepriznanie časti príjmov,
- nadhodnotenie daňových výdavkov, manipulácie s účtovníctvom, nesprávne odpisovanie majetku, fiktívne obchody, atď.

Daňové podvody sa vyskytujú v praxi pri všetkých daniach, pričom môžu mať rôznu povahu a formu. Podľa analýzy EÚ sa SR pohybuje na štvrtom až treťom mieste krajín s najvyššími daňovými únikmi v rámci EÚ napriek prijímaným opatreniam (Šoltésová, 2020). Ďurana (2016) uvádza nasledovné opatrenia na Slovensku v boji proti daňovým únikom:

- apríl 2012 - Vytvorenie daňovej kobry
- január 2013 - Sprísnenie trestných sadzieb pri spáchaní daňového trestného činu
- marec 2013 - Samozdanenie dovozu tovaru mimo krajín EÚ
- september 2013 - Spustenie národnej bločkovej lotérie
- január 2014 - Sprísnenie sankcií pri daňových podvodoch
- január 2014 - Novela zákona o používaní registračných pokladníc
- február 2014 - Zavedenie kontrolných výkazov DPH.

V roku 2019 sa zaviedol do praxe projekt eKasa, t.j. online napojenie všetkých pokladníc na portál finančnej správy. Cieľom je eliminácia podvodov spojených s DPH, ale aj daňou z príjmov, z dôvodu vysokej daňovej medzery. V praxi to znamená, že každý nákup pri ktorom je vydaný doklad sa zaeviduje na centrálnom úložisku eKasa, avšak je nevyhnutné internetové pripojenie. Podstatnou výhodou je zníženie administratívnej záťaže, zrýchlený a zjednodušený systém kontroly pre finančnú správu, možnosť overiť pravosť pokladničného dokladu v reálnom čase, úspora nákladov pre podnikateľa súvisiacich s ERP a ďalšie. Kritika spájaná so systémom eKasy sa týka najmä často meniacej sa legislatívy v tejto oblasti, nákladoch spojených s obstaraním technických prostriedkov na sfunkčnenie systému, potreba internetového pripojenia a chráneného dátového úložiska, náročnosti dovzdelávania daňových úradníkov, atď. (Šoltésová, Zubaľová, 2019).

Ambíciou novej slovenskej vlády je minimalizovať daňové podvody a okrem znižovania daňovej medzery na dani z pridanej hodnoty sa chce pritom zamerať aj na daňové úniky cez daňové raje. Zámerom je tak pokračovať v znižovaní daňovej medzery na DPH, ktorá momentálne na Slovensku dosahuje zhruba 18 %, oproti európskemu priemeru – 10 %. Boj by sa však mal zintenzívniť aj smerom k daňovej optimalizácii cez daňové raje za

hranou slovenskej legislatívy. Druhou veľkou témou je boj s offshormi, teda s nekalými praktikami súvisiacimi s nadmerným a nelegálnym využívaním rôznych daňových schém na optimalizáciu daní za hranicou zákona (SITA, 2020).

1.2.3 Najčastejšie formy daňových únikov, legálne a nelegálne daňové úniky

Podľa Bánociovej a Vraveca (2015), sú najrozšírenejšou formou daňových podvodov a daňových únikov podnikateľské aktivity súvisiace s nelegálnym obchodom so zbraňami, obchodom s drogami, pranie špinavých peňazí, pašovanie alkoholu a cigariet, hazardné hry, kasína a herne, úžerníctvo, ilegálne prísťahovalectvo, krádeže áut, nadmerné odpočty DPH, poisťovacie podvody, privatizačné podvody a podvody s cennými papiermi. Najčastejšie sú týmito problémami zasiahnuté rozvojové štáty tretieho sveta a štáty s transformujúcou sa ekonomikou, ktoré sa vyznačujú týmito znakmi:

- nestabilné legislatívne prostredie – časté zmeny zákonov, zmeny daňových zákonov,
- nedostatok kvalifikovaných pracovníkov, vedúcich účtovníctvo daňových subjektov v súlade s daňovými zákonmi,
- nedostatok kvalifikovaných pracovníkov na daňových a finančných úradoch, odhaľujúcich daňové úniky,
- zavedenie DPH s jej náročnými požiadavkami na administratívu,
- rozsiahla korupcia v oblasti daní a ciel.

Daňové podvody na DPH, môžu mať rôznu povahu a formu, môžu spočívať v aktívnom konaní alebo aj v nekonaní. Nekonanie znamená napr., že subjekt nepodá daňové priznanie. Podvody v oblasti DPH, sú zvyčajne spojené s aktívnym a úmyselným konaním, možno ich pritom rozčleniť do viacerých oblastí:

1. podvody súvisiace s cezhraničnými transakciami v rámci vnútorného trhu, ale aj s tretími štátmi, sem možno zaradiť:

- karuselové podvody a fingované dodávky tovarov vo vnútri EÚ medzi dvoma členskými štátmi. Dodanie tovaru platiteľom dane v tuzemsku platiteľovi dane do iného členského štátu Únie je totiž oslobodené od dane V skutočnosti bol však predaj realizovaný v tuzemsku bez DPH,
- podvody súvisiace s dovozom tovaru z tretích krajín, pri ktorých dovezený tovar má byť dodaný do iného členského štátu, ako je územie vstupu tovaru na teritórium EÚ,

- nelegálny dovoz tovaru a jeho ďalší predaj v tuzemsku bez dane,
 - fiktívne vývozy tovaru s uplatnením vysokého nadmerného odpočtu DPH,
 - podvody pri obchodovaní s použitým tovarom, najmä osobných vozidiel dovezených z iných členských štátov EÚ,
 - nepriznanie DPH z prijatých služieb od poskytovateľov zo zahraničia osobou, ktorá nie je identifikovaná pre DPH, ale je povinná platiť daň z prijatej služby;
2. podvody spojené s plnením, resp. neplnením registračnej povinnosti pre DPH, najmä:
3. podvody pri vedení účtovníctva, vrátane fakturačných podvodov, napr.:
- podvody týkajúce sa zriadenia nových spoločností výlučne za účelom fakturácie – tzv. „biele kone“/„ovce“ so sídlom na virtuálnych adresách,
 - skresľovanie hospodárskych výsledkov,
 - nepoužívanie alebo nedovolená manipulácia s elektronickou registračnou pokladnicou,
 - nevystavenie faktúry pri predaji tovaru a podvody týkajúce sa vystavovania faktúr,
 - neoprávnené odpočítanie DPH a neoprávnený nadmerný odpočet DPH,
4. podvody pri uplatňovaní nadmerného odpočtu DPH súvisiace so zneužitím daňového práva, ide o neoprávnené odpočítaním DPH platiteľom a následným uplatňovaním nároku na vrátenie nadmerného odpočtu DPH prostredníctvom karuselových podvodov,
5. iné podvody:
- úmyselné nezaplatenie priznanej dane, ako aj neodvedenie vybranej dane,
 - bezodplatné dodanie tovarov alebo služieb zamestnancom alebo na osobnú spotrebu platiteľa dane bez toho, aby tieto dodávky platiteľ dane zdanił,
 - podvody vo forme zálohových platieb,
 - podvody spojené s predajom tovaru podliehajúceho spotrebnej dani, ktorý je iný, než v skutočnosti, napr. minerálne oleje, kedy produkty, ktoré majú veľmi podobné vlastnosti ako motorová nafta sú deklarované ako vykurovacie oleje predané do iného členského štátu EÚ; ide pritom o naftu predanú načierno v tuzemsku. Takto dochádza nielen k výpadku príjmov na spotrebnej dani, ale aj na DPH – tzv. dvojitému výpadku príjmov štátneho rozpočtu,
 - podvodné konanie pomocou výberu medzi štvrťročným a mesačným zdaňovacím obdobím – jeden platiteľ dane vykáže nadmerný odpočet za kalendárny mesiac, druhý z toho istého zdaniteľného obchodu daňovú povinnosť za kalendárny štvrťrok.

V dôsledku toho môžu títo podnikatelia využívať dostatočný časový priestor na spáchanie daňového podvodu (Babčák a kol., 2018, s. 13 – 16).

Schému karuselových podvodov uvádzame v prílohe C našej práce. Podľa Šimonovej (2017, s. 57) je základným predpokladom realizácie karuselového podvodu spoločnosť registrovaná ako platiteľ DPH, ktorý uzatvorí obchodný vzťah či už reálny, alebo fingovaný s platiteľom dane v inej členskej krajine EÚ. Prostredníctvom využívania otvorenej obchodnej politiky, predávajú tieto subjekty opakovane tovar s cieľom sťažiť identifikáciu pre daňové orgány.

1.3 Eliminácia daňových únikov a opatrenia na zamedzenie daňových únikov

K eliminácií, resp. obmedzeniu daňových únikov na minimálnu možnú mieru prispievajú inštitúcie pôsobiace v oblasti daňového práva, ale taktiež z oblasti ďalších právnych disciplín ako je obchodné a trestné právo.

Cieľom boja proti daňovým podvodom je zjednodušiť získať späť príjmy, ktoré neboli zaplatené a zabezpečiť daňovú spravodlivosť – rovnakých podmienok medzi daňovníkmi. V širšom slova zmysle ide o boj nielen proti daňovým únikom a podvodom, ktoré predstavujú nezákonné a zvyčajne úmyselné protiprávne konanie, ale aj proti vyhýbaniu sa daňovým povinnostiam, čo predstavuje napr. agresívne daňové plánovanie. Okrem vyhýbania sa daňovým povinnostiam tento boj zahŕňa aj odstránenie nesúladow, medzier, ktoré existujú medzi jednotlivými jurisdikciami. Daňové orgány a v konečnom dôsledku súdne orgány posudzujú tieto prípady a určujú ich legálnosť či protiprávnosť. Boj proti daňovým podvodom zahŕňa opatrenia proti nezákonnému správaniu, opatrenia na odrádzanie od nesplnenia daňových povinností a opatrenia, ktoré sa zameriavajú na daňové medzery a nesúlady, ktoré môžu daňovníci využiť vo svoj prospech (Európsky parlament, 2019, s. 3 – 4).

K daňovým únikom na DPH dochádza aj v dôsledku nevhodného systému načasovania platieb dane a odpočítania DPH. Nárok na odpočítanie DPH totiž vzniká – v zjednodušenom vyjadrení v deň dodania tovaru / služby alebo v deň zaplatenia zdaniteľného obchodu. V dôsledku toho nemožno vyvodit' žiadnu väzbu medzi tým, či už bola daň na výstupe zaplatená do štátneho rozpočtu a od ktorej je odpočítanie dane zaplatenej

na vstupe odvodené. To všetko môže viesť až ku vzniku situácií, kedy štát v dôsledku vzniku nadmerných odpočtov miesto toho, aby na daniach prostriedky vyberal, je nútený ich platiteľom vracať. Ako isté riešenie sa javí zavedenie systému „reverse charge“, to znamená inštitút / mechanizmus prenesenia daňovej povinnosti. Ide o daňový mechanizmus, pri ktorom sa povinnosť predávajúceho – poskytovateľa zdaniteľného obchodu priznať a zaplatiť DPH na výstupe presúva na kupujúceho – príjemcu zdaniteľného obchodu. Obvykle má povinnosť priznať a zaplatiť túto daň predávajúci, v niektorých prípadoch určených Zákonom o DPH však túto povinnosť má realizovať kupujúci. Prenesená daňová povinnosť sa uplatňuje v zahraničnom obchodnom styku – vo vnútri EÚ alebo v tuzemskom obchodnom styku (Babčák a kol., 2018, s. 13).

Dôležitú úlohu pri výbere daní hrá uplatňovanie ustanovení daňového poriadku, ktorého účelom by malo byť zníženie daňových únikov, motivovanie ľudí platiť dane. Zamerat' sa chce štát na efektívnejší výber daní namiesto ich zvyšovania. V tomto smere možno očakávať zmeny daňového poriadku, na ktoré budú nadväzovať úpravy aj iných zákonov ako napríklad zmena zákona o dani príjmov, tak aby Slovensko bolo schopné zdaňovať osoby, vyvážajúce kapitál a príjmy do svojich firiem v daňových rajoch. Existuje tiež ambícia o úprave trestného zákona tak, aby sa obmedzilo využívanie tzv. účinnej ľútosti – možnosti doplatiť neuhradenú daň a vyhnutie sa tak vyvodu trestnoprávnej zodpovednosti (SITA, 2020). Spomínané zmeny by sa mali týkať daňových indexov, účinnejšej kontroly transakcií, registra diskvalifikácie, benefitov pre spoľahlivé subjekty, rozšírené možnosti sankcionovania pre nespoľahlivých daňovníkov (Cedrová, 2020).

1.3.1 Daňová politika EÚ v kontexte efektívneho výberu daní

V štátoch EÚ dochádza k daňovej koordinácii, t.j. k vytváraniu istej zmluvnej základne, ktorá predstavuje východisko pre synchronizáciu v daňovej oblasti. Cieľom je zamedzenie dvojitého zdanenia, snahy o daňovú aproximáciu a o harmonizáciu daňových sústav štátov EÚ, aby nedochádzalo k transferu aktivít jednotlivých štátov do krajín EÚ s nižším zdanením. Ide pritom o veľmi zložité procesy (Schultzová a kol., 2011, s. 27). Napriek tomu, daňové právomoci spočívajú v rukách členských štátov, EÚ má len obmedzenú pôsobnosť. Prioritou EÚ bolo vždy fungovanie jednotného trhu, aj z toho dôvodu bola harmonizácia nepriamych daní riešená skôr ako daní priamych. V súčasnosti je

prioritou boj proti daňovým únikom a vyhýbaniu sa daňovým povinnostiam, avšak akékoľvek daňové opatrenia musia byť prijímané členskými štátmi jednomyseľne (Verbeken, 2020).

Daňové záležitosti sú zahrnuté v zmluvách od začiatkov Únie ako jedna z politík EHS. V súčasnosti ich možno nájsť v kapitolách o daňových ustanoveniach a aproximácii právnych predpisov ZFEÚ. Daňová politika je spoločnou právomocou EÚ a členských štátov ako súčasť vnútorného trhu, uvádza sa ako prvá oblasť v článku 4 ods. 2 ZFEÚ o spoločnej právomoci. Daňové záležitosti však majú osobitné postavenie a patria pod mimoriadny legislatívny postup, úzko spätý s členskými štátmi, zatiaľ čo iné politiky už patria pod riadny legislatívny postup. V daňovom ustanovení kapitoly ZFEÚ (články 110 až 113) sa v článku 113 ustanovuje, že na nepriame dane sa uplatní mimoriadny legislatívny postup. V článku 115 kapitoly ZFEÚ Aproximácia práva (články 114 až 118) sa pre iné dane ustanovuje, že Rada jednomyseľne v súlade s rovnakým mimoriadnym legislatívnym postupom „*vydá smernice na aproximáciu zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení členských štátov, ktoré priamo ovplyvňujú vytvorenie alebo fungovanie vnútorného trhu*“. V článku 116 ZFEÚ sa ustanovuje mechanizmus na prekonanie narušenia podmienok hospodárskej súťaže na vnútornom trhu v prípade, že porady s členskými štátmi nepovedú k dohode, ktorá by toto narušenie odstránila. V takomto prípade „*Európsky parlament a Rada v súlade s riadnym legislatívnym postupom prijímajú potrebné smernice. Môžu sa prijať akékoľvek iné vhodné opatrenia ustanovené v zmluvách*“. Pokiaľ ide o poslednú možnosť, táto ešte nebola využitá napriek výzvam na použitie tohto ustanovenia ako právneho základu pre daňové návrhy. Daňová politika je na križovatke – vo veľkej miere naďalej zostáva vnútroštátnou záležitosťou, vyžaduje si však posilnenie spolupráce a koordinácie na úrovni EÚ a na medzinárodnej úrovni, aby mohla reagovať na špecifické otázky a výzvy, keďže možnosti samotných vnútroštátnych regulačných orgánov sú obmedzené (Európsky parlament, 2019, s. 6).

EÚ nie je oprávnená stanovovať a vyberať dane, keďže tieto právomoci prináležia členským krajinám. Daňová politika EÚ sa skladá z dvoch častí: z priamych daní, ktoré zostávajú vo výhradnej kompetencii členských štátov, a z nepriamych daní, ktoré ovplyvňujú voľný pohyb tovaru a služieb na jednotnom trhu. Pokiaľ ide o priame zdanenie, EÚ však stanovila niektoré harmonizované normy pre zdaňovanie FO a PO a členské štáty prijali spoločné opatrenia na to, aby zabránili vyhýbaniu sa daňovým povinnostiam a dvojitému

zdaneniu. Pokiaľ ide o nepriame zdanenie, EÚ koordinuje a harmonizuje zákon o DPH a spotrebnej dane. Dbá na to, aby hospodárska súťaž na vnútornom trhu nenarušila rozdiely medzi sadzbami a systémy nepriamych daní, čím by podniky v jednej krajine mali nespravodlivú výhodu v porovnaní s ostatnými. Osobitné ustanovenia o daniach sú vymedzené v článkoch 110 až 113 Zmluvy o fungovaní EÚ (Eur-Lex, dátum neznámy [cit. 2020-12-10].).

Podľa ekonóma D. J. Mitchella odstraňovanie rozdielov medzi daňovými režimami členských štátov nie je ideálne, ak sú tieto odlišnosti spôsobené objektívnymi faktormi. Subjekty by mali mať možnosť profitovať z nižších daní presunutím kapitálu alebo práce z oblastí s vysokými daňami do oblastí s nízkymi daňami, EÚ by tieto snahy nemala obmedzovať (Schultzová a kol., 2011, s. 29).

Oblasti, na ktoré sa zameriava daňová politika EÚ sú nasledovné:

- znižovanie daní z príjmov a povinných odvodov na sociálne zabezpečenie,
- zavádzanie ekologických daní v štátoch, resp. environmentálnych daní, najmä tam kde absentujú,
- približovanie, resp. zjednocovanie sadzieb daní z príjmov, snahy o unifikáciu základu dane pri zdaňovaní príjmov,
- zamedzenie daňových únikov prostredníctvom intenzívnejšej výmeny informácií medzi daňovými správami členských štátov (Schultzová, 2011, s. 30).

Výlučne daňami sa zaoberá Program financovania EÚ – Fiscalis 2020, ktorý bol prijatý nariadením č. 1286/2013 z 11. decembra 2013. Jeho cieľom je zjednodušiť a podporiť spoluprácu medzi daňovými orgánmi členských štátov v rámci EÚ, prístupujúcimi krajinami a partnerskými krajinami európskej susedskej politiky. Rozpočet programu je 234,3 milióna € a jeho cieľom je podpora boja proti daňovým podvodom, daňovým únikom a agresívnemu daňovému plánovaniu a vykonávanie administratívnej spolupráce a výmeny informácií (Európsky parlament, 2019, s. 6 -7).

1.3.2 Spolupráca daňových správ členských štátov EÚ

EÚ zintenzívňuje boj proti daňovým únikom a vyhýbaniu sa daňovej povinnosti, nakoľko tieto predstavujú hrozbu pre spravodlivú hospodársku súťaž a sú príčinou významného výpadku daňových príjmov. Na druhej strane treba konštatovať, že práve

daňové opatrenia prijímané v EÚ musia byť prijaté členskými štátmi jednomyselne. Samotná daňová politika je do značnej miery ovplyvňovaná aj judikatúrou Európskeho súdneho dvora, pričom Európsky parlament má v tejto oblasti len právo byť konzultovaný s výnimkou rozpočtových otázok, pri ktorých sa ako zložka rozpočtového orgánu delí o rozhodovacie právomoci s Radou (Bujňáková, 2017, s. 78).

Formálna podoba boja proti podvodom a korupcii vrátane ochrany finančných záujmov EÚ bola daná zriadením UCLAF v roku 1988, aktom rady z roku 1995 sa zaviedol Dohovor o ochrane finančných záujmov Európskych spoločenstiev, pričom v roku 1999 bol zriadený OLAF. V poslednom období vzniklo pod záštitou inštitúcií EÚ mnoho legislatívnych textov a odporúčaní týkajúcich sa ochrany finančných záujmov a spolupráce v boji proti daňovým podvodom. V súvislosti s viacročným finančným rámcom 2021 – 2027 bol prijatý návrh nového programu EÚ na boj proti podvodom, ktorý má v podstate skopírovať a vylepšiť program Hercule III 2014 – 2020 a skombinovať ho s informačným systémom pre boj proti podvodom – AFIS a so systémom riadenia nezrovnalostí – IMS, ktoré riadi úrad OLAF. V roku 2020 boli taktiež prijaté nové opatrenia na prenos a výmenu platobných údajov za účelom boja proti podvodom v oblasti DPH v elektronickom obchode vrátane zavedenia centrálneho elektronického systému informácií o platbách – CESOP, ktorý bude od roku 2024 zaznamenávať informácie o cezhraničných platbách v rámci EÚ, ako aj o platbách do tretích krajín. Daňovým orgánom to umožní monitoring plnenia povinností v oblasti DPH pri cezhraničných dodaniach tovaru a poskytovaní služieb medzi podnikmi a spotrebiteľmi. Smernicu EÚ 2017/1371 o boji proti podvodom, poškodzujúcich finančné záujmy EÚ prostredníctvom trestného práva prijalo do svojich vnútroštátnych predpisov 25 členských štátov. Európska prokuratúra sa zriadila koncom roka 2020 ako orgán s výlučnou právomocou vyšetrovať, stíhať a podávať žaloby v súvislosti s trestnými činmi ohrozujúcimi rozpočet EÚ, s jednotnými vyšetrovacími právomocami v celej EÚ na základe vnútroštátnych právnych systémoch (Schwarcz, 2020, s. 2).³

³ Právny základ boja proti podvodom a ochrany finančných záujmov EÚ je daný Článkom 325 ZFEÚ, 41 článkom 287 ZFEÚ, Článkom 83 ods. 2 ZFEÚ o zriadení Európskej prokuratúry, Nariadením Európskeho parlamentu a Rady 2018/1046 z 18. júla 2018 o rozpočtových pravidlách, ktoré sa vzťahujú na všeobecný rozpočet únie o zmene nariadení č. 1296/2013, č. 1301/2013, č. 1303/2013, č. 1304/2013, č. 1309/2013, č. 1316/2013, č. 223/2014, č. 283/2014 a rozhodnutia č. 541/2014 a o zrušení nariadenia č. 966/2012, hlavy XIII a XIV; Medziinštitucionálna dohoda medzi Európskym parlamentom, Radou a Komisiou z 2. decembra 2013 o rozpočtovej disciplíne, spolupráci v rozpočtových otázkach a riadnom finančnom hospodárení, časť III. — Rokovací poriadok Európskeho parlamentu, hlava II, kapitola 6, články 92, 93 a 94; hlava V, kapitola 1, článok 129, kapitola 2, článok 134 a kapitola 4 článok 142; príloha V (Schwarcz, 2020, s. 1).

Medzinárodná spolupráca daňových a finančných správ začína byť nevyhnutnosťou, z dôvodu, že mechanizmus karuselových podvodov predpokladá ich uskutočnenie minimálne v dvoch členských štátoch EÚ. Bánociová a Vrávec (2015) uvádzajú nasledovné opatrenia na zamedzenie daňových podvodov a únikov:

- zavedenie kontrolných výkazov DPH vo všetkých členských krajinách EÚ, ktoré napomôžu pri odhaľovaní najmä podvodov súvisiacich s nadmernými odpočtami DPH,
- kontroly vysoko rizikových daňových subjektov – zapojených do reťazových a karuselových podvodov,
- identifikovanie daňových subjektov nekomunikujúcich so správcom dane – „zmiznuté“ spoločnosti, „zmiznutí“ vlastníci a konatelia, tzv. biele kone,
- identifikovanie podozrivých subjektov s nedostatočnou výškou majetku, resp. žiadnym majetkom,
- zvýšená frekvencia daňových kontrol u daňových subjektov so zníženou platobnou disciplínou a platobnou schopnosťou,
- možnosť priebežne prejsť z procesu daňovej kontroly do procesu vyrubenia dane z dostupných materiálov,
- možnosť prechádzať pri zisťovaní základu dane aj materiály ktoré si daňový subjekt zaobstaral sám.

1.3.3 Medzinárodná spolupráca v boji proti daňovým únikom a podvodom

Vplyvmi globalizácie a digitalizácie sa stali mnohé z medzinárodných a vnútroštátnych daňových ustanovení zastarané. Hospodárske toky sú celosvetové a daňové základy niektorých daňovníkov – nadnárodných korporácií, majetných jednotlivcov sa týkajú viacerých štátov – môže ísť aj o značný počet, zatiaľ čo výber a vymáhanie daní sa uskutočňuje na vnútroštátnej úrovni. Rozdiel vo veľkosti medzi daňovníkmi a daňovými jurisdikciami viedol k využívaniu možností, aby svoje obchodovanie organizovali v závislosti od daňových pravidiel jednotlivých jurisdikcií. Daňové podvody sú prispôbené konkrétnym daniam – karuselové podvody DPH, konkrétnym daňovníkom – systémy agresívneho daňového plánovania niektorých nadnárodných podnikov, alebo konkrétnym miestam – príjmy presmerované na miesta, ponúkajúce úkryt pred daňovými orgánmi

prostredníctvom nepriehľadnosti vyplývajúcej z používania netransparentných subjektov, zneužívaním daňového tajomstva a pod. Boj proti daňovým podvodom nie je možné riešiť samotnými daňovými orgánmi bez toho, aby získavali informácie od iných orgánov, v iných krajinách a vymieňali si ich navzájom. Boj proti daňovým podvodom musí fungovať na celosvetovej úrovni, keďže príjmy z podvodov pred tým, ako sa dostanú späť do legálneho hospodárstva musia byť tzv. „vyprané“ a z tohto dôvodu je nevyhnutná identifikácia konečného vlastníka majetku a posilnenie opatrení a spolupráce s cieľom zachytiť toky, ktoré sa vyhýbajú daňovému systému. Jedná sa pritom o opatrenia, týkajúce sa colníctva, podávania správ spoločnosťami, podávania správ bankami (Európsky parlament, 2019, s. 3 – 4).

Od 30. septembra 2017 začala fungovať automatická výmena informácií medzi členskými krajinami EÚ, OECD a USA, týka sa to FO aj PO. Automatická výmena informácií – AVI sa realizuje na základe dohôd DAC2 – Directive on Administrative Cooperation in the field of taxation a FATCA – Foreign Account Tax Compliance Act. Finančné správy členských a signatárskych krajín na základe týchto dohôd získavajú informácie o každom bankovom účte svojho rezidenta v zahraničí, číslo účtu a zostatku na ňom. Medzinárodná spolupráca a výmena informácií je základom v boji proti daňovým únikom a podvodom (Finančná správa SR, 2017).

OECD zverejnila plán BEPS 2.0, ktorý zahŕňa aj myšlienku globálnej minimálnej dane. BEPS z angl. „base erosion and profit shifting“ sa používa ako skratka pre stratégie daňového plánovania, používané nadnárodnými podnikmi, ktoré využívajú medzery a nesúlad v daňových pravidlách medzi daňovými systémami rôznych krajín, tak aby minimalizovali alebo úplne eliminovali platenie dane. Ekonóm Joseph Stiglitz zdôrazňuje, že nadnárodné spoločnosti môžu až príliš ľahko premiestniť svoje sídlo a výrobu do ktorejkoľvek jurisdikcie, ktorá vyberá najnižšie dane, v niektorých prípadoch nemusia presunúť svoje obchodné aktivity, pretože stačí zmeniť spôsob akým zaúčtujú svoje príjmy. Na Slovensku sa nikto problematike globálnej minimálnej dane nevenuje (Bačišin, 2020).

2 Cieľ a metodika práce

Cieľom diplomovej práce je analyzovať opatrenia štátu zamerané na efektívny výber daní a elimináciu daňových únikov aj v medzinárodnom kontexte. Hlavným cieľom práce je analyzovať a zhodnotiť výber daní a porovnať SR s vybranými štátmi EÚ vrátane zamerania sa na problematiku daňových únikov a optimalizácie v medzinárodnom kontexte. V nadväznosti na tému práce sa venujeme popisu problematiky súvisiacej s daňovými únikami, agresívnym daňovým plánovaním, ktorá predstavuje globálny problém. Čiastkovými cieľmi sú:

- objasnenie problematiky daňovej politiky a efektívneho výberu daní,
- definovanie opatrenia na elimináciu daňových únikov a efektívny výber daní,
- vyhodnotenie nedostatkov súčasnej daňovej politiky,
- zdôvodniť potrebu medzinárodnej spolupráce v oblasti daní.

Pri spracovaní práce sme použili výskumné metódy – analýzu a syntézu aktuálnych údajov z publikácií od renomovaných medzinárodných inštitúcií skúmajúcich danú problematiku – ide o publikácie Európskej komisie, OECD, MF SR a IMF, MMF, dáta z Eurostatu atď. Daňové zaťaženie je vyjadrené pomerom k ekonomickej aktivite – t.j. % hrubého domáceho produktu. Vyčíslenie metodikou ESA 2010. Využívali sme čiastočne spracované údaje, ale aj nespracované údaje, ktoré sme spracovávali v programe Microsoft Excel. Pri spracovaní diplomovej práce sme metodicky postupovali nasledovne:

1. vypracovanie teoretickej časti práce pomocou štúdia a zhromaždenia literatúry a zdrojov o danej problematike, išlo pritom najmä o aktuálne vedecké články a správy zo zahraničia,
2. získavanie údajov a podkladov k vypracovaniu grafov a údajov o problematike, z už spomínaných webových stránok medzinárodných organizácií,
3. spracovanie získaných údajov do prehľadných tabuliek a grafov, tak aby bolo možné orientovať sa v problematike, spracovanie a porovnanie cenových indexov,
4. skúmanie stavu na Slovensku a vyhodnotenie súčasnej situácie,
5. vyhodnotenie a závery k riešenej problematike.

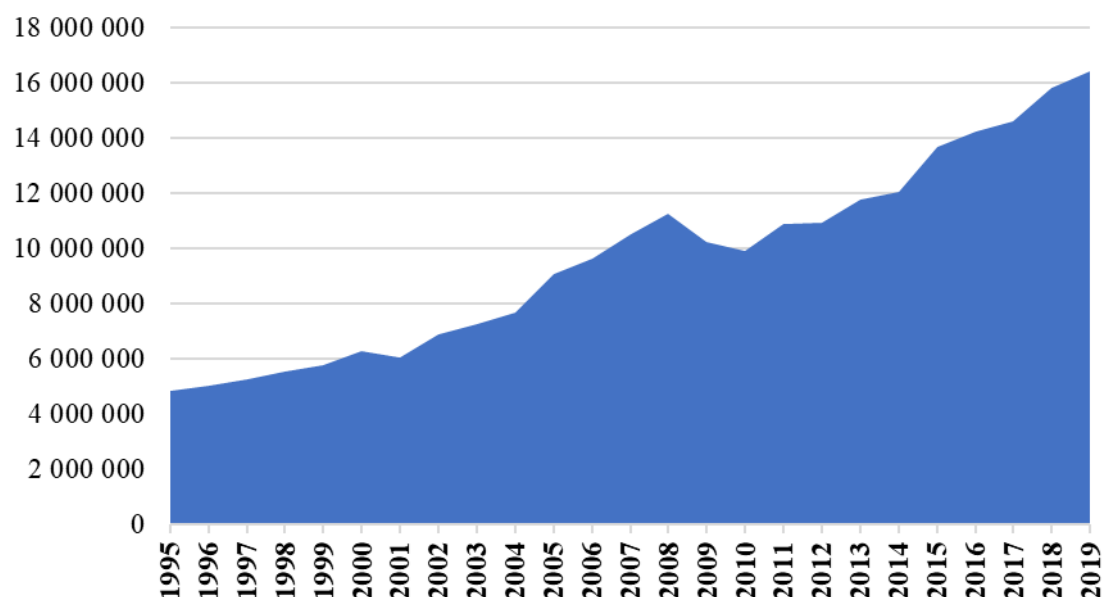
3 Výsledky práce

Cieľom praktickej časti práce je zhrnúť a analyzovať aktuálne informácie a údaje o vývoji daňových príjmov, ich štruktúre, zdaňovaní a porovnať ich s daňovým zaťažením krajín V4, vrátane priemeru EÚ. V podkapitole 3.2 sa venujeme údajom a informáciám podobného charakteru za EÚ. V podkapitole 3.3 obraciame pozornosť na medzinárodnú spoluprácu súvisiacu s problematikou daňových únikov prostredníctvom daňových rajov.

3.1 Analýza výberu daní na Slovensku

Hlavným predmetom zdaňovania štátu je stabilné plnenie plánu daňových príjmov. Aby štát získal dlhodobú dôveru daňových subjektov mal by sa snažiť o motivačné – nízke, jednoduché, zrozumiteľné, stabilné dane a so získanými daňami následne hospodáriť zodpovedne, investovať ich produktívne do rozvoja, nie kontraproduktívne do spotreby. Medzi piliere optimalizácie zdaňovania patrí jednoduchý a zrozumiteľný daňový systém, stabilné daňové zákony, motivačné sadzby daní, dokonalé daňové služby (Burák, 2014, s. 17). Na grafe 1 môžeme vidieť vývoj daňových príjmov Slovenska v tisícoch eur za časové obdobie od roku 1995 – 2019:

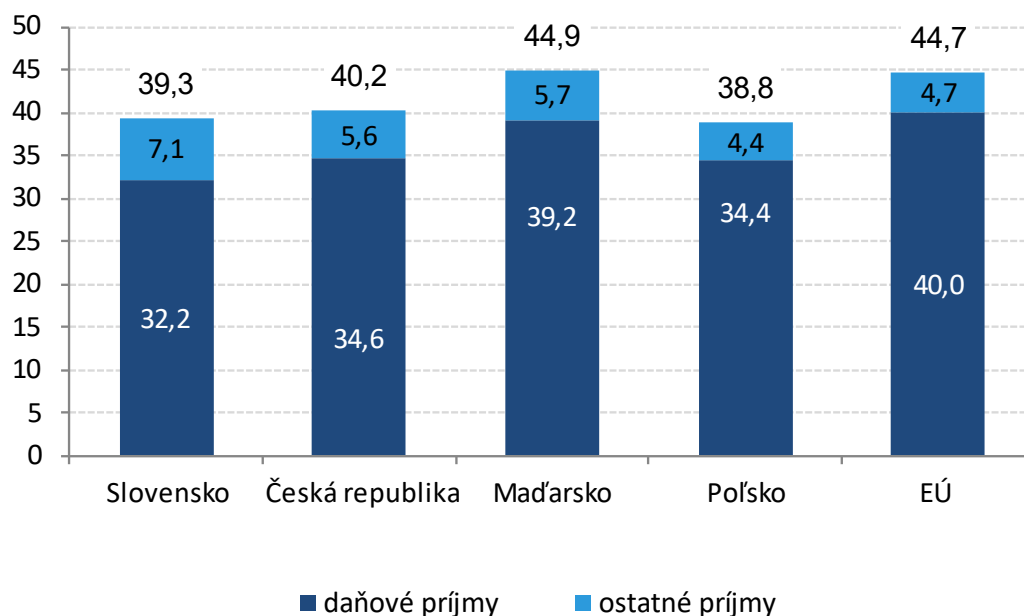
Graf 1 Vývoj daňových príjmov Slovenska (v tis. eur) za roky 1995 – 2019

Zdroj: vlastné spracovanie podľa MF SR, 2020

Od roku 1995 kedy boli daňové príjmy na úrovni 4 377 584 sa zvýšili do roku 2019 až na úroveň 14 832 981. Za najpoužívanejší ukazovateľ vo vyjadrení daňových príjmov a jednotlivých daní sa považuje podiel na HDP. Na grafe 2 sú porovnané príjmy verejnej správy krajín V4 a EÚ v % HDP za rok 2016:

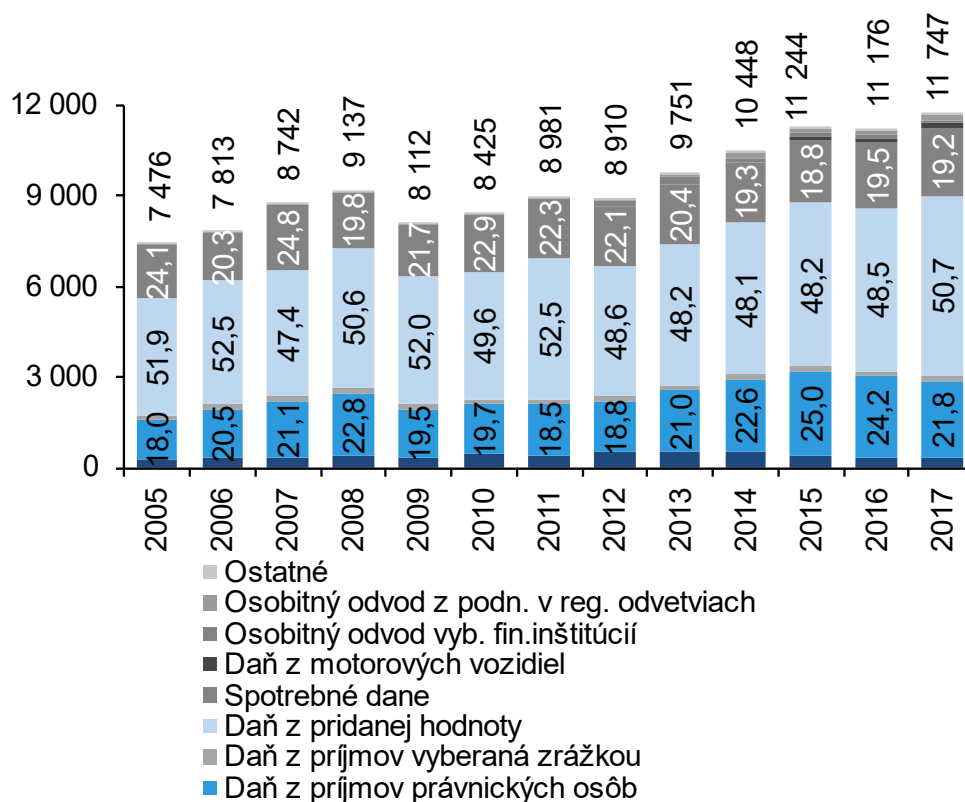
Graf 2 Príjmy verejnej správy V4 v porovnaní s EÚ v % HDP za rok 2016

Zdroj: *Inštitút finančnej politiky, 2018 in Výškrabka, Antalicová, 2018*

Môžeme vidieť, že Slovensko výrazne zaostáva za priemerom EÚ aj čo sa týka samotných daňových príjmov, aj ostatných príjmov. Členenie daňových príjmov, resp. zdroje podľa druhu daní môžeme vidieť na grafe 3 ako vývoj od roku 2005 do 2017 v miliónoch eur a podľa % podielu jednotlivých daní:

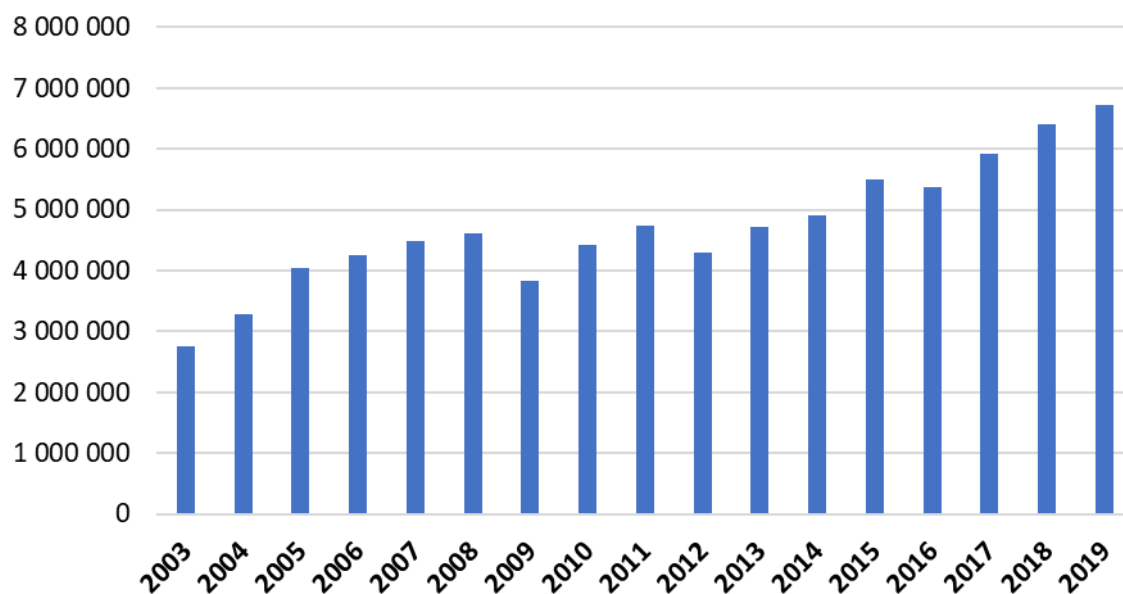
Graf 3 Daňové príjmy štátneho rozpočtu SR v mil. € a podiel jednotlivých daní v % za roky 2005 - 2017

Zdroj: IFP, 2018 in Výškrabka, Antalicová, 2018, s. 17

Z grafu môžeme vidieť, že skoro polovica daňových príjmov je tvorená DPH počas takmer celého sledovaného obdobia a pohybuje sa v intervale od 47,4% - 52,5%. DPH patrí medzi najdôležitejšie zdroje príjmov do rozpočtu SR, systém jeho fungovania je však vo veľkej miere náchylný na daňové úniky aj kvôli veľkému objemu vykonaných nielen domácich ale aj nadnárodných a medzinárodných transakcií. Na grafe 4 je zobrazený vývoj DPH v tisícoch eur na Slovensku za roky 2003 – 2019:

Graf 4 Vývoj výnosu z DPH v tis. € na Slovensku za roky 2003 – 2019

Zdroj: vlastné spracovanie podľa MF SR, 2020

S rastom výnosu z DPH súvisí hospodársky rast. Po kríze v roku 2008 môžeme vidieť za rok 2009 pokles a okrem miernych stagnácií v roku 2016 výnos DPH konštantne rastie. Na nasledovnej tabuľke môžeme vidieť detailne vyčíslenie výnosu z DPH vrátane medziročných zmien:

Tabuľka 1 Vývoj výnosu z DPH v mil. € na Slovensku za roky 2004 – 2017

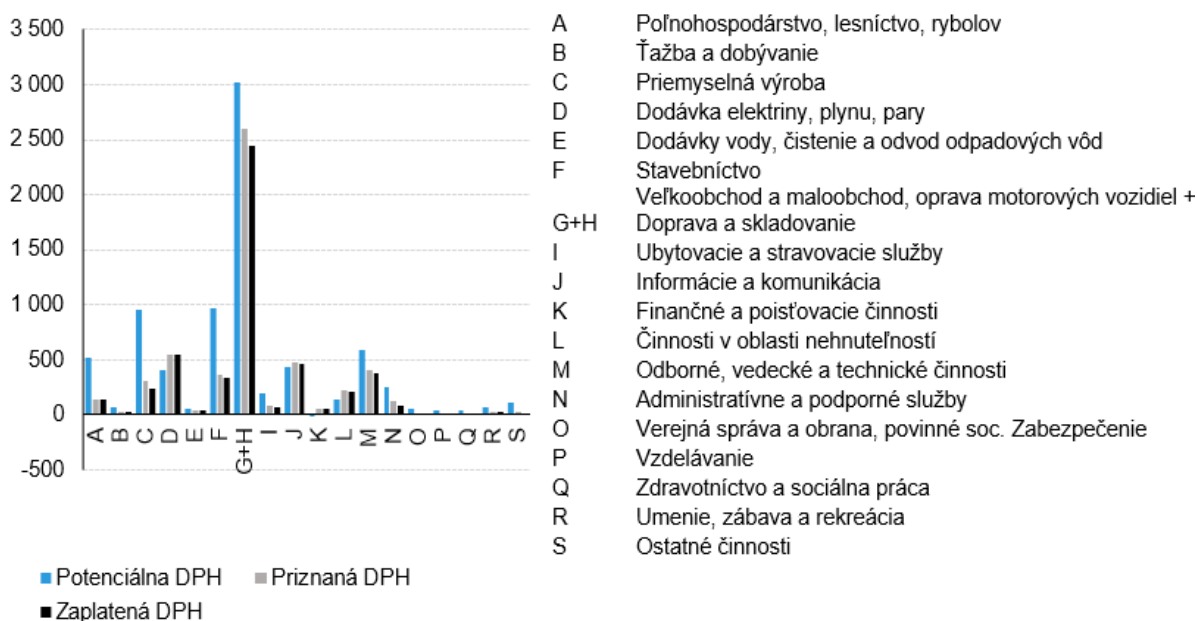
Rok	Celkový výnos (v mil. Eur)	Medziročná zmena (v %)
2004	3 507	15,7
2005	3 880	10,6
2006	4 104	5,8
2007	4 147	1,1
2008	4 621	11,4
2009	4 221	-8,7
2010	4 182	-0,9
2011	4 711	12,6
2012	4 328	-8,1
2013	4 696	8,5
2014	5 021	6,9
2015	5 420	7,9

2016	5 419	0,0
2017	5 917	9,2

Zdroj: IFP, 2018 in Výškrabka, Antalicová, 2018, s. 30

DPH je vyberaná z jednotlivých sektorov hospodárstva. Na grafe 5 je zobrazená sektorová medzera na DPH za rok 2014 v mil. eur:

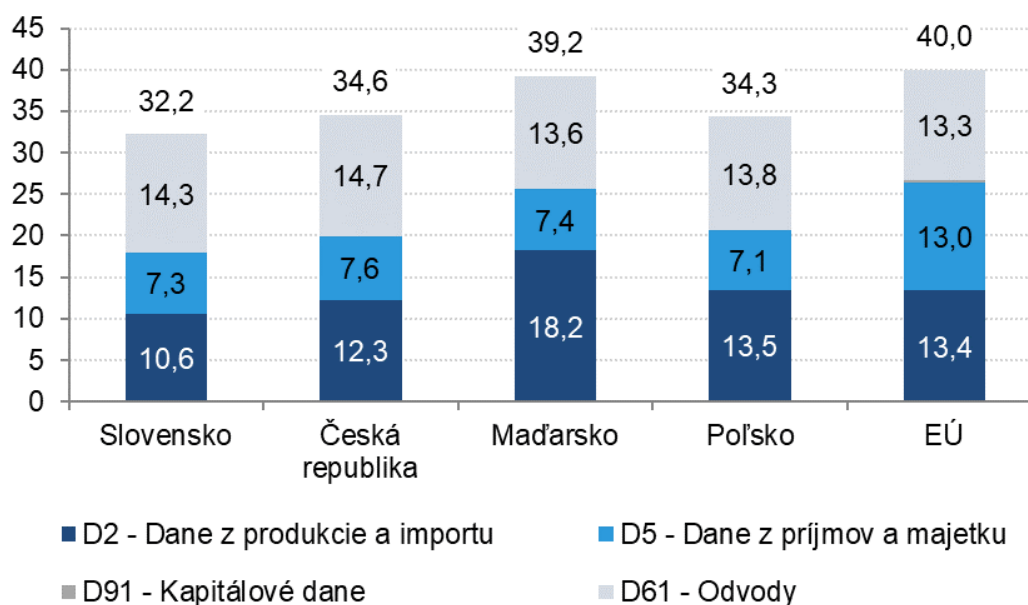
Graf 5 Sektorová medzera na DPH na Slovensku v roku 2014 v mil. eur

Zdroj: IFP, 2018 in Výškrabka, Antalicová, 2018, s. 48

Náhľad na daňovú medzeru DPH prostredníctvom sektorov umožňuje identifikáciu slabých miest v hospodárstve z pohľadu daňových únikov. Z grafu vyplýva, že ide najviac o veľkoobchod, maloobchod, opravu motorových vozidiel, dopravu a skladovanie. Isté riziko však predstavuje aj priemyselná výroba, stavebníctvo, odborné a vedecké a technické činnosti. Na základe týchto zistení je možné navrhnúť potrebné opatrenia a akčné plány, ktoré sú zakomponované do daňových politík. Slovensko čelí často kritike týkajúcej sa daňovo-odvodového zaťaženia a mnohí odborníci navrhujú jeho znižovanie, jeho problémom je, že FO s minimálnou mzdou platia zo svojej mzdy stále väčší podiel daní a odvodov. Na grafe 6 je zobrazené porovnanie daňovo-odvodového zaťaženia v SR oproti krajinám V4 a priemeru EÚ za rok 2016:

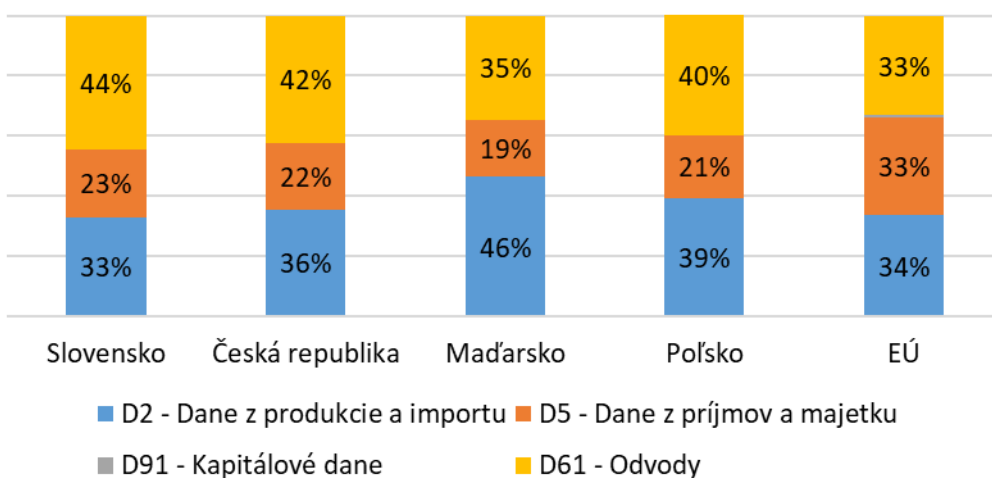
Graf 6 Daňovo-odvodové zaťaženie V4 vs. EÚ v % HDP v roku 2016

Zdroj: *Inštitút finančnej politiky, 2018 in Výchrobka, Antalicová, 2018*

Ukazuje sa, že všetky porovnávané krajiny V4 majú nerovnomerne rozložený daňový mix oproti priemeru EÚ kde je daňové zaťaženie rovnomerné. Najvýraznejší rozdiel predstavuje výber daní z produkcií a importu Maďarskom oproti ostatným krajinám aj priemeru je to cca 5%, oproti Slovensku 7,6%. Slovensko má priestor na zvýšenie daní z príjmov a z majetku, napriek tomu, že v krajiny V4 majú približne rovnaké zaťaženie, dane z príjmov a majetku môžu pomôcť regulovať sociálne nerovnosti. Na grafe 7 sú zobrazené % podiely jednotlivých daní na celkovej daňovej kvóte v krajinách V4 a EÚ za rok 2016:

Graf 7 % podiely jednotlivých daní na celkovej daňovej kvóte vo V4 a EÚ za rok 2016

Zdroj: *vlastné spracovanie podľa IFP, 2018*

Daňový systém, podporujúci ekonomickú prosperitu a konkurencieschopnosť by mal byť založený na nízkych sadzbách a širokých základoch dane. Z pohľadu štruktúry daní je výhodnejšie sa zamerať na zdaňovanie spotreby a majetku. Slovensku je odporúčané znižovať daňové a odvodové zaťaženie práce, najmä pre nízko-príjmových zamestnancov. Výpadok príjmov sa môže nahradiť zvýšením príjmov z menej škodlivých daní, ako sú daň z nehnuteľností, spotrebné dane na alkohol a environmentálne dane. Dlhodobou témou ostáva aj prechod na hodnotové zdanenie nehnuteľností, ktoré v súčasnosti na Slovensku generujú len zanedbateľný príjem v porovnaní s ostatnými štátmi EÚ (Výškrabka, Antalicová, 2018, s. 5).

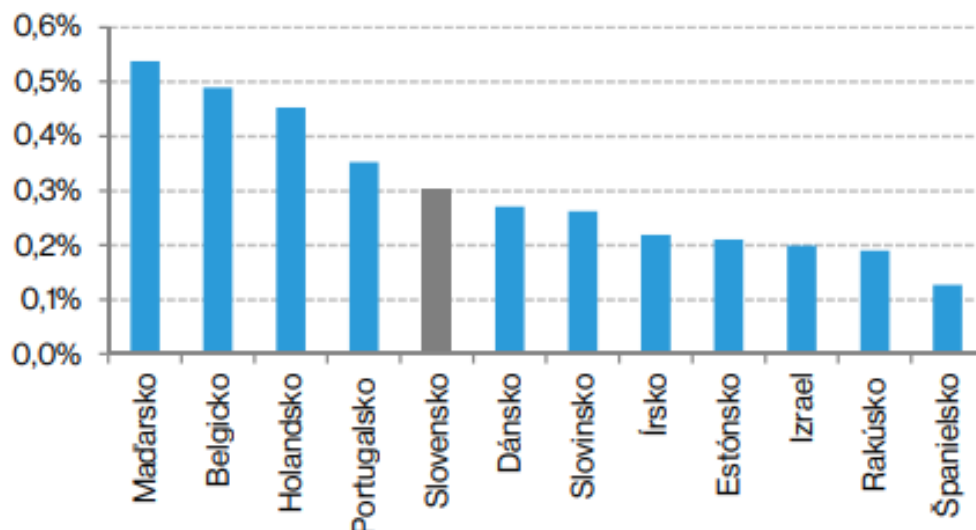
3.1.1 Efektivita výberu daní v SR

Efektivita výberu daní znamená schopnosť finančnej správy a iných splnomocnených inštitúcií vymáhať od daňovníkov štátom určenú daňovú povinnosť. Efektivitu výberu daní je možné hodnotiť pomocou indexu nákladov výberu dane, ktorý zohľadňuje objem vybraných zdrojov a náklady na ich výber. Porovnávať výber daní v rôznych krajinách nie je úplne jednoduché. Podľa Peciaru a Harvana (2016, s. 8) je potrebné brať do úvahy pri porovnávaní výberu daní a posudzovaní jeho efektívnosti organizačné štruktúry a legislatívny rámec. Index nákladov výberu dane je ovplyvnený viacerými faktormi, ktoré nesúvisia priamo s výkonnosťou a efektívnosťou správcu dane a môžu tak skresľovať jeho vypovedaciu schopnosť. OECD upozorňuje na tento ukazovateľ v anglickej literatúre „cost of collection ratio“, pretože ignoruje príjmový potenciál daňového systému, ovplyvňujú ho zmeny v rozsahu vyberanej dane, zmeny v daňových sadzbách, mimoriadne výdavky danej daňovej autority či makroekonomické zmeny a elasticita daní v portfóliu správcu dane. Efektívnosť správcov dane by sa mala merať ako rozdiel medzi aktuálne vybranými a potenciálnymi daňovými príjmami, teda ako daňová medzera, najmä ak ide o medzinárodné porovnanie.⁴ Výdavky jurisdikcií

⁴ medzinárodné daňové systémy sa môžu líšiť v zásadných aspektoch, ktoré majú vplyv na cost of collection ratio / index nákladov výberu dane, ktoré nesúvisia so skutočnou efektívnosťou, ide najmä o rozdiely: v daňových sadzbách, daňovej štruktúre, rozsahu a povahe daní, rozsahu vybraných príjmov a správe odvodov, rozsahu funkcií daňových autorít, absencii spoločnej metodiky určenej na meranie administratívnych nákladov (Peciar, Harvan, 2016, s. 10).

s porovnateľným systémom na výber daní a cieľ ako má Slovensko porovnávame za rok 2013 na grafe 8:

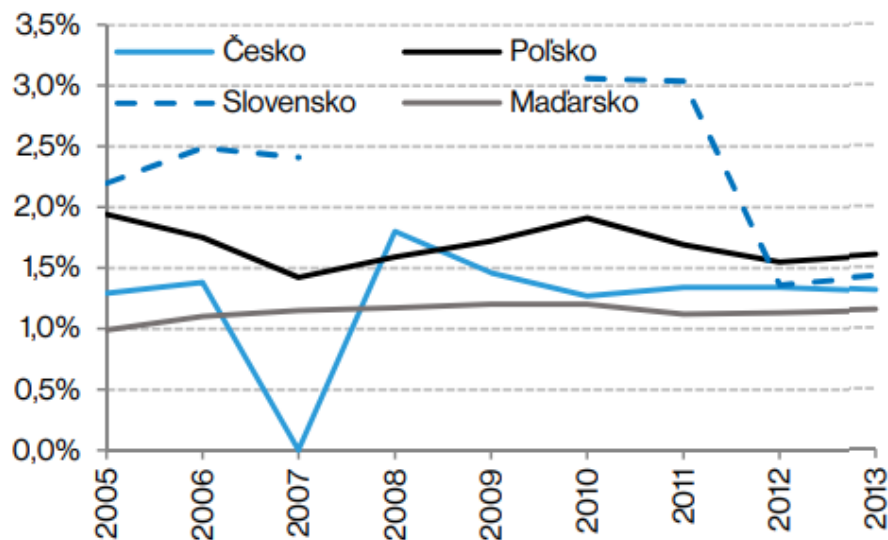
Graf 8 Výdavky jurisdikcií s porovnateľným systémom výberu daní a cieľ za rok 2013 v % HDP

Zdroj: OECD Tax Administration 2015, Daňový report SR 2015 in Peciar, Harvan, 2016, s. 8

Slovensko napriek tomu, že sa vyskytuje v priemere tohto zoznamu, môžeme zaradiť skôr medzi krajiny s drahším výberom a správou daní. Príčin môže byť viacero. V zvýšených výdavkoch môžu byť premietnuté investície do modernizácie systémov výberu daní – napr. IT systémov, vzdelávania zamestnancov a pod., ktoré sa premietnu do úspory zvyčajne v dlhšom časovom horizonte. Na grafe 6 môžeme vidieť vývoj indexu nákladov na výber daní medzi krajinami V4 za roky 2005 až 2013:

Graf 9 Vývoj indexu nákladov na výber dane 2005 – 2013 v krajinách V4 v % HDP

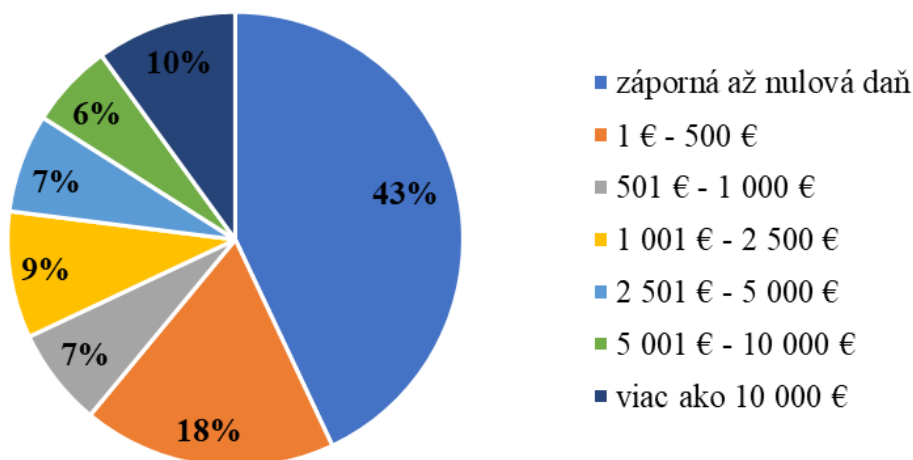

Zdroj: OECD Tax Administration 2015, Daňový report SR 2015 in Peciar, Harvan, 2016, s. 9

Vďaka efektívnemu výberu daní štátny rozpočet získava príjmy na fungovanie verejnej správy a rozvoj hospodárstva. Pre efektívny výber daní a zlepšenie výkonu daňovej kontroly je potrebné zabezpečenie neustáleho vzdelávania správcov dane a zvyšovanie počtu kontrol, z dôvodu pribúdajúcich nových praktík využívaných daňovými subjektmi za účelom zníženia daňovej povinnosti (Šoltésová, Zubal'ová, 2017). Zefektívnenie výberu daní je podmienené účinnou spoluprácou finančných orgánov, colnou správou, daňovou kobrou a pod., taktiež je v tejto oblasti potrebné sprísnenie legislatívy, posilnenie policajných útvarov, zdokonaľovanie finančnej motivácie správcov dane súčasne s ich neustálym vzdelávaním a doškoľovaním (Šoltésová, 2020).

Jedným z mnohých problémov Slovenska je fakt, ktorý sa priamo dotýka daní: množstvo firiem je dlhodobo oficiálne na nule, v strate, alebo dosahujú len malý zisk. Podľa Košča (2020, s. 17) ekonomická logika hovorí, že dlhodobo by takéto firmy aj z pohľadu efektivity a trhových podmienok nemali existovať a vynára sa tiež otázka ako dokážu dlhodobo optimalizovať účtovníctvo, bez dôrazného zakročenia štátu, resp. finančnej správy. Graf 7 zobrazuje % podiel firiem na Slovensku podľa výšky zaplatených daní v roku 2019:

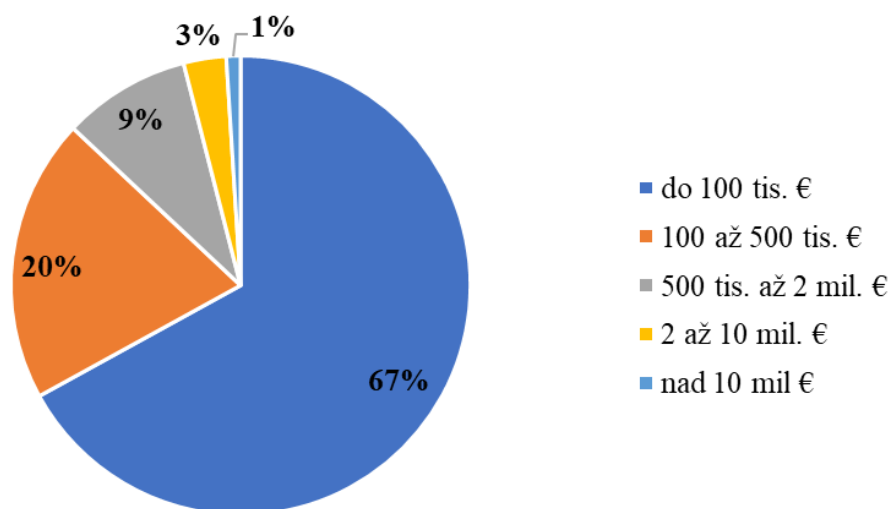
Graf 10 Percentuálny podiel firiem na Slovensku podľa výšky zaplatených daní v roku 2019

Zdroj: <https://finstat.sk/analyzy/analyza-financnych-vysledkov-firiem-2019>

Môžeme vidieť, že podiel firiem so zápornou až nulovou daňou je naozaj enormný. V minulosti slúžili na elimináciu takýchto firiem daňové licencie. Podľa údajov portálu Finstat.sk (2020) firmy platili daňové licencie od roku 2014 do roku 2017. V roku 2018, kedy boli zrušené, podiel analyzovaných firiem, ktoré majú zápornú až nulovú daň, vzrástol na 40,1 % oproti roku 2017, kedy takýchto firiem bolo 9,2 % z celkového počtu firiem. Podiel firiem so zverejnenou závierkou za rok 2019, ktoré platia zápornú až nulovú daň, ešte vzrástol oproti minulému roku na 43,4 %. Daň z príjmov medziročne klesla o 14,05 %. Kvôli zavedeniu daňových licencií zaplatená daň od roku 2014 výrazne stúpala. Po ich zrušení v roku 2018 klesla o 134 mil. €. Aktuálna výška zaplatenej dane z príjmu spoločností, ktoré zverejnili výkazy za rok 2019, predstavuje 2 034 mil. €. Na grafe 5 môžeme vidieť kategórie slovenských firiem podľa zisku ktorý každoročne dosahujú:

Graf 11 Kategórie firiem na Slovensku podľa zisku v roku 2019

Zdroj: *vlastné spracovanie podľa* <https://finstat.sk/analyzy/analyza-financnych-vysledkov-firiem-2019>,

Z grafu vyplýva, že až 67% firiem spĺňa s najväčšou pravdepodobnosťou podmienku pre platenie zníženej dane z príjmu pre mikrodaňovníkov, ktorých zisk nepresahuje 100 tisíc eur ročne. Od roku 2020 sa zmenila sadzba dane z príjmov FO aj PO, ktorú upravuje Zákon o dani z príjmov⁵. Malé firmy a živnostníci s obratom do 100-tisíc eur budú zo svojich príjmov od januára už platiť len 15 % daň namiesto 21 %. Kollárová (2019) tvrdí, že podľa daňových odborníkov je novela zákona voči niektorým firmám nespravodlivá, kvôli hranice obratu, ktorá by nemala byť kritériom pre určenie výšky dane. Daňoví experti zároveň upozorňujú, že dve úrovne dane bude pre daniarov administratívne náročné skontrolovať. Malé a stredné firmy budú zvažovať optimalizáciu daní tak, že sa rozdelia na viaceré spoločnosti, čiže je predpoklad na vznik nových s.r.o. aj zo živnostníkov. Tí majú v súčasnosti možnosť využiť paušálne výdavky do 20-tisíc eur a platiť musia buď 19%, alebo až 25% daň z príjmov. Podľa Prezídia Slovenskej komory daňových poradcov by malým firmám viac pomohli opatrenia ako zníženie daňového základu prostredníctvom uznávania vyšších výdavkov, napríklad daňových odpisov oproti znižovaniu sadzby dane. Nová daň by sa mala dotknúť dvoch tretín slovenských podnikov.

⁵ Zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov

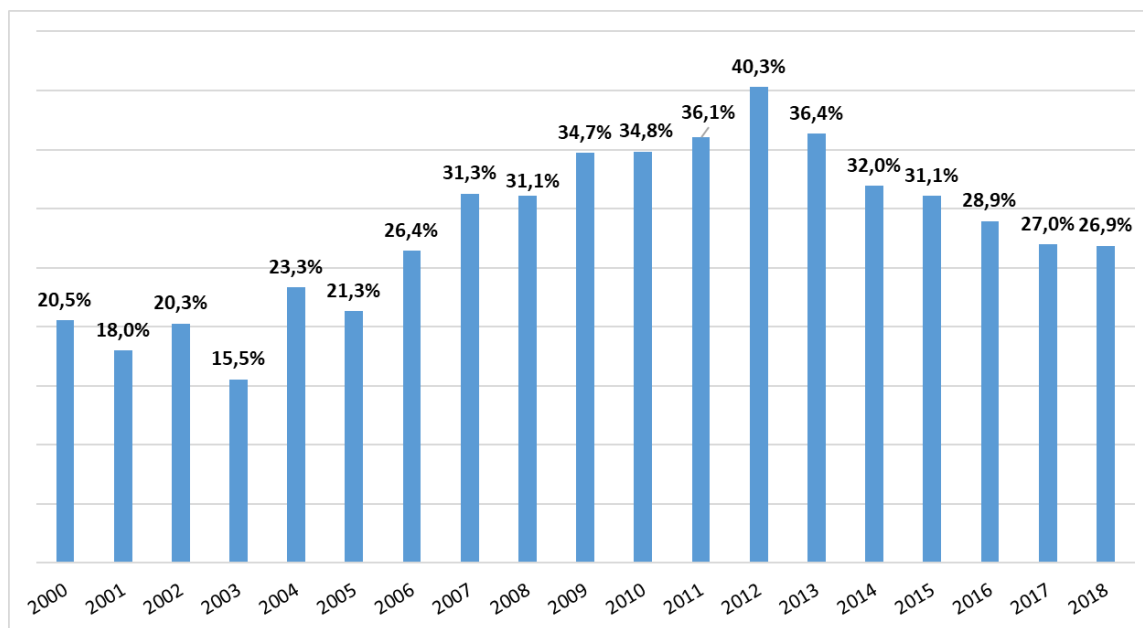
3.1.2 Daňová medzera

Jedným zo spôsobov ako merať a hodnotiť výber daní v krajine je daňová medzera. Daňové medzery vo všeobecnosti predstavujú odhadovaný objem daňových príjmov, ktoré nie sú vyplatené v dôsledku legálnych aj nelegálnych aktivít. Okrem príkladov spomenutých v podkapitole 1.2.2 a 1.2.3 sem môžeme zaradiť aj tzv. nákupnú turistiku, ktorá sa týka najmä nákupu pohonných hmôt, alkoholu a tabakových výrobkov. Štát takto prichádza o príjmy z DPH aj spotrebných daní. Lindák (2019) uvádza, daňovú medzeru na DPH v roku 2017 na Slovensku vo výške 23%, oproti tomu bol únik v 2012 približne 40%.

Historicky najefektívnejší výber DPH zaznamenala slovenská finančná správa koncom roka 2016, kedy bola zaznamenaná efektívna daňová sadzba na úrovni 15,12% z maxima 20%. Priamy vplyv malo zriadenie daňovej kobry, zavedenie kontrolného výkazu DPH, obmedzenie hotovostných platieb, spustenie virtuálnych registračných pokladníc, rušenie registrácií DPH, informačný systém kontrolných známkov, skrátené vyrubovacie konanie, superzaist'ovací príkaz, skrátenie lehoty na podanie zaujatosti kontrolóra pri daňovej kontrole (Finančná správa, 2017). Podľa Kozelského (2016, s. 10) je efektívna daňová sadzba meradlom korporátnej sadzby dane z príjmov a ukazuje koľko PO skutočne zaplatia na daniach zo svojich reálnych príjmov. Efektívna sadzba sa môže od nominálnej sadzby výrazne líšiť. Samotný výber daní si vyžaduje náklady od prevádzky finančných úradov, daňových kontrol, informačných systémov, zamestnancov.

Pri výbere DPH štátom sa hovorí o pojme daňová medzera – VAT GAP, ktorý predstavuje rozdiel medzi tým, koľko by štát mohol podľa zákona potencionálne vybrať, oproti tomu koľko reálne do štátnej pokladnice vyberie. Cieľom Slovenska aj všetkých krajín EÚ je ju minimalizovať. Podľa Ďuranu (2016) efektívna daňová sadzba ukazuje ako sa darí štátu vybrať dane, pričom priamo súvisí s daňovou medzerou. Pokiaľ efektívna daňová sadzba stúpa, daňová medzera klesá a naopak. Od roku 2012 je trend rastúci, čo značí, že štát dokáže od ľudí efektívnejšie vybrať DPH. Na grafe 12 je zobrazený vývoj daňovej medzery na DPH v % z potencionálnej dane v SR za roky 2000 – 2018:

Graf 12 Daňová medzera na DPH v % z potencionálnej dane v SR za roky 2000 – 2018

Zdroj: vlastné spracovanie podľa IFP, 2018

Vstup do EÚ v roku 2008 s najväčšou pravdepodobnosťou vytvoril priestor pre daňové úniky, ako vidíme na grafe, daňová medzera na DPH sa zvýšila od roku 2008 do roku 2012 o 9,2%. Od roku 2012 už sledujeme lineárny pokles, čo môžeme pripísať opatreniam na zefektívnenie výberu daní a zamedzenie daňovým únikom, ktoré sme spomenuli v podkapitole 1.2.2. V roku 2012 bola vytvorená tzv. Daňová kobra⁶, v roku 2013 sa pristúpilo k sprísneniu trestných sadzieb pri daňových trestných činoch, samozdaneniu dovozu tovaru mimo krajín EÚ a spustil sa tiež projekt Národnej bločkovej lotérie – NBL⁷. Tieto opatrenia spadajú do Akčného plánu boja proti daňovým podvodom na roky 2012 až 2016. V roku 2014 sa tiež pristúpilo k sprísneniu sankcií za daňové podvody, boli zavedené kontrolné výkazy DPH a vydaná bola Novela zákona o používaní registračných pokladníc.

⁶ „Daňová kobra je spoločným projektom Finančnej správy SR a Národnej kriminálnej agentúry v spolupráci s Generálnou prokuratúrou SR fungujúcim od júna 2012. Ide o špeciálny útvar pre najzávažnejšie daňové kontroly, ktoré sa zaoberajú najväčším objemom krátenia daní. Táto jednotka je teda zameraná na boj proti veľkým finančným podvodom v záujme ochrany verejných financií, pričom podnetom pre jej prácu sú kontrolné zistenia daňových úradov v rámci výkonu daňovej kontroly.“ (www.taxlaw.sk/danova-kobra/, [cit. 2024-04-15].).

⁷ po viac ako 8 rokoch prevádzky NBL končí kvôli nízkemu záujmu hráčov a výraznému poklesu registrovaných dokladov (www.tipos.sk/novinky/narodna-blockova-loteria-konci-stratila-svoje-opodstatnenie, [cit. 2024-04-15].). NBL bola založená na žrebovaní pokladničných dokladov a prezentovaná verejnosti ako forma zábavy, mierneho hazardu a spôsob šírenia osvedy, aby si spotrebitelia uvedomili, že v prípade nevydania pokladničného dokladu, podnikateľ neodvádza dane a tak okráda štát, aj obyvateľov (Bohoš, 2020).

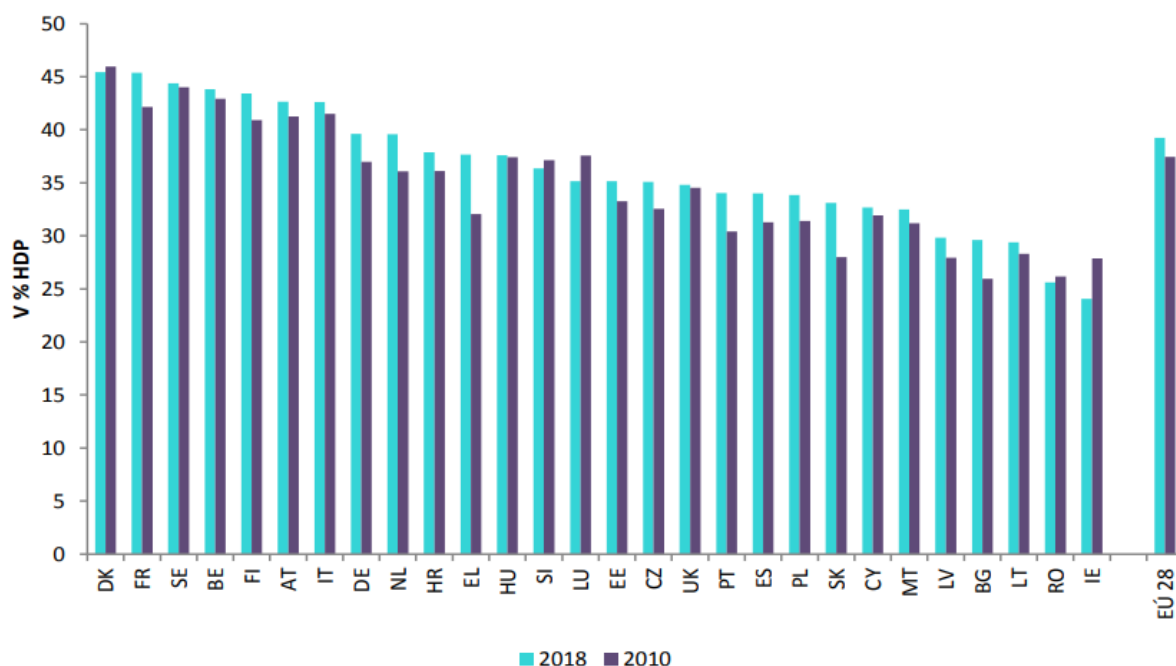
Projektom NBL sa inšpirovali viaceré krajiny sveta, aj naši českí susedia. Ako uvádza Bohoš (2020) prínosy fungovania NBL možno podľa NKÚ SR rozdeliť na mäkké – nemerateľné a tvrdé – merateľné. Do prvej skupiny spadá edukačný, morálny a kvalitatívny prínos, ktorý bol naplnený v prvom roku fungovania. V rámci merateľných prínosov odhadol IFP vplyv NBL na výber DPH na úrovni 8,2 miliónov eur ročne. Po kontrole tohto odhadu ho kontrolóri NKÚ SR považovali za optimistický a zaujali skôr konzervatívny názor, že vplyv NBL mohla mať pozitívny, no nemerateľný vplyv na výnos DPH. Pokles daňovej medzery za posledné roky môžeme pripisovať zlepšeniu úspešnosti kontrol nadmerných odpočtov DPH, ktoré je jedným z opatrení na efektívny výber daní.

3.2 Analýza výberu daní v EÚ

EÚ priamo nevplýva na výber daní, či výšku daňových sadzieb v členských krajinách, dohliada však na vnútroštátne daňové predpisy, týkajúce sa obchodných a spotrebiteľských politík EÚ. Okrem voľného pohybu tovarov, služieb, kapitálu na jednotnom trhu EÚ, je cieľom aj eliminácia výhod podnikov v jednej krajine oproti konkurentom v iných krajinách, a nediskriminácia daňovými pravidlami spotrebiteľov, pracovníkov a podnikov z iných krajín EÚ (Európska únia, 2020). Spoločné celoeurópske pravidlá o zdaňovaní príjmov občanov EÚ absentujú, existujú vnútroštátne právne predpisy a dvojstranné daňové zmluvy, medzi základné zásady však patrí zásady pre daň z príjmov a zásada na zamedzenie dvojitého zdanenia.

Vo všeobecnosti platí, že v starších členských štátoch EÚ sú vyššie danie ako v nových. Niektoré štáty sa zameriavajú na zdaňovanie firiem – Francúzsko, iné zdaňujú viac prácu jednotlivcov – Škandinávské štáty, niektoré štáty zdaňujú viac spotrebu – Maďarsko. Okrem rozdielnosti vo výške sadzieb aj nastavení daňových systémov sú rozdiely aj v efektívite výberu daní. Najhrubším ukazovateľom výšky zdanenia je pomer vybraných daní oproti HDP krajiny (Kozelský, 2016, s. 9 – 10). Na grafe 13 môžeme vidieť celkové daňové zaťaženie krajín EÚ ako % podiel HDP:

Graf 13 Celkové daňové zaťaženie krajín EÚ ako % podiel HDP porovnanie r. 2018 a 2010

Zdroj: Európska komisia, 2017

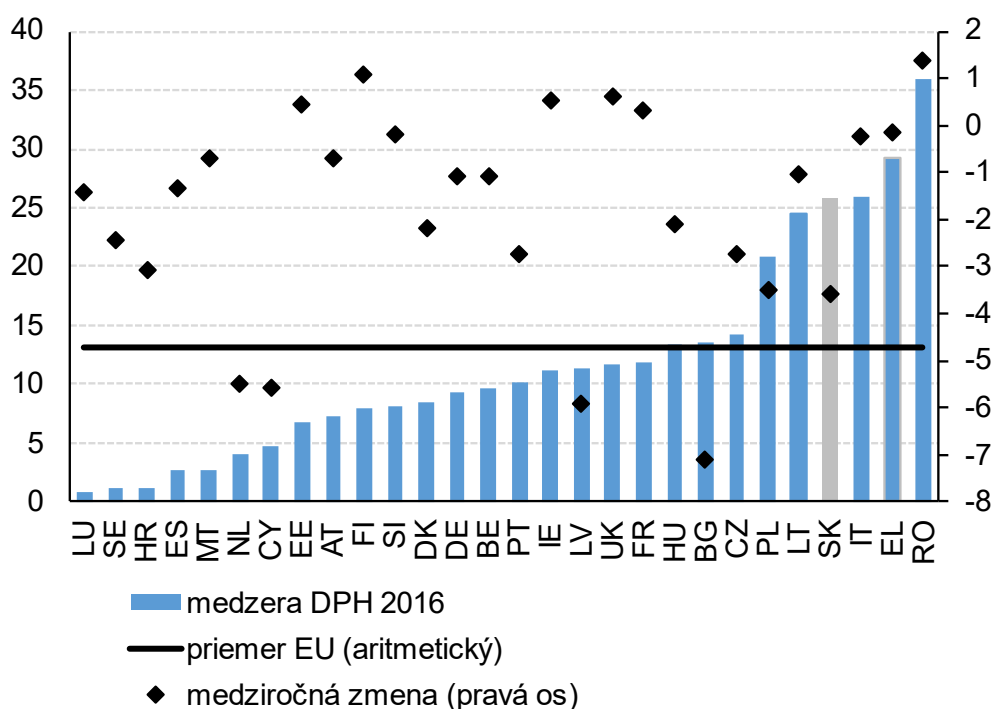
Ako môžeme vidieť z grafu 14 na úrovni EÚ existujú značné rozdiely v oblasti celkového daňového zaťaženia. Sú viditeľné aj značné rozdiely pri porovnaní daňového zaťaženia v jednotlivých krajinách v roku 2010 oproti roku 2018. Rozdielne daňové zaťaženie prirodzene „láka“ PO na optimalizáciu svojich daní prostredníctvom presunov zisku do krajín s nižším daňovým zaťažením, viac sa tejto téme venujeme v podkapitole 3.3. Priemerné daňové zaťaženie v EÚ sa oproti roku 2010 zvýšilo v roku 2018 na približne 40%. Pri väčšine krajín došlo v priebehu 8 rokov k nárastu daňového zaťaženia, avšak naopak v Írsku došlo k relatívne významnému posunu smerom nadol, na úroveň pod 25%, čo predstavuje najmenej z celej EÚ. Tento fakt sa odráža aj na využívaní Írska nadnárodnými korporáciami na agresívne daňové plánovanie.

Podľa Medzinárodného centra pre dane a rozvoj vyplýva z najnovších údajov, že najvyšší podiel výberu daní má Francúzsko – 46,23%, Dánsko – 45,38%, Švédsko – 44,16%, Nórsko – 38,26%, v porovnaní s nimi tvoria daňové príjmy ako podiel HDP menej ako 2% v Líbyi a Saudskej Arábii. Slovensko je v tejto štatistike pomerne vysoko s 32,95%. Medzi HDP a daňovými príjmami existuje korelácia – bohatšie krajiny inkasujú prostredníctvom daní väčší podiel HDP, dôvodom je pravdepodobne fakt, že vyspelejšie krajiny zvyknú mať sofistikovanejší systém výberu daní (Hapl, 2020).

3.2.1 Efektivita výberu daní z pohľadu daňovej medzery

Daňové príjmy sú znižované rôznymi spôsobmi legálnymi či nelegálnymi, ako sme popísali už v teoretickej časti práce, ďalšie znižovanie môže byť tvorené aj rôznymi selektívnymi daňovými úľavami. Metodika, využívaná na porovnávanie daňovej medzery medzi krajinami obsahuje viacero zjednodušujúcich predpokladov, preto môže byť menej presná. Zameranie sa na znižovanie medzery znamená zvýšenie príjmov do štátneho rozpočtu a verejnej správy. Na grafe 14 je zobrazená daňová medzera na DPH v EÚ za rok 2014:

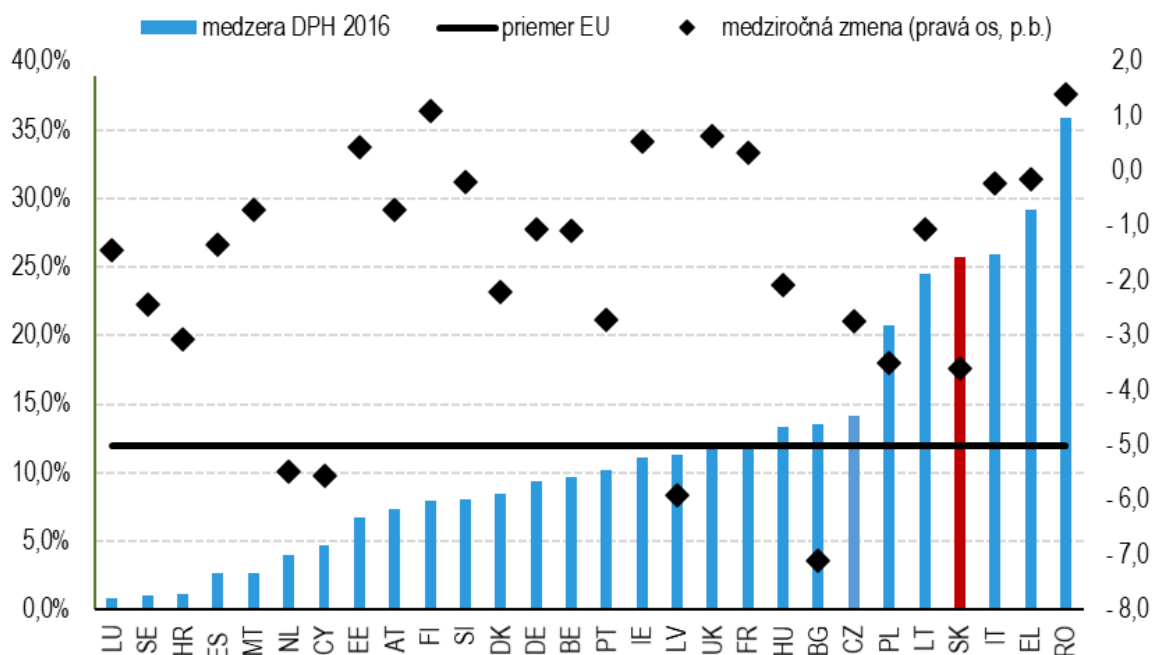
Graf 14 Daňová medzera DPH v krajinách EÚ v roku 2014 vrátane medziročnej zmeny ako % potencionalnej dane

Zdroj: IFP, Európska komisia in Peciar, Harvan, 2016, s. 7

Najvyššia daňová medzera na DPH bola zaznamenaná v roku 2014 v Rumunsku, Grécku, Taliansku, Slovensku, Litve, Poľsku, ktoré výrazne prekračujú priemer EÚ. Pod priemerom EÚ sa nachádzajú najmä staršie zakladateľské štáty EÚ s medzerou menšou ako je 5% z potencionalnej dane. Priemer daňovej medzery na DPH bol v roku 2014 na úrovni 12,9%. Graf 15 poukazuje rovnako na daňovú medzeru na DPH v krajinách EÚ, ale za rok 2016:

Graf 15 Daňová medzera DPH v krajinách EÚ v roku 2016 vrátane medziročnej zmeny ako % potencionálnej dane

Zdroj: Gábik, Motková, 2019, s. 11⁸

Priemer daňovej medzery na DPH v EÚ je na úrovni 11,9% za rok 2016. Podrobnejšie môžeme vidieť údaje z grafu 15 na tabuľke 2:

Tabuľka 2 Daňová medzera DPH v krajinách EÚ v roku 2016 a medziročná zmena v % potenciálnej dane

	medzera DPH 2016	medziročná zmena (pravá os)
LU	0,9%	-1,4
SE	1,1%	-2,4
HR	1,2%	-3,1
ES	2,7%	-1,3
MT	2,7%	-0,7
NL	4,0%	-5,5
CY	4,7%	-5,6
EE	6,8%	0,5
AT	7,3%	-0,7
FI	8,0%	1,1
SI	8,0%	-0,2
DK	8,5%	-2,2
DE	9,4%	-1,1

⁸ BE – Belgicko, BG – Bulharsko, CZ – Česko, DK – Dánske kráľovstvo, DE – Nemecko, EE – Estónsko, IE – Írsko, EL – Grécko, ES – Španielsko, FR – Francúzsko, HR – Chorvátsko, IT – Taliansko, CY – Cyprus, LV – Lotyšsko, LT – Litva, LU – Luxembursko, HU – Maďarsko, MT – Malta, NL – Holandsko, AT – Rakúsko, PL – Poľsko, PT – Portugalsko, RO – Rumunsko, SI – Slovinsko, SK – Slovensko, FI – Fínsko, SE – Švédsko, UK – Spojené kráľovstvo

BE	9,7%	-1,1
PT	10,2%	-2,7
IE	11,2%	0,5
LV	11,3%	-5,9
UK	11,7%	0,6
FR	11,9%	0,3
HU	13,3%	-2,1
BG	13,6%	-7,1

CZ	14,2%	-2,7
PL	20,8%	-3,5
LT	24,5%	-1,1
SK	25,7%	-3,6
IT	25,9%	-0,2
EL	29,2%	-0,2
RO	35,9%	1,4

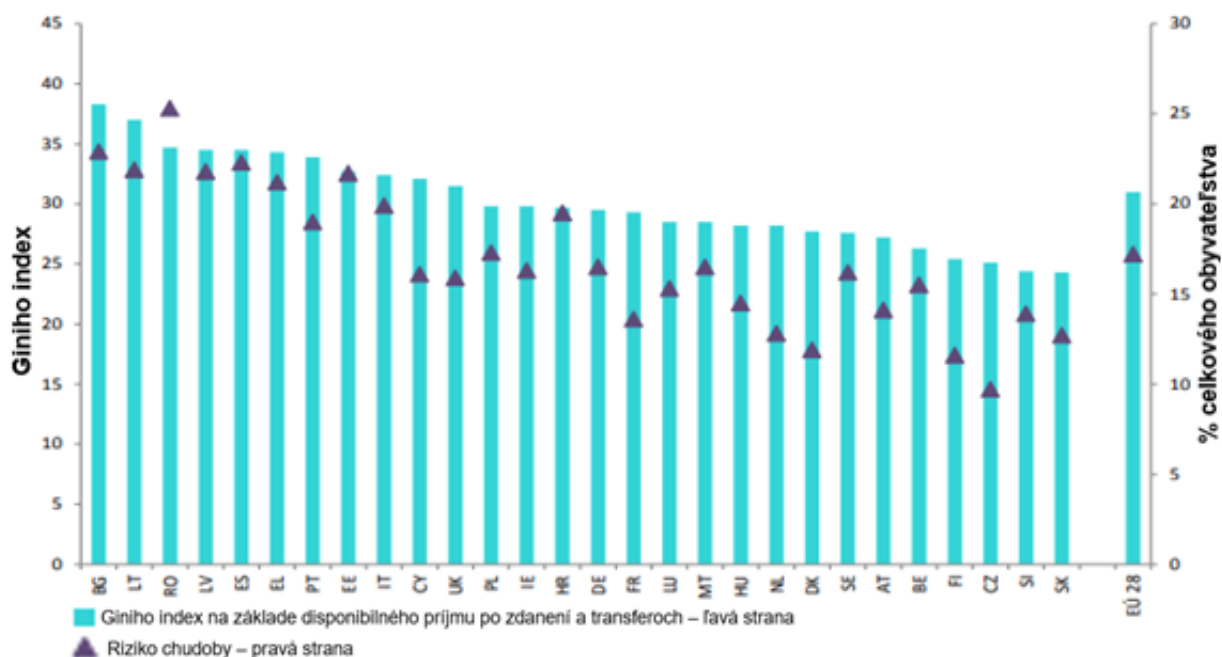
Zdroj: Európska komisia in Gábik, Motková, 2019

19 krajín sa pohybuje pod priemerom daňovej medzery ak počítame aj Francúzsko ktoré má hodnotu priemeru 11,9%. MMF a medzinárodné inštitúcie odporúčajú zameriavať sa pri monitorovaní úsilia krajín pri znižovaní daňových únikov a medzier najmä na ich trend vývoja v čase. Podľa Hapla (2020) nie je ani tak podstatné či sú rozdiely v sadzbe daní ale v efektívite využitia zdrojov, ktoré štát na daniach vyzbiera. Efektivita vyzbieraných daní sa totiž pri štátnej korupcii, predražených verejných obstarávaníach a neefektívnej štátnej správe stráca.

3.2.3 Daňové trendy a opatrenia v EÚ

Faktom je, že jednotlivé krajiny a ich vlády zvädzajú konkurenčný boj o investície, ktoré prichádzajú od obrovských nadnárodných korporácií. Súperenie krajín sa môže uskutočňovať vo forme priamych dotácií, či daňových úľav, ktoré znižujú daňovú povinnosť investora. Ako uvádza Vybíral (2018, s. 286) každý štát, nielen EÚ má daňovú suverenitu, t.j. stanovuje podmienky zdaňovania na svojom území – vymedzenie subjektov dane, predmetu dane, sadzby dane atď., daňovoprávne predpisy patria pod štátnu suverenitu, takže zjednocovanie daňových politík v EÚ je komplikované. Existencia daňovej a medzinárodnej daňovej konkurencie prostredníctvom daňových rajov je vyústením daňovej konkurencie do extrému. Graf 17 skúma úroveň nerovnosti na základe príjmu domácností v krajinách EÚ v roku 2016:

Graf 16 Úroveň príjmovej nerovnosti v krajinách EÚ v roku 2016

Zdroj: Európska komisia, 2016, s. 8

Pre Giniho koeficient sa uplatňuje škála od 0 do 100, pričom 0 znamená úplnú rovnosť a teda rovnaký príjem pre každého, pričom hodnota 100 zodpovedá maximálnej nerovnosti. Riziko chudoby ako % z celkového obyvateľstva je počítané z podielu celkového obyvateľstva so zárobkom menším než 60% príjmu vrátane sociálnych transferov (Európska komisia, 2016, s. 8). Tento rebríček ukazuje Slovensko v relatívne dobrom svetle, sme úplne na chvoste, medzi najrizikovejšie krajiny patrí Bulharsko, Litva, Rumunsko, Lotyšsko, Estónsko, Grécko. Problematickej akumulácii bohatstva sa okrajovo z rôznych pohľadov venujeme vo viacerých pasážach našej práce, v podkapitole 3.2.2 uvádzame ilustráciu globálneho vývoja nerovností. Proaktívna daňová politika by mala jednoznačne zastávať v tomto pohľade regulačnú funkciu.

V súvislosti s momentálnou pandemickou situáciou Covid-19 sa poskytujú obrovské objemy finančnej podpory členským štátom. Aktuálna výzva Európskej komisie smeruje členské štáty k neposkytovaniu finančnej podpory podnikom, ktoré majú väzby na krajiny, ktoré sú v zozname nespolupracujúcich daňových jurisdikcií, tieto obmedzenia odporúča tiež aplikovať na podniky usvedčené z hospodárskych trestných činov – finančných podvodov, korupcie, neplatenia daní či záväzkov sociálneho zabezpečenia (Ayet Puigarnau, 2020). Na ochranu príjmov EÚ sa vzťahujú viaceré právne predpisy. Oblasti, ktorým sa EÚ venuje sú jednoznačne krajiny, resp. jurisdikcie, ktoré nespolupracujú optimalizácií

daňových podvodov. Medzi ďalšie oblasti patrí tiež korupcia, neplatenie daní či záväzkov zo sociálneho zabezpečenia. Podstatou spravodlivejšieho, transparentnejšieho a účinnejšieho zdanenia je boj proti daňovým únikom a vyhýbanie sa daňovým povinnostiam. Na nasledujúcej tabuľke môžeme vidieť stručný, chronologický prehľad opatrení na zlepšenie výberu daní v EÚ:

Tabuľka 3 Chronologický zoznam opatrení, návrhov a akčných plánov

balík opatrení daňovej transparentnosti (18. marca 2015),
akčný plán v oblasti zdaňovania príjmov právnických osôb (17. júna 2015),
balík opatrení proti vyhýbaniu sa daňovým povinnostiam (28. januára 2016),
akčný plán v oblasti DPH (7. apríla 2016),
balík reforiem v oblasti zdaňovania právnických osôb (25. októbra 2016),
balík o DPH pre jednotný digitálny trh (1. decembra 2016),
dočasné uplatňovanie všeobecného mechanizmu prenesenia daňovej povinnosti (21. decembra 2016),
jednotný priestor EÚ v oblasti DPH (v októbri 2017 a novembri 2017),
balík z januára 2018 v oblasti sadzieb DPH a pravidiel pre malé a stredné podniky,
spravodlivé zdaňovanie digitálneho hospodárstva (21. marca 2018),
návrhy týkajúce sa DPH z 25. mája 2018 (technické opatrenia pre konečný systém DPH a mechanizmus prenesenia daňovej povinnosti),
Návrhy nových pravidiel týkajúcich sa spotrebných daní z 25. mája 2018
legislatívny návrh z 11. decembra 2018, ktorým sa ustanovujú dodatočné pravidlá na zriadenie jednotného kontaktného miesta (ako sa stanovilo prijatím návrhov na balík v oblasti jednotného digitálneho trhu s DPH),
dva legislatívne návrhy z 12. decembra 2018, ktoré daňovým orgánom umožňujú prístup k relevantným informáciám týkajúcim sa platieb na preklopenie informačnej medzery s cieľom boja proti stratám DPH pri činnosti elektronického obchodu (dva návrhy – jedným sa mení smernica o DPH a druhý je zmenou nariadenia o spolupráci v oblasti DPH).
Návrh z 24. apríla 2019 oslobodiť dodávky pre ozbrojené sily od DPH a spotrebných daní od dane v prípade ich nasadenia mimo ich členského štátu.

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Európsky parlament, 2019, s. 8 – 9

Medzi opatrenia môžeme zaradiť aj Program Fiscalis, ktorý je zameraný na spoluprácu v oblasti daní. Je založený na zlepšovaní podmienok a spolupráce zamestnancov štátnej a verejnej správy účastníckych krajín programu prostredníctvom vzájomnej výmeny informácií, vedomostí, skúseností, administratívnej spolupráce, posilneniu jednotného vykonávania právnych predpisov EÚ v oblasti daní. Kladie dôraz na podporu boja proti daňovým podvodom, únikom agresívnemu daňovému plánovaniu, zníženiu administratívnej záťaž a daňových orgánov (<https://www.mfsr.sk/sk/dane-cla-uctovnictvo/programy/program-fiscalis/>, [cit. 2021-04-15].).

Nominálne sadzby DPPO v rámci EÚ klesli z priemernej úrovne 32% v roku 2000 na 21,7% v roku 2019, tento pokles môže ovplyvniť udržateľnosť dobrých životných podmienok štátov EÚ a možné účinky presahovania na iné krajiny; keďže 22 z 38 krajín, v ktorých bol uskutočnený prieskum na účely správy OECD o reformách daňovej politiky z roku 2018, má v súčasnosti súhrnné zákonné sadzby dane z príjmu právnických osôb na úrovni 25 % alebo nižšie, pričom v roku 2000 bolo takýchto krajín iba šesť (Tinagli, 2019).

3.3 Medzinárodná spolupráca v oblasti daní

„V priemere zaplatia nadnárodné spoločnosti o 30% menej na daniach než spoločnosti pôsobiace iba v jednej krajine.“ - Európsky parlament, 2016⁹

Kvôli nedostatku daňových a účtovných informácií od nadnárodných korporácií, ako aj od jednotlivých daňových jurisdikcií je mimoriadne náročné určiť, o koľko daňových príjmov prichádzajú jednotlivé štáty na základe využívania agresívneho daňového plánovania, daňových únikov a využívania daňových rajov pre minimalizáciu platenia daní. Analýzy a štúdie sa zhodujú, na stovkách miliárd eur ročne. OECD odhaduje ročné globálne straty štátnych rozpočtov len z narúšania základu dane a presunov ziskov na 100 až 240 miliárd USD za rok. Odhady MMF sú vyššie. Straty v rámci členských štátov EÚ sú podľa výskumu profesora Murphyho z roku 2012 vo výške viac ako 860 mld. eur ročne. Daňové úniky sú obrovským problémom pre štátne rozpočty, pričom ich reálny rozmer je bez proaktívnych krokov a snahe o transparentnosť takmer nemožné presne vyčíslieť. Boj proti

⁹ <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20160701IPR34487/meps-call-for-tax-haven-blacklist-patent-box-rules-ccctb-and-more>, [cit. 2021-04-03].

daňovým únikom a agresívnemu daňovému plánovaniu sa stáva nielen európskou, ale globálnou prioritou (MF SR, NR SR, 2016). Svetom už otriasli viaceré daňové škandály.

Podľa Koreňa (2018) sú masívne daňové úniky, neférové praktiky vyhýbania sa daňovým povinnostiam, nadbiehanie veľkým firmám zo strany štátov obrovským problémom prispievajúcim k nerovnomernému rozdeľovaniu svetového bohatstva. Jednu z najnižších daní z firemných ziskov v EÚ uplatňuje Írsko vo výške 12,5%, avšak sadzba ktorú reálne zaplatila firma Apple v Írsku poklesla od roku 2003 do 2014 z 1% na 0,005%, čo môže predstavovať stratu zhruba 150 miliónov eur do rozpočtu EÚ. Spomína sa tiež ďalší prípad spoločnosti Facebook, ktorej výročné správy hovoria o svetovom obrate zhruba 10 miliárd dolárov, z ktorých však nebol odvodených na daniach ani cent.

Ako sme už spomenuli v podkapitole 1.3.3, daňové raje sa využívajú okrem organizovania obchodných aktivít majetných jednotlivcov či obchodných spoločností a subjektov za účelom využitia daňových pravidiel v osobný prospech, avšak spadajú sem aj spoločensky škodlivejšie činnosti, ktorými sú pranie peňazí z ilegálnych obchodných aktivít – drogy, zbrane, „biele mäso“ a financovanie činnosti teroristických a militantných organizácií. Medzinárodná spolupráca v oblasti daní spočíva vo výmene informácií medzi krajinami a ich inštitúciami, podávaní správ bankami, eliminovaní bankového tajomstva. Od roku 2017 funguje automatická výmena informácií na základe DAC2 a FATCA. Voči nespolupracujúcim krajinám sú následne aplikované viaceré opatrenia a sankcie za účelom zlepšenia či vynútenia spolupráce.

Prioritou boja proti daňovým podvodom je získať späť príjmy, ktoré neboli zaplatené orgánom verejnej moci. Jeho cieľom je tiež zabezpečiť, aby podvodníci neboli zvýhodnení viac ako daňovníci, a tak zabezpečiť daňovú spravodlivosť medzi daňovníkmi. Následkom nezaplatených daní je znižovanie objemu zdrojov vnútroštátnych rozpočtov a tiež rozpočtu EÚ. Podstatou je odhaľovanie nepriehľadných resp. skrytých transakcií, ktoré sú vedené celosvetovo cez nespolupracujúce daňové jurisdikcie¹⁰ a proti schémam, ktoré sú od nich závislé nielen v súvislosti daňami, ale aj v spojitosti s práním špinavých peňazí a financovaním terorizmu. Realizované opatrenia sú iniciované v rámci medzinárodných fór, ako MMF, G20 a OECD (Európsky parlament, 2019, s. 1). Jedným z opatrení proti daňovým

¹⁰ za nespolupracujúce daňové jurisdikcie považujeme daňové raje, offshore finančné centrá, jurisdikcie s utajenými operáciami, ktoré sa nezúčastňujú na mnohostranných dohovoroch a opatreniach na zamedzenie presunu zisku, agresívneho daňového plánovania a únikov.

rajom bolo aj zavedenie 35% sadzby zrážkovej dane na vybrané platby do nezmluvných štátov čo malo za účel obmedziť daňové úniky a daňovú optimalizáciu či agresívne daňové plánovanie.

EÚ požaduje spoločný prístup k daňovým rajom a vymedzeniu pojmu daňový raj so spoločným súborom kritérií na ich identifikáciu vrátane sankcií pre krajiny, ktoré s nimi spolupracujú. Zdôrazňuje tiež uplatňovanie minimálnych štandardov dobrej správy v daňových záležitostiach tretími krajinami. Tieto opatrenia zahŕňajú okrem iného:

- pozastavenie alebo ukončenie platnosti existujúcich dohôd o dvojitom zdanení s tými jurisdikciami, ktoré sa nachádzajú na black liste,
- zákaz prístupu k verejnému obstarávaniu tovarov a služieb EÚ pre spoločnosti, ktoré majú sídlo v takýchto jurisdikciách a zamietnutie udelenia štátnej pomoci,
- zákaz finančným inštitúciám a finančným poradcom v EÚ zakladať alebo udržiavať dcérske spoločnosti a pobočky v jurisdikciách na black liste a zvážiť odňatie licencií európskym finančným inštitúciám a finančným poradcom, ktorí udržiavajú pobočky a naďalej fungujú v takýchto jurisdikciách,
- zavedenie osobitného poplatku na všetky transakcie do jurisdikcií na black liste alebo z nich,
- preskúmanie možností, kedy EÚ neuzná právne postavenie spoločností zriadených v nespolupracujúcich jurisdikciách,
- uplatňovanie colných prekážok v prípadoch obchodovania s nespolupracujúcimi jurisdikciami atď. (Babčák, 2018, s. 54).

Projekt BEPS bol vytvorený v roku 2012 OECD a G20. Jeho cieľom bolo zavedenie zmien a zabránenie využívania nesúladu domácich a medzinárodných daňových predpisov, smerujúce k dvojitému nezdaneniu či veľmi nízkemu efektívnemu zdaneniu. Spolupráca prebieha na úrovni konsenzu.

Akčný plán BEPS, je tvorený pôvodne nasledujúcimi 15 bodmi:

- 1) Riešenie daňových výziev vyplývajúcich z digitálnej ekonomiky a vyvinutie spoločného riešenia založeného na konsenze,

- 2) Neutralizácia hybridných nezhodných nesúlado¹¹ pri cezhraničnom obchode a investíciách, tak aby sa eliminovalo využívanie nesúlado¹¹ v daňových systémoch rôznych jurisdikcií pri minimálnom dopade na cezhraničný obchod a investície
- 3) Posilnenie pravidiel pre kontrolované zahraničné spoločnosti (CFC¹²), zníženie motivácie daňových poplatníkov na presun príjmov z krajín kde podnikajú do zahraničných dcérskych spoločností v jurisdikciách s nižšími daňami,
- 4) Znížiť presuny základov dane prostredníctvom úrokových nákladov / iných finančných platieb, obmedzenia odpočtu úrokov a stanovenie pravidiel, spájajúcich odpočty čistých úrokov subjektu s úrovňou jeho hospodárskej činnosti v jurisdikcii,
- 5) Efektívnejšie čelenie škodlivým daňovým praktikám s ohľadom na ich transparentnosť a podstatu, boj proti škodlivým daňovým praktikám, zvyšovanie transparentnosti,
- 6) Predchádzanie zneužívania zmlúv o zamedzení dvojitého zdanenia,
- 7) Predchádzanie umelému vyhýbaniu sa štatútu stálej prevádzkarne,
- 8) Zaistiť, že transferové oceňovanie bude v súlade s tvorbou hodnoty týkajúcej sa nehmotného majetku, to zahŕňa vymedzenie presnej definície nehmotného majetku a ďalšie,
- 9) Zaistiť, že transferové oceňovanie bude v súlade s tvorbou hodnoty týkajúcej sa riziku / kapitálu, to sa týka najmä pravidiel pri zabezpečení nevhodných výnosov z účelových zmlúv či poskytnutia kapitálu, týka sa to aj odpočtov úrokových nákladov a iných finančných platieb,

¹¹ hybridný nesúlad predstavuje situácie, kedy spoločnosti využívajú rôzne pravidlá členských štátov EÚ, kde nejednotne zaobchádzajú s tými istými príjmami alebo subjektmi na daňové účely, v prípade dvojitého odpočtu z dôvodu hybridného nesúladu sa odpočet umožní len v tom členskom štáte, v ktorom má platba svoj zdroj (www.flaw.uniba.sk/fileadmin/praf/Pracoviska/Katedry/KFP/Prednasky/BEPS_2017.pdf, [cit. 2021-04-12].).

¹² na základe smernice proti vyhýbaniu sa daňovým povinnostiam EÚ – ATAD, PO spĺňa podmienky CFC ak daňovník vlastní viac ako 50% podiel na kapitáli kontrolovanej entity / hlasovacích právach / má nárok na viac ako 50% podiel na zisku, skutočná daň, ktorú zaplatil je nižšia ako rozdiel medzi daňou, ktorá bola vypočítaná a daňou, ktorú zaplatil. V skratke CFC pravidlá nariaďujú zdaňovanie určitých nedistribúovaných príjmov. CFC spoločností metódou zápočtu dane na úrovni daňovníka (akcionára / vedenia spoločnosti) (www.pwc.com/sk/sk/tax-news/smernica-danove-povinnosti.html, [cit. 2021-04-12]. ATAD I stanovuje pravidlá pre: obmedzenie daňovej uznateľnosti úrokov, zdaňovanie pri odchode – tzv. exit tax, všeobecné pravidlo proti zneužívaniu – GAAR (je nástrojom krajín EÚ na vysporiadanie sa s účelovými daňovými praktikami, v prípade, že žiadne iné pravidlo daní problematiku nepokrýva), pravidlá pre kontrolované zahraničné spoločnosti – CFC, pravidlá boja proti hybridným nesúlado¹¹ (www.flaw.uniba.sk/fileadmin/praf/Pracoviska/Katedry/KFP/Prednasky/BEPS_2017.pdf, [cit. 2021-04-12].).

- 10) Zaistiť, že transferové oceňovanie bude v súlade s tvorbou hodnoty týkajúcej sa ostatných vysoko rizikových transakcií ako napr. rozdelenie zisku v kontexte globálnych reťazcov, patria sem aj poplatku za správu a výdavky ústredí v zahraničí,
- 11) Zaviesť a aplikovať metodológiu zberu a analýzy údajov o BEPS opatreniach,
- 12) Povinné pravidlá zverejňovania transakcií v súvislosti s agresívnym daňovým plánovaním, informovanie daňových úradov daňovými poplatníkmi aj poradcami,
- 13) Podávanie správ jednotlivými krajinami a zlepšenie daňovej transparentnosti daňovým vykazovaním, tzv. „Country-by-Country“ reporting¹³,
- 14) Zefektívnenie mechanizmov pre riešenie sporov, postupy vzájomných dohody, efektívnosť, včasnosť, účinnosť riešenia sporov,
- 15) Implementácia mnohostranného nástroja MLI¹⁴ BEPS týkajúceho sa daňových zmlúv, s cieľom riešiť možné slabé miesta v existujúcich zmluvách (OECD, 2013).

Slovensko prijalo mnohostranným dohovorom MLI, ktorý je súčasťou akčného plánu BEPS vybrané opatrenia, ide o Akciu 2, Akciu 6, Akciu 7, Akciu 14. Minimálnym štandardom, ktorý je nevyhnutný predstavuje Akcia 6 a Akcia 14. Spomenuté opatrenia vstúpili do platnosti v roku 2019. (<https://www.mfsr.sk/sk/dane-cla-uctovnictvo/priame-dane/dane-z-prijmu/zmluvy-zamedzeni-dvojiteho-zdanenia/multilateralny-nastroj/multilateralny-nastroj-2.html>, [cit. 2021-04-11]). Vďaka akčnému plánu BEPS z roku 2012 – 2013 sa dosiahol istý konsenzus naprieč krajinami sveta s cieľmi v oblasti boja proti daňovým únikom, agresívnemu daňovému plánovaniu, daňovým únikom, avšak nedospelo sa k úplnej dohode.

OECD BEPS 2.0. je založený na dvoch pilieroch: 1. zdaňovaní príjmov založenom na fyzickej prítomnosti, 2. zavedení minimálnej dane pre nadnárodné skupiny. V súčasnosti sa čaká na jeho schválenie a dohodu medzi krajinami, definitívne stanovisko by malo byť

¹³ používa sa skratka CBCR. Ide o informovanie správcu dane v krajine svojej rezidencie materskou spoločnosťou o finančných výsledkoch a vybraných ukazovateľoch za každého člena medzinárodnej skupiny. Správca dane z krajiny rezidencie materskej spoločnosti zasiela získané informácie správcovi dane vo všetkých členských štátoch, v ktorých medzinárodná skupina pôsobí. CBCR sa týka nadnárodných skupín podnikov s konsolidovanými výnosmi za skupinu minimálne 750 miliónov eur (https://www.flaw.uniba.sk/fileadmin/praf/Pracoviska/Katedry/KFP/Prednasky/BEPS_2017.pdf [cit. 2021-04-11]).

¹⁴ Multilateral Convention to Implement Tax Treaty Related Measures to Prevent BEPS / Mnohostranný dohovor o zavedení opatrení na zamedzenie narúšania základov dane a presunov ziskov súvisiacich s daňovými zmluvami.

známe tento rok. Na nasledujúcej tabuľke sú zhrnuté charakteristické znaky daňových rajov a pod nimi následne riešenia zamerané na jednotlivcov a na firmy:

Tabuľka 4 Charakteristické znaky a možnosti riešenia únikov na daniach z majetku a podnikových daniach

Utajovanie skutočností v krajinách	Korporátne daňové raje
• Uľahčenie korupcie, prania špinavých peňazí a vyhýbania sa daňovým povinnostiam a daňovým únikom v súkromnom majetku jednotlivcov z iných krajín, • Nie sú k dispozícii žiadne informácie o konečných skutočných vlastníkoch / beneficienoch, • Bankové tajomstvo, • Legislatíva umožňujúca utajenie trustov¹⁵ a iných neprehľadných finančných štruktúr, • Nejestvuje efektívna výmena údajov o finančných účtoch ani údajoch o vlastníctve.	• Uľahčenie vyhýbania sa daňovým povinnostiam a daňových únikov zo ziskov nadnárodných spoločností generovaných operáciami v iných krajinách, • Žiadna CIT / DDPO alebo celkovo nízka korporátne sadzba dane, • Špeciálne režimy CIT / DDPO, čoho následkom je nezdanenie určitých ziskov či nízke efektívne daňové sadzby, • Žiadne účinné pravidlá, žiadna CBCR, neexistujúca výmena korporátnych daňových dát.
Riešenia úniku daní FO	Riešenia úniku daní z príjmu PO
• Výmena informácií o bankových účtoch, • Transparentnosť ohľadom skutočných vlastníkov / beneficienoch,	• Verejné CBCR o tom, kde spoločnosti zarábajú zisky a kde platia dane, • Výmena informácií o daňových rozhodnutiach,

¹⁵ trusty a nadácie sú často využívanými nástrojmi pri potrebe oddelenia ekonomického a právneho vlastníctva majetku rôzneho druhu, tvoria tzv. vrchné poschodie nielen pri medzinárodných holdingoch, podľa jednotlivých nastavení môžu vykonávať aj podnikateľskú činnosť a registrovať sa ako platitelia DPH, v daňových rajoch sa využívajú najmä na zabezpečenie anonymity skutočného vlastníka a na čerpanie daňových výhod, v súčasnosti slovenská legislatíva limituje možnosti takýchto „schránkových firiem“ pomocou Registra konečných užívateľov výhod, najmä na získanie verejných zákaziek (Ištók, Krištofik, 2019, s. 5).

• Protikorupčné opatrenia na vnútroštátnej úrovni.	• Transparentnosť daňových stimulov poskytovaných korporáciám, • Pravidlá transferového oceňovania, • Pravidlá CFC, • Harmonizácia základu CIT / DDPO.
--	---

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Berkhout, 2016, s. 26

Systém zdanenia na základe daňovej rezidencie je zneužívaný globálnymi digitálnymi gigantmi, ich dôsledné zdanenie by bolo z pohľadu globálnej nerovnosti bohatstva užitočné. Technický názov digitálna daň sa týka firiem, ktoré tvoria celosvetový obrat viac ako 750 milión € ročne, pričom sú už známe pod skratkou GAFA – Google, Apple, Facebook, Amazon¹⁶. EÚ sa nepodarilo v roku 2019 dohodnúť na jednotnej digitálnej dani, ktorá mala byť 3% z tržieb GAFA, preto niektoré krajiny pristúpili k jednostrannému zavádzaniu tejto dane. Zavádzanie z angl. „GAFA tax“ zapríčinilo vyostrenie obchodnej vojny medzi EÚ a USA (Bláhová, 2020).

V rámci medzinárodnej spolupráce taktiež funguje FATF (Financial Action Task Force), založená členskými štátmi EÚ, jej cieľom je tvorba noriem a opatrenia na boj proti praniu špinavých peňazí, financovanie terorizmu či iných ohrození integrity medzinárodného finančného systému, vypracováva tiež odporúčania a monitoruje pokrok v ich dodržiavaní. Má 39 členov vrátane OSN, Svetovej banky, Interpolu (<https://www.minv.sk/?FATF-1>, [cit. 2021-04-14]).

3.3.1 Medzinárodné daňové kauzy

Môžeme povedať, že problematika zdaňovania a daňových podvodov od vyhýbania sa daňovej povinnosti až po odlev obrovských súm peňazí z korporácií do daňových rajov a presuny ziskov medzi nimi je v poslednom období často rozoberaná. Kapitoulou samou o sebe sú podvody a kauzy spájané s predstaviteľmi vlády a korupciou. Najznámejšie daňové kauzy, ktoré otriasli svetom sú napr. Panama Papers, Swiss Leaks, Luxleaks, Football Leaks, Bahamas Leaks, Paradise Papers. Ide v skratke o odhalenie káuz daňových

¹⁶ môžeme sem zaradiť aj ďalšie technologické giganty a digitálne firmy, zamerané na informačné technológie a služby – Amazon, Microsoft, Tesla, IBM, netflix, Baidu, Alibaba, Xiaomi a ďalšie.

únikov, vyhýbaní sa daňovým povinnostiam. Na odhaleniach takýchto káz sa podieľajú výbory a pracovné skupiny EÚ, Medzinárodné konzorcium investigatívnych novinárov (ICIJ) a ďalšie. Tabuľka 5 poskytuje stručný prehľad vyššie spomínaných káz a ich stručný popis:

Tabuľka 5 Stručný prehľad najznámejších daňových káz

Názov kauzy	Rok	Účastníci
Panama papers	2016	uniknuté informácie z právnickej firmy Mossack Foncesa o tom kde pred verejnosťou ukrývajú svoj majetok politici, podnikatelia, kriminálnici, hviezdy showbiznisu
Swiss Leaks	2005 - 2007	medzinárodné tímy novinárov odhalili kauzy vyhýbania sa daniam a neoprávneného utajovania švajčiarskou privátnou bankou HSBC, odtajnené dokumenty dokazujú, že niektorí boháči sa dohodli s bankou na utajení účtov pred daňovými úradmi a taktiež poskytovala služby založené na vyhýbaní sa daňovým povinnostiam smerujúce k daňovým únikom
Paradise papers	2014	z offshore právnickej firmy Appleby uniklo viac ako 13 mil. dokumentov, z ktorých bolo zrejmé, že firmy a jednotlivci ukrývajú svoje peniaze pred daňovými úradmi v daňových rajoch
LuxLeaks	2014	Luxembursko poskytovalo veľkým firmám daňové výhody
Football Leaks	2016	v profesionálnom futbale sa točí obrovské množstvo peňazí, novinári a investigatívci vytvorili web Football Leaks kde zverejnili úniky a vyhýbanie sa plateniu daní, zistilo sa, že všetky najväčšie kluby, najväčší hráči, najväčší agenti využili nedostatky v daňových systémoch na to aby svoje peniaze ukryli pred daňovými úradmi a peniaze rozličnými spôsobmi a cestami posielali do viacerých daňových rajov
Bahama Leaks ¹⁷	2016	investigatívni novinári upozornili na bývalú komisárku Neelie Kroes. ktorá nepriznala, že bola riaditeľkou bahamskej spoločnosti

¹⁷ rovnako sa spájajú úniky s významnými biznismenmi z Latinskej Ameriky, Indie, Japonska, Mexika, Dánska, Pakistanu, Nórska, Dánska, vyskytuje sa aj pár subjektov prepojených na spoločnosti v SR. Firma Powe Windsun Limited (PWL) figurujúca v databáze ICIJ kontroluje niekoľko spoločností prevádzkujúcich

		Mint Holdings Limited, vyjednávajúcej o kúpe vybraných aktív amerického Enronu ¹⁸ tesne predtým, ako energetický gigant skrachoval. Medzi najaktívnejších zakladateľov bahamských pritom patria švajčiarske banky, každú desiatu zaregistrovala UBS alebo Credit Suisse a tiež právnická firma Mossack Fonseca známa aj zo škandálu Panama Papers.
--	--	---

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Európsky parlament, 2017,

<https://www.europarl.europa.eu/news/sk/headlines/economy/20170925STO84604/velke-futbalove-peniaze-europsky-parlament-sa-zaujima-o-podvody>,

https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/po-panama-papers-prichazi-bahamas-leaks-a-ukazuji-na-byvalou-eurokomisarku-kroesovou_201609221126_pholinkova,

<https://www.trend.sk/spravy/swiss-leaks-spinava-banka-svajciarska-ukryvala-ucty-aj-desiatkam-slovakov>, <https://www.surveilligence.com/sk/vzdelavacie-centrum/aktuality/bahamas-leaks> [cit. 2021-04-03].

Pri odhaľovaní týchto káuz má významný vplyv ICIJ, v jeho databázach je viac ako 500 tisíc spoločností prepojených na 2 stovky krajín a teritórií, uľahčujú zisťovanie skutočných beneficentov (Surveillance, Aktuality, 2016). OECD a ostatné medzinárodné fóra, organizácie ale aj krajiny samotné vyvíjajú snahy na zlepšenie vzájomnej spolupráce, výmenu informácií a transparentnosť. OECD od roku 1998 zostavuje zoznamy daňových rajov, resp. krajín narušujúcich spravodlivú daňovú súťaž, ktoré sú členené do troch rôznych skupín:

- white list – zoznam krajín aplikujúcich medzinárodné daňové dohody, spolupracujúce pri vzájomnej výmene daňových informácií,

solárne a veterné elektrárne – Green Energy Cerová, s.r.o., PV Tesárske Mlyňany, s.r.o. – ktorá patrí do tridsiatky najviac dotovaných firiem vyrábajúcich elektrickú energiu zo slnka. Všetky dcérske spoločnosti PWL zamestnávajú na Slovensku spolu dvoch zamestnancov. V roku 2015 dosiahli úhrannú stratu po zdanení prevyšujúcu pol milióna eur, ich celkové aktíva pritom presahujú 25 miliónov eur.

¹⁸ energetický gigant Enron kvôli účtovným podvodom vyhlásil bankrot, ktorý je považovaný za najväčší bankrot v dejinách USA. Podvody Enronu boli založené na nadhodnocovaní účtovníctva o viac ako 600 mil. dolárov, za cieľom zachovania vysokých cien akcií, vďaka ktorým mali manažéri vysoké bonusy. Taktiež boli do účtovníctva evidované fiktívne obchody, zakladané dcérske firmy, ktoré preberali obchodné záväzky Enronu, aby ukryli skutočnú zadlženosť. Kauza odštartovala odhalenie veľmi podobných prípadov aj ďalších firiem (<https://finweb.hnonline.sk/financie-a-burzy/458485-pred-desatrocim-prisiel-sok-enron-zbankrotoval> [cit. 2021-04-03]).

- grey list – zoznam krajín, ktoré sa zaviazali k dodržiavaniu medzinárodných daňových zmlúv, avšak nie sú dostatočne transparentné,
- black list – zoznam nespolupracujúcich krajín (www.oecd.org, [cit. 2021-04-03].).

OECD a globálne fóra usilujú vo všeobecnosti o koordináciu ekonomických politík, navrhuje kroky k zvýšeniu transparentnosti a zníženiu rizika nekalej daňovej konkurencie a daňových podvodov. Jedným z opatrení je aj akčný plán BEPS, pozostávajúci z 15 krokov. 4 kroky sú povinné pre všetky krajiny, ktoré chcú byť mimo black listu.

OECD vypracovala jednu z prvých správ o škodlivej daňovej konkurencii, kde boli charakterizované základné kritériá daňových rajov oproti ostatným krajinám. Vytvorila taktiež kategórie daňových rajov podľa spolupráce, transparentnosti, miery poskytovania informácií. Od roku 2011 však nedošlo k zaradeniu žiadnej krajiny na čiernu listinu. Je potrebné poznamenať, že o zaradení krajín rozhoduje aj fórum G20¹⁹ čo býva často vnímané kriticky, keďže aj niektoré z týchto krajín sú považované za daňové raje.

V roku 2008 označila OECD tri štáty ako nekooperatívne: Andorra, Lichtenštajnsko, Monako (SITA, 2008). Zoznam daňových rajov, ktorý zostavuje EÚ je zostavený na podobnom princípe ako zoznam OECD čiže blacklist, whitelist a greylist. Zodpovedná za tvorenie tohto zoznamu je pracovná skupina Rady – Skupina pre kódex správania. Lichtenštajnsko, Švajčiarsko, Luxembursko, Monako a Andorra sú preslávené svojim bankovým tajomstvom, nízkymi daňami. Zaradiť sem môžeme čiastočne aj Maltu a Cyprus. Aktuálny, naposledy uverejnený zoznam, ktorý Rada prijala vo februári 2021 je tvorený 12 krajinami ²⁰ (<https://www.consilium.europa.eu/sk/policies/eu-list-of-non-cooperative-jurisdictions/> [cit. 2012-04-10].).

EÚ zostavuje zoznam tzv. nespolupracujúcich jurisdikcií od roku 2017, v podstate rok po prevalení škandálmi s masovými únikmi daní investigatívami z ICIJ. Spočiatku bolo na zozname 92 krajín. Oxfam napr. vyjadruje obavu, že zoznam dopadne ako posledný zoznam OECD na ktorom bola len jedna krajina – Trinidad a Tobago. Dohodnutými kritériami pri zostavovaní sú predbežne: kombinácia transparentnosti daňového systému,

¹⁹ G20 predstavuje o medzinárodné fórum tvorené 20 najväčšími svetovými ekonomikami, ktoré tvoria 60% svetovej populácia, 80% svetového HDP, 75% svetového exportu, patrí sem: Argentína, Austrália, Brazília, Kanada, Čína, Francúzsko, Nemecko, Japonsko, India, Indonézia, Taliansko, Mexiko, Rusko, Južná Afrika, Saudská Arábia, Južná Kórea, Turecko, Spojené Kráľovstvo, USA, EÚ, Španielsko (<https://www.g20.org/about-the-g20.html> [cit. 2021-03-08].).

²⁰ Americká Samoa, Anguila, Dominika (nová), Fidži, Guam, Palau, Panama, Samoa, Trinidad a Tobago, Americké Panenské ostrovy, Vanuatu, Seychely.

férového zdaňovania, zapojenie do medzinárodnej spolupráce v daňovej oblasti. Oxfam však spochybňuje kritérium férového zdaňovania a ako ho bude EÚ posudzovať, keďže podľa týchto kritérií by malo byť na zozname minimálne 35 krajín a medzi nimi viaceré európske krajiny – Švajčiarsko, Čierna Hora, Albánsko, Srbsko, Luxemburg, Malta, Írsko Holandsko a ďalšie. Deklarovaný black list od počiatku nepočíta so zaradením členov EÚ, čo spochybňuje jeho dôveryhodnosť. Taktiež je prítomná kritika netransparentnosti celého procesu prešetrovania a zaradenia na black list, keďže ho robí jeden z „najuzavretejších“ orgánov EÚ – Skupina pre kódex správania a sú podozrenie na silné politické, ekonomické, diplomatické tlaky od rôznych záujmových skupín (Koreň, 2017b).

Jedna vec sú daňové podvody a daňová optimalizácia, avšak anonymné spoločnosti a presuny peňazí do daňových rajov a schránkových spoločností slúžia aj na pranie špinavých peňazí pochádzajúcich z korupcie, terorizmu, obchodu s bielym mäsom, drogami či zbraňami. Jedným z opatrení ktoré je už v súčasnosti realizované v praxi je vytváranie a sprístupnenie zoznamov skutočných konečných prijímateľov výhod, ktoré sú verejne dostupné. Ďalšia vec je skrývanie majetku, využívanie daňových rajov a korupčné škandály politikov. To sa týka nielen Slovenska, ale aj ostatných krajín sveta.

Analýza Svetovej banky ukazuje, že viac ako 70% korupčných prípadov z vyšších politických miest je spojená so zakrývaním vlastníctva majetku prostredníctvom offshore spoločností. Pomocou registrov konečných užívateľov výhod je možné vytvoriť systém, ktorý odhaľuje doteraz skryté štruktúry. Využívanie daňových rajov a daňových podvodov najmajetnejšími ľuďmi a firmami na zamaskovanie svojho bohatstva však vytvára obrovské problémy pre krajiny tretieho sveta. Ako príklad je možno uviesť Demokratickú republiku Kongo, ktorá je jednou z najmenej rozvinutých krajín sveta, s takmer polovicou detí trpiacimi na podvýživu aj napriek veľkému surovinovému bohatstvu. Organizácia Global Witness²¹ od roku 2010 upozorňuje na transakcie nadnárodnej spoločnosti Glencore a ťažobným magnátom Danom Gerltlerom, ktorý je blízky priateľ konžského prezidenta. Glencore počas 10 rokov spolupráce previedla viac ako pol miliardy dolárov do offshore spoločností patriacich do vlastníctva Gertlera, čo mu vynieslo zisk približne 67 miliónov dolárov. Utajeným a nevýhodným predajom medených baní prostredníctvom schránkových firiem prichádza Kongo o miliardy dolárov, ktoré chýbajú v nefungujúcich verejných

²¹ mimovládna organizácia pre sociálnu spravodlivosť

službách – školstve a zdravotníctve. Je jasné, že v prípade zmienených transakcií ide o úplatky pre blízkeho priateľa prezidenta. Vyplýva z toho aj nutnosť sprísnenia pravidiel pre tzv. biele goliere a ochoty finančných správ trestať takéto typy podvodov (Palstra, 2017).

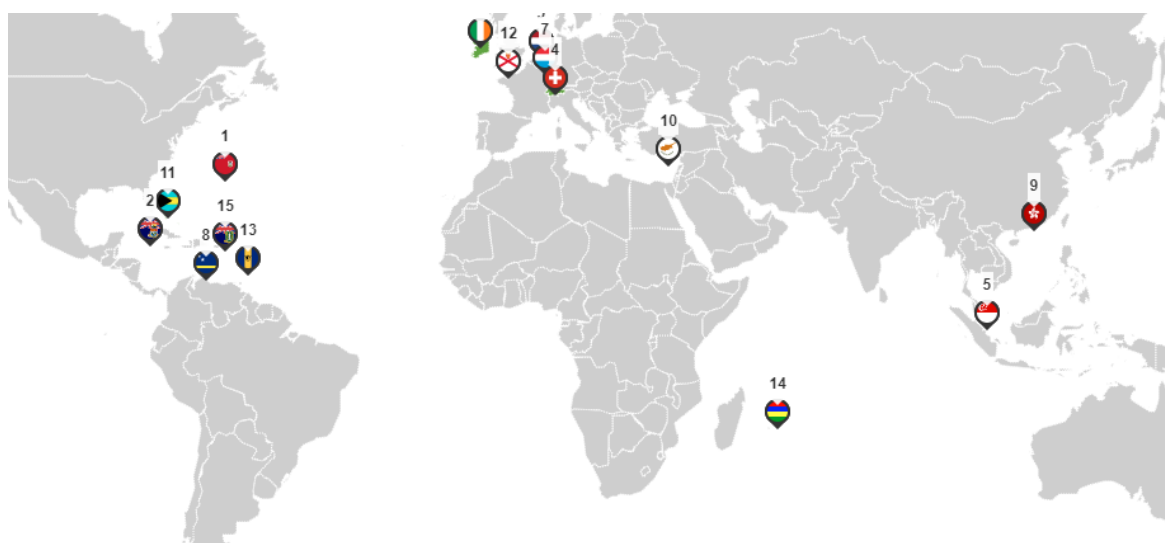
3.3.2 Daňové raje

Teoretický základ o problematike daňových rajov sme načrtli v podkapitole 1.2.1, v praktickej časti práce sa venujeme stručnej charakteristike a popise krajín, ktoré predstavovali, či v súčasnosti predstavujú daňové raje, spresníme pritom kritériá, ktoré ich k tomu predurčujú. Taktiež približujeme problematiku daňových rajov aj vzhľadom na situáciu a aktuálnu situáciu Slovenska.

Rôzne medzinárodné fóra, organizácie, združenia, ale aj literatúra uvádzajú zoznamy daňových rajov podľa rôznych kritérií. Niektoré z daňových rajov sú notoricky známe z počutia aj laickej verejnosti, naopak niektoré krajiny, ktoré naplňajú svojou daňovou a podnikateľskou legislatívou podmienky daňového raja, až tak známe nie sú. Predstava daňového raja sa zväčša vzťahuje na vzdialený tropický ostrov. My sme si pre potreby našej práce vybrali zoznam nezávislej organizácie Oxfam²². Ako uvádza Berkohut (2013, s. 13) v skutočnosti sú daňovými rajmi krajiny, ktoré sú členovia OECD a G20. Oxfam vyvinul jedinečný a komplexný súbor ukazovateľov za účelom identifikácie krajín ktoré naplňajú v najväčšej možnej miere funkciu daňových rajov pre PO. Častokrát ide o vyspelé krajiny s primeranými nominálnymi sadzbami DDPO / CIT. Posudzovanými prvkami sú pritom sadzby DDPO / CIT, ponúkané daňové stimuly, nedostatok spolupráce a neúčast' na intervenciách a dohodách proti vyhýbaniu sa daňovým povinnostiam, vrátane zohľadnenia miery presunu podnikových ziskov a dôkazov o nich. Na obrázku 1 môžeme vidieť mapu sveta, kde sú označené najznámejšie daňové raje:

²² ide o pôvodom britskú mimovládnu organizáciu Oxfam, ktorá sa venuje najmä majetkovej nerovnosti <https://www.oxfam.org.uk/about-us/> [cit. 2021-04-10].

Obrázok 1 Mapa svetových daňových rajov

1. Bermuda	2. Cayman Islands	3. Netherlands
4. Switzerland	5. Singapore	6. Ireland
7. Luxembourg	8. Curacao	9. Hong Kong
10. Cyprus	11. Bahamas	12. Jersey
13. Barbados	14. Mauritius	15. British Virgin Islands

Zdroj: <http://taxhavens.oxfamdigitalwin.com/> [cit. 2021-04-01].

Organizácia Oxfam zostavila v roku 2016 rebríček top 15 daňových rajov na základe kritérií ako sú výška dane príjmu z právnických osôb (CIT, DPPO), výška zrážkových daní²³, účasť, resp. neúčasť na opatreniach cielených proti zneužívaniu daňových systémov a praniu špinavých peňazí, na výmene a transparentnosti poskytovaných informácií, dôkazoch o veľkých presunoch zisku. Všetky krajiny v rebríčku v určitej miere každé z týchto kritérií naplňajú. Podľa organizácie Oxfam (Berkhout, 2016, s. 13) sú Bermudy prvé v rebríčku kvôli 0% CIT, 0% zrážkovým daniam, nedostatočnej účasti na mnohostranných opatreniach a dôkazoch o presunoch zisku veľkého rozsahu, rovnako sú vyhodnotené aj

²³ zrážkovú daň odvádza pri pripisovaní dlžnej sumy v prospech daňovníka za neho platiteľ, predmetom zrážkovej dane sú dividendy, úroky z pôžičiek a úverov poskytnutých závislými osobami, úroky, ktoré platí slovenský daňový rezident slovenskému daňovému nerezidentovi, v SR upravuje zrážkovú daň § 43 zákona č. 595/2003 Z.z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov. Podstatou je teda, že platiteľom dane je FO alebo PO vyplácajúca príjem podliehajúci zrážkovej dani. Podľa § 43 ods. 1 sa daň vyberá zrážkou vo výške 7%, 19%, alebo 35% v závislosti od konkrétneho druhu vyplateného príjmu.

druhé Kajmanské ostrovy. 3. miesto patrí Holandsku, ktoré ponúka daňové stimuly, má 0% zrážkové dane a taktiež tu existujú dôkazy o presunoch zisku veľkého rozsahu. Na 4. mieste je Švajčiarsko, ktoré rovnako ako Holandsko poskytuje daňové stimuly, má 0% zrážkové dane, neprejavilo záujem o opatrenia smerujúce k eliminácii zneužívania daňových rajov a rovnako existujú dôkazy o veľkých presunoch ziskov. 5. Singapur je v rebríčku na základe početných daňových stimulov, nedostatku zrážkových daní, dôkazoch o veľkých presunoch ziskov. Írsko na 6. mieste má nízku CIT, poskytuje daňové stimuly a taktiež existujú dôkazy o presunoch ziskov. 7. Luxembursko poskytuje rovnako daňové stimuly, má 0% zrážkové dane a rovnako existujú dôkazy o podstatných presunoch ziskov. Pre 8. Curacao a 9. Hongkong platí to isté, čo pre Luxembursko, avšak patrí aj medzi krajiny, ktoré sa nepodieľajú na opatreniach na zvýšenie transparentnosti a spolupráce. 10. Cyprus má nízku CIT, 0% zrážkové dane, existujú tiež dôkazy o presunoch zisku. Pre 11. Bahamy²⁴, 12. Jersey, 13. Barbados, 14. Maurícius a 15. Britské panenské ostrovy platí rovnako že majú všetky 0% zrážkové dane, 0% alebo nízku CIT. Bahamy, Barbados, Maurícius aj Britské panenské ostrovy sa nezúčastňovali na mnohostranných dohodách vedúcich k transparentnosti a výmene informácií. Pri Jersey sú aj dôkazy o veľkých presunoch zisku.

Je potrebné podotknúť, že v prípade Švajčiarska sa postupne smeruje k zlepšeniu spolupráce. Švajčiarsko pristúpilo k obmedzeniu bankového tajomstva a pristúpilo k viacerým krokom smerujúcim k transparentnosti navrhovanými EÚ aj OECD. Ako uvádza Berkhout (2016, s. 4 – 5) EÚ a G20 sa zaviazali vytvoriť blacklist daňových rajov, avšak kritériá na daňové raje sa priveľmi rôznia. Kritériá blacklistu nezahŕňajú nulovú sadzbu DPPO a teda Bermudy na zozname EÚ nie sú ani uvedené, napriek tomu, že americké nadnárodné spoločnosti vykázali v roku 2012 zisky vo výške viac ako 80 miliárd dolárov čo je viac ako ich zisky vykázané v Japonsku, Číne, Nemecku a Francúzsku dokopy. Vyzerá to, že EÚ na svoj blacklist pridáva len nečlenské krajiny, napriek tomu, že Holandsko, Luxemburg, Írsko a Cyprus patria medzi najhoršie daňové raje čo sa týka korporátnej dane. EÚ taktiež bola ochotná vyňať Švajčiarsko z blacklistu len preto, že prejavilo ochotu zapojiť sa do výmeny finančných informácií. Je nesmierne dôležité, aby bol vytvorený nový

²⁴ napriek tomu, že Bahamy majú podpísané s viacerými krajinami bilaterálne dohody o vzájomnej výmene informácií na daňové účely, ku globálnej Konvencii o vzájomnej administratívnej asistencii v daňových otázkach z rúk OECD a EÚ nepristúpili, Bahamské banky spravujú vklady v hodnote cca 223 miliárd dolárov / 200 miliárd eur, čo predstavuje 26- násobok HDP krajiny (Surveillance, Aktuality, 2016).

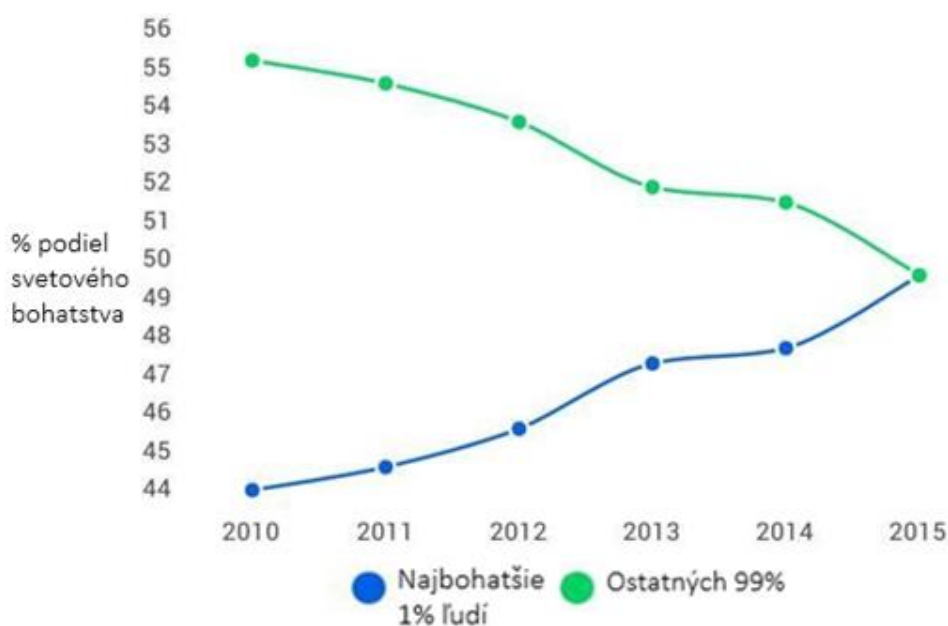
a prehľadný zoznam daňových rajov na základe objektívnych kritérií a bez politických zásahov, ideálne nezávislým orgánom ako napr. OSN.

Z 15 krajín uvedených v rebríčku daňových rajov v tabuľke patrí 5 krajín do EÚ. Tento fakt považujeme za zlyhanie, keďže EÚ ostro vystupuje proti politike daňových rajov, sama zostavuje podobným spôsobom ako OECD zoznamy daňových rajov a navrhuje opatrenia. Samotné Spojené kráľovstvo, ktoré už členom EÚ nie je má medzi daňovými rajmi viaceré zámorské územia a korunné dependencie²⁵, jedná sa o Britské Panenské ostrovy, Kajmanské ostrovy, Jersey, Bermudy. V súvislosti s opatreniami medzinárodných fór a organizácií sú ako daňové raje spomínané viaceré zámorské územia Británie aj Montserrat, Turks a Caicos, čiastočne aj Gibraltár. Na čiernom zozname – blackliste EÚ je aktuálne k februáru 2021 12 krajín.

Napriek tomu, že nízka korporátna daň je prezentovaná ako hlavný nástroj pritiahnutia investorov do krajiny, Svetové Ekonomické fórum (WEF) túto myšlienku vo svojej správe vyvracia. Najdôležitejšie faktory predstavujú pre firmy kvalita infraštruktúry krajiny, dostupnosť vzdelanej a kvalitnej pracovnej sily, sociálna stabilita nie daňové a investičné stimuly, ktoré následne narúšajú globálnu hospodársku súťaž a prerozdelenie svetového bohatstva. Majetok všetkých ľudí sveta sa pohybuje okolo sumy 255 biliónov dolárov, avšak prerozdelenie tohto bohatstva sa pohybuje v pomere, ktorý je možno vidieť na nasledovnom grafe:

²⁵ korunné dependencie sú územia, vo vlastníctve Britskej koruny, patria sem normanské ostrovy Jersey a Guernsey a v Írskom mori ostrov Man. Zámorské územia nie sú súčasťou územia Spojeného kráľovstva, ale patria pod jeho suverenity

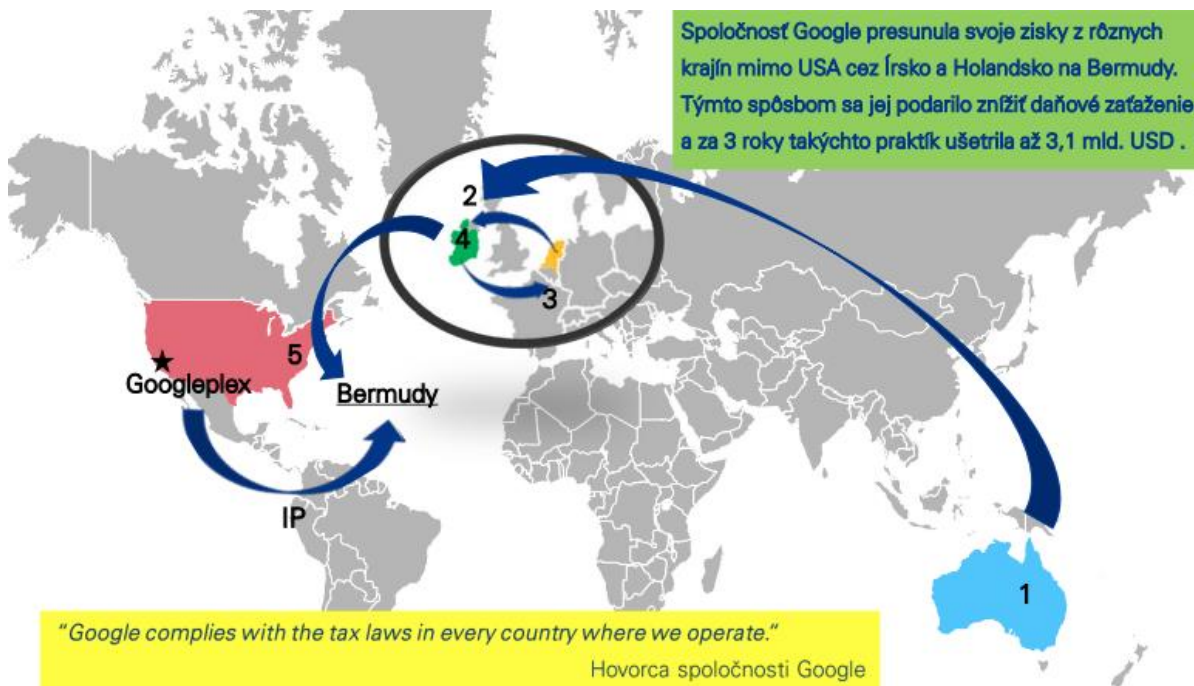
Graf 17 Rozdelenie svetového bohatstva

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Oxfam, 2015 in Demiger, 2017

„V roku 2015 vlastnilo 1% najbohatších ľudí sveta rovnaký majetok ako zvyšných 99%.“ Po spracovaní údajov švajčiarskej banky Credit Suisse a spracovaní štatistiky organizáciou Oxfam presnejšou metodikou sa zistilo, že svetové bohatstvo je kumulované v rukách ešte menšieho počtu ľudí ako sa pôvodne odhadovalo. Zvyšuje sa tak nerovnosť a polarizácia spoločnosti (Demiger, 2017). 1% najbohatších ľudí sveta si pripísalo v roku 2018 45% vytvoreného svetového bohatstva, čo predstavuje 42,3% nárast oproti roku 2017. Stovky miliónov ľudí žijú v extrémnej chudobe a nerovnosti sa každým rokom prehlbujú. Existuje predpoklad, že úzka skupina najbohatších ľudí pred daňovými orgánmi skrýva približne 7,6 bilióna dolárov a každoročne tak pripravujú rozvojové krajiny o 170 miliárd dolárov. Daňové sadzby pre najbohatších ľudí a firmy sú pritom najnižšie za posledné desaťročia (Stam, Euroactiv, 2019). Ak nadviažeme na problematiku daňových rajov tak medzi najbohatšími ľuďmi sveta sú vlastníci a zakladatelia spoločností patriacich medzi GAFA. Napriek tomu, že je známe, že sa viacerí z nich venujú filantropii, morálny problém predstavuje ich vyhýbanie sa plateniu daní. Vyhýbanie sa plateniu daní je totižto benefitom jednotlivca, ktorý obmedzuje benefity pre spoločnosť a jej rast. Obrázok 2 ilustruje presuny ziskov americkej spoločnosti Google prostredníctvom Írska, Holandska a Bermúd, vďaka ktorým znížila svoje daňové zaťaženie o 3,1 miliardy dolárov za tri roky:

Obrázok 2 Príklad presunu zisku spoločnosťou Google²⁶

Zdroj: KMFG in

https://www.flaw.uniba.sk/fileadmin/praf/Pracoviska/Katedry/KFP/Prednasky/BEPS_2017.pdf [cit. 2021-03-18].

Citát na obrázku 2 je sporný, hovorca spoločnosti Google tvrdí, že Google dodržiava daňové zákony vo všetkých krajinách kde pôsobí. To presne vystihuje morálnu dilemu spojenú s daňovou optimalizáciou a agresívnym daňovým plánovaním, keďže čo nezakazuje zákon je povolené. Je potrebné spomenúť, ako protipól zákonov aj mnohostranných a medzištátnych dohôd služby finančných, daňových, právnických poradcov a firiem, ktoré

²⁶ typ tohto legálneho presunu / optimalizácie má v angličtine výraz Double Irish Dutch Sandwich. Podstatou tejto optimalizačnej daňovej schémy využívanej GAFA spoločnosťami je založenie dvoch írskych dcérskych spoločností a jednej holandskej spoločnosti. Fernández (2020) ho vysvetľuje nasledovne: daňový systém USA nezdaňuje americké spoločnosti, ktoré nevracajú dividendy zo zahraničných dcérskych spoločností, takže americká spoločnosť môže založiť dve írské spoločnosti (írsky daňový systém umožňuje zdaňovanie na základe miesta jej fungovania, nie krajiny registrácie, ak je spoločnosť kontrolovaná inou spoločnosťou so sídlom v krajine s ktorou má Írsko uzavretú zmluvu o zamedzení dvojitého zdanenia, jedna dcérska spoločnosť bude mať svoj manažment v čistom daňovom raje s 0% DDPO, dcérska spoločnosť 2 bude daňovým rezidentom v Írsku a bude vykonávať obchodnú činnosť a prinášať zisk. Americká spoločnosť udelí dcérskej spoločnosti 1 licenciu na využívanie duševného vlastníctva a dcérska spoločnosť 1 udelí licenciu na uvedené duševné vlastníctvo dcérskej spoločnosti 2, ktorá bude mať skutočný zisk zo skutočného predaja. Ak dcérska spoločnosť 2 pošle výsledné dividendy priamo dcérskej spoločnosti 1, príjem môže byť ovplyvnený záťažkovou daňou Írska, čomu je však možné sa vyhnúť založením holandskej dcérskej spoločnosti, ktorej bude dcérska spoločnosť 2 posilať dividendy z predaja a holandská dcérska spoločnosť bude dividendy bez dane posilať dcérskej spoločnosti 1, využíva sa pritom smernica ES 2003/49 kedy sú úroky a platby licenčných poplatkov uskutočnené spoločnosťou v jednom členskom štáte do inej spoločnosti v členskom štáte oslobodené od dane.

sa priamo zameriavajú na využívanie medzier v systémoch. Je prirodzené, že firmy s najvyššími ziskami sveta si chcú svoje zisky optimalizovať, keďže pravidlá trhu sú neúprosne a svet sa vplyvom globalizácie a informatizácie mení.

Napriek tomu, že členské štáty EÚ podľa pravidiel EÚ o štátnej pomoci nesmú nadnárodným skupinám poskytovať osobitné daňové zvýhodnenia, ktoré nie sú dostupné iným spoločnostiam, Amazon zaplatil v Luxembursku 4x menšiu daň oproti miestnym spoločnostiam podliehajúcim rovnakým vnútroštátnym daňovým pravidlám a takmer 3/4 ziskov Amazonu neboli zdanené (KMPPG in www.flaw.uniba.sk/fileadmin/praf/Pracoviska/Katedry/KFP/Prednasky/BEPS_2017.pdf [cit. 2021-03-18].).

Záujem o daňovú optimalizáciu formou využívania daňových rajov majú aj slovenské firmy. Počty slovenských firiem v krajinách s daňovým zvýhodnením narastajú. Údaje od rôznych inštitúcií sa mierne líšia, avšak pohybujú sa v súčasnosti nad 5 tisícov firiem so sídlom v daňových rajoch. V základnom kapitáli slovenských firiem v daňových rajoch je investovaných približne 10,5 mld. eur. Výsledky analýz poradenskej spoločnosti Bisnode hovoria celkovo o približne 10% náraste využívania daňových rajov slovenským firmami od roku 2017 (Štěpánová, 2016). Na tabuľke 6 sú zobrazené počty v slovenských firiem a ich dcérskych spoločností v daňových rajoch za tretí kvartál roku 2020:

Tabuľka 6 Počet slovenských firiem v daňových rajoch v roku 2020

Krajina	2020		
Americká Samoa	1	Monako	24
Vanuatu	1	Marshallove ostrovy	36
Bermudské ostrovy	2	Hongkong	50
Holandské Antily	3	Belizé	78
Ostrov Man	4	Lichtenštajnsko	81
Guernsey (Veľká Británia)	5	Britské Panenské ostrovy	92
Bahamy	7	Malta	117
Kajmanie ostrovy	7	Panama	150
Jersey (Veľká Británia)	14	Spojené arabské emiráty	167
Gibraltár	15	Lotyšsko	173
		Seychelská republika	320

Luxembursko	409
Cyprus	1008
Holandsko	1 169

Spojené štáty americké ²⁷	1373
Spolu	5298

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Štěpánová, 2020

Z tabuľky môžeme vidieť, že najviac sa ako daňový raj využívajú USA, Holandsko, Cyprus, v ktorých je viac ako tisíc slovenských spoločností. USA sa zvyčajne na rebríčkoch OECD a EÚ nevyskytujú. Americká LLC však ponúka obmedzené ručenie za záväzky a zdaňovanie na úrovni spoločníkov. Ak LLC vlastní spoločníci nerezidenti USA a neobchodujúci na území USA, nemá povinnosť zdaňovať, čo umožňuje tzv. pretekание zisku. Je však obmedzené využitie výhod zo zmlúv o dvojitoľm zdanení.

Zo zoznamu spoločností registrovaných v SR, ktorých majitelia sídlia na Bahamských ostrovoch, vyplýva, že väčšinou ide o neaktívne firmy, vo viacerých prípadoch so zahraničnými štatutármi najčastejšie z Ruska. Slovenskí podnikatelia na zakrývanie svojej identity či na daňovú optimalizáciu využívajú bližšie destinácie ako Cyprus. Russell Wasendorf²⁸ tvrdí, že Cyprus má lepšie podmienky ako Panama či Bahamy, keďže umožňuje založenie firmy, ktorej vlastníci sú iba nominanti skutočných beneficentov. To znamená, že ktokoľvek si môže vyrobiť na Cypre spoločnosť, kohokoľvek dosadiť na svoje miesto a dávať mu inštrukcie (Surveillance, Aktuality, 2016).

Opatrenia na boj s krátením daní sa týkajú na Slovensku stále zatiaľ len právnických osôb – CFC, FO môžu na znižovať, alebo eliminovať svoju daň, tak, že presunú svoje príjmy do daňových rajov alebo krajín s nižším daňovým zaťažením, kde založia schránkové spoločnosti, kam presmerujú príjmy, ak by si ich vyplatili na Slovensku vo forme dividendy, museli by ich zdaňovať sadzbou 7%. Zdaňovanie FO navrhuje MF SR zdaňovať v novele zákona o dani z príjmov cez osobitný základ dane v novom § 51h. FO budú zdaňované z príjmov, ktoré dosiahli cez zahraničné spoločnosti pod ich kontrolou (CFC), aj keď neboli vyplatené ako dividendy, ale len vtedy, ak ich hranica presiahne sumu 100 000 eur. FO v nej

²⁷ najčastejšie využívané štáty v USA pre založenie offshore spoločností sú Wyoming, Delaware, Oregon. USA dokážu zaistiť určitú mieru anonymity a ponúka výhody týkajúce sa holdingových spoločností, právna forma spoločnosti z USA – LLC s relatívne výhodnými

podmienkami (<https://www.valian.cz/cz/danove-raje/usa/> [cit. 2021-04-13].).

²⁸ bývalý riaditeľ americkej správcovskej spoločnosti Peregrine Financial Group, odsúdený na 50 rokov väzenia za speneveru

sama alebo spolu so závislými osobami musí kontrolovať priamo alebo nepriamo 10% podiel na zisku alebo skutočná kontrola. Navrhovaná novela sprísňuje od budúceho roku kritériá určenia daňovej rezidencie firiem, v súčasnosti je dnes u nás podstatné jej sídlo alebo miesto jej skutočného vedenia. Pri posudzovaní kritéria „sídla“ sa do zákona dopĺňa odvolanie na Obchodný zákonník. Spresňuje sa aj kritérium „miesta skutočného vedenia“. Po novom to už bude také miesto, kde firma vytvára alebo prijíma väčšinu obchodných a riadiacich rozhodnutí. Upresňuje sa, že rozhodnutia administratívneho charakteru sa nepovažujú za zásadné pre PO. Od roku 2022 novela zavádza definíciu transparentného subjektu. Bude ním podľa finančnej správy verejná obchodná spoločnosť alebo komanditná spoločnosť so sídlom na území Slovenska, subjekt s právnou subjektivitou a subjekt bez právnej subjektivity, založené alebo zriadené na území Slovenska, ktorých príjmy sú zdaňované až na úrovni spoločníkov alebo príjemcov príjmu plynúceho od subjektu s právnou subjektivitou alebo príjemcov príjmu plynúceho od subjektu bez právnej subjektivity – napr. fondy. Zahraničný spoločník bude musieť oznámiť, akým spôsobom nahliada na našu transparentnú spoločnosť, aby sa vedel uplatniť správny spôsob jej zdaňovania, t.j. či sa spoločnosť brat' ako zdaňovaný subjekt a zároveň či sa príjmy v časti pripadajúcej na tohto spoločníka zdaňujú na Slovensku alebo v zahraničí. Ak nie sú zdaňované ani na Slovensku ani v zahraničí, uplatní sa zdanenie pre reverzný hybridný subjekt (Kollárová, 2020).

Záver a diskusia

„Vyhybanie sa daniam nepodkopáva len systém verejnej správy ale aj demokraciu.“
– Philippe Lamberts, 2017 (in Európsky Parlament, 2017).

Z ekonomickej teórie vyplýva, že každý ekonomický subjekt sa správa tak, aby minimalizoval svoje náklady či daňovú povinnosť. To vylučuje existenciu podnikateľského subjektu, ktorý by bol ochotný dobrovoľne platiť vyššie danie, ak sú k dispozícii možnosti na ich minimalizáciu, resp. optimalizáciu. Daňové subjekty po celom svete preferujú systém daní, ktorý je jednoduchý, stabilný zrozumiteľný, s nízkymi sadzbami daní, kvalitnými a rýchlymi daňovými službami. V globalizujúcej sa ekonomike a je nesmierne dôležitá medzinárodná spolupráca v oblasti daní, keďže daňové úniky možno efektívnejšie eliminovať vtedy, ak sa zjednoduší a sprehľadní daňový systém, ktorého predpokladom bude právna istota a stabilita (Bujňáková, 2017, s. 82).

Ako uvádza Ištók a Krištofik (2019, s. 11) slovenské daňové orgány sa môžu oproti minulosti jednoznačne oprieť o vylepšenú legislatívu aj dostupnosť dát v boji proti umelému znižovaniu daňovej povinnosti v SR. Niektoré nastavenia, ktoré sa dali využiť v minulosti v súčasných podmienkach už nie sú realizovateľné bez následkov, resp. daňový poplatník sa vystavuje rapídne vyššiemu riziku. Opatrenia pribúdajú a aplikujú sa na národnej aj medzinárodnej úrovni. Jednotlivé opatrenia majú výrazný vplyv na zvýšenie nákladov súvisiacich najmä s využívaním daňových rajov v procesoch daňovej optimalizácie. Významnými zmenami v súvislosti s daňovými rajmi prechádza aj bankový sektor. Otvoriť korporátny bankový účet pre zahraničnú spoločnosť v inej jurisdikcii sa stáva čoraz náročnejšie pod vplyvom pravidiel AML a KYC.

Dôsledkom odchodu domácich firiem do zahraničia za účelom minimalizácie daní, je strata prostriedkov do štátneho rozpočtu danej krajiny, ale tiež zvyšovanie nezamestnanosti, čo predstavuje nárast vyplácaných príspevkov na podporu v nezamestnanosti a pod. čo zvyšuje výdavky štátneho rozpočtu. Jednoduchšie sú samozrejme presuny firiem, operujúcich s finančným kapitálom. Cieľom proaktívnej daňovej politiky by okrem prosperity štátu a jeho občanov mali byť aj vyššie ciele súvisiace s medzinárodnou prepojenosťou a globalizáciou. Zjednodušenie a zefektívnenie podnikateľského prostredia vrátane zlepšenia daňového systému, daňovej správy a ich modernizácie by mohlo zlepšiť výber daní.

Napriek tomu, že aj Slovensko ako krajina sa zaviazalo k Akciám vyplývajúcim z projektu BEPS, čo by malo znamenať, postupné znižovanie počtu slovenských spoločností s prepojením na krajiny klasifikované ako daňové raje a teda aj zníženie odlevu zdrojov, ktoré by mali byť použité na Slovensku, nedeje sa tak. Je možné, že klesajúci trend sa objaví oneskorene, ale nemusí sa. Dôvody môžu byť rôzne. Podľa nášho názoru slovenskí podnikatelia si nemusia uvedomovať dosah prijímaných opatrení, prípadne ich nemusia považovať a vyhodnocovať za hrozbu pre ich činnosť.

Vnímame ako problém, že EÚ ostrejšie nevystupuje v problematike daňových rajov vo vlastných radoch. Na jednej strane sa pripravujú opatrenia, správy z Európskeho parlamentu hovoria o tom, že EÚ avizuje škandály súvisiace s daňovými únikmi, ale po naštudovaní problematiky nevnímame, žiadne silnejšie opatrenia, resp. ohradenie sa voči politike štátov EÚ, ktoré v skutočnosti predstavujú daňové raje onshore. Jedným z problémov daňovej politiky EÚ je právo veta, jedna krajina môže blokovať návrhy nových politik, napr. Írsko.

V súčasnosti spoločnosti platia dane na mieste, kde majú trvalé sídlo, teda neberie sa do úvahy miesto poskytovania služieb a produktov. Týka sa to nielen GAFA, že nadnárodné korporácie priznávajú svoje zisky v krajinách s nižšou daňovou záťažou. Europoslanec Paul Tang vo svojej správe uvádza, že Facebook za hranicami EÚ odvádza daň zo zisku v rozpätí 28 – 44%, v EÚ – Írsku sa hodnota zaplatenej dane pohybuje v rozpätí 0,03 – 0,10% (in Koreň, 2017a). Existujú návrhy na tzv. miliardársku daň. Napriek tomu, že mnohí z miliardárov či vlastníkov nadnárodných firiem a GAFA sa venujú charite a prispievajú na školstvo, zdravotníctvo, neziskovým organizáciám a pod. svet sa nemôže spoliehať na morálnu integritu jednotlivcov a mal by pristúpiť k tzv. miliardárskej dani pre FO na úrovni každého štátu. Podľa nášho názoru by mala byť takáto iniciatíva vyvíjaná vo forme medzinárodnej koordinácie, aby sa zabránilo ďalším presunom a prelievaniu majetkov, prípadne by mala byť možnosť pre miliardárov ako financovať projekty verejných služieb a činností najmä v oblasti vzdelávania a zdravotníctva, keďže je dokázané, že zdravotná starostlivosť a vzdelanie má najväčší význam v odstraňovaní sociálnej nerovnosti. Progresívne daňové sadzby by preto mali byť uplatňované na majetkové dane, za účelom regulácie hromadenia majetku u jednotlivcov či skupín jednotlivcov.

Považujeme za nevyhnutné riešiť v našej práci aj daňové raje, napriek tomu, že témou je Proaktívna daňová politika. Daňová konkurencia rastie do extrémov, môžeme už

hovorí o medzinárodnej sieti daňových rajov. Stratégia mnohých krajín spočíva v nastavení daňového systému a výšky firemnej dane, a niektorých ďalších podmienok na takej úrovni, aby prilákali spoločnosti z celého sveta, prípadne bohaté FO, ktoré majú motiváciu platiť čo najnižšie dane. Okrem nízkych sadzieb dane sa jedná aj o špeciálne stimuly, ktoré uľahčujú daňové úniky a sťažujú globálnu kontrolu. Medzinárodná spolupráca je v súčasnom globalizovanom, prepojenom svete nevyhnutnosťou. Súčasné prerozdelenie bohatstva vo svete je nevyhnutné intenzívne regulovať prostredníctvom proaktívnych daňových politík. Pribúdajúce opatrenia a dohovory môžu komplikovať národnú legislatívu. Vyznať sa a manévrovať v globálnom systéme obchodu, podnikania, s ktorým súvisí aj zdaňovanie považujeme za obrovskú výzvu. Súčasnú aj budúcu situáciu vnímame ako začarovaný kruh. Firmy aj jednotlivci sa vždy budú snažiť o maximalizáciu osobného prospechu niektorí legálnym, niektorí nelegálnym, niektorí na hranice zákona spôsobom. Svet rozhodne potrebuje viac vzdelaných ľudí zo všetkých krajín, ktorí budú neustále vyvíjať nátlak a požadovať informácie a transparentnosť nielen od vlád, ale aj spoločností.

Ústrednými témami a problémami, ktoré rieši BEPS sú škodlivé daňové režimy a praktiky, digitálnej ekonomike a konceptu stálych prevádzkarní, resp. požiadavkám na určenie daňovej rezidencie – kde sa budú príjmy z digitálnych obchodov zdaňovať. Patrí sem aj problematika transferového oceňovania, ktorej cieľom je zabezpečiť aby bol zisk zdanený v krajinách kde je tvorená ekonomická hodnota. Venuje sa tiež obmedzeniam daňovej uznateľnosti úrokov, nízkej kapitalizácii a CFC, hybridným nesúlodom. Návrhy BEPS sa premietajú aj do návrhov smerníc Rady EÚ, ktorá ustanovuje pravidlá obmedzujúce vyhýbanie sa daňovým povinnostiam. MLI je taktiež jedným z reálnych a konkrétnych riešení na odstránenie rozdielov v existujúcich daňových pravidlách medzi krajinami, ktorý je postupne implementovaný do bilaterálnych daňových zmlúv v krajinách celého sveta.

Zhrnutie opatrení: Napriek tomu, že činnosť OECD, EÚ, G20 a medzinárodných fór v oblasti daňových politík a eliminácii zneužívania daňových rajov čelia často kritike, že nerobia dostatok, prípadne, že ignorujú výskyt poškodzujúcich aktivít a praktík vo vlastných radoch opatrení, ktoré sa zaviedli do praxe je podľa nášho názoru dostatok a môžu smerovať k zlepšeniu situácie. Medzi nové pravidlá a štandardy môžeme zaradiť opatrenia z oblasti

AML²⁹, KYC, daň pri odchode / exite³⁰, CFC – pravidlá pre kontrolované zahraničné spoločnosti, registre konečných užívateľov výhod, eliminácia bankového tajomstva a koniec anonymných bankových účtov, opatrenia z oblasti transferového oceňovania, zmluvy o zamedzení dvojitého zdanenia, koniec tzv. umelých transakcií, výmena informácií v rámci FATCA, DAC1³¹, DAC2, DAC3 a tiež CBCR. Návrhy globálnej minimálnej dane ostávajú napriek podpore viacerých svetových lídrov stále záležitosťou budúcnosti, EÚ však schválila spoločný konsolidovaný základ dane z príjmu PO (CCTB) – firmy budú platiť dane tam, kde vytvárajú zisk.

Súčasná pravidlá medzinárodného daňového systému, ktoré majú pôvod v 20. rokoch minulého storočia nepostačujú na zabezpečenie férového zdanenia v čoraz globalizovanejšom svete. Návrhy OECD by mali dať národným vládam dve nové práva: zdaníť časť globálnych ziskov veľkých nadnárodných firiem, ktoré predávajú produkty a služby spotrebiteľom v ich krajinách a ukončiť presúvanie ziskov s cieľom vyhnúť sa zdaneniu; druhým právom by malo byť, že aj v malých krajinách, kde digitálne nadnárodné firmy predávajú cez internet, bez fyzických prevádzok, budú podliehať zdaneniu distribučných aktivít svojich produktov / služieb. Najproblematickejšie bude pravdepodobne dohodnutie konkrétnych parametrov nových pravidiel, čo môže byť príčinou vzniku medzinárodných sporov, ktoré OECD plánuje riešiť prostredníctvom zostavenia právne záväzných a efektívnych mechanizmov na prevenciu a riešenie sporov (Vaňo, 2019).

Znižovanie daňového zaťaženia prostredníctvom daňového plánovania je legitímnym nástrojom fungovania pre firmy. Pre spoločnosť a svet však hľadanie medzier a nesúladu v legislatívach krajín a účelové presuny ziskov rôznymi spôsobmi medzi krajinami predstavuje rozhodne negatívny jav.

²⁹ Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2015/849 z 20. mája 2015 o predchádzaní využívaniu finančného systému na účely prania špinavých peňazí alebo financovania terorizmu, ktorou sa mení nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 648/2012 a zrušuje smernica Európskeho parlamentu a Rady 2005/60/ES a smernica Komisie 2006/70/ES

³⁰ zavedenie povinnosti zaplatiť daň pri presune aktív z územia zdroja, v prípade, že daňovník prevádza aktíva alebo svoju daňovú rezidenciu mimo daňovej jurisdikcie štátu, tento štát zdaní ekonomickú hodnotu všetkých kapitálových ziskov vytvorených na jeho území, hoci tento zisk ešte nebol v čase odchodu realizovaný. Pravidlo povinnosti platiť daň pri presune aktív umožní členským štátom zdaníť hodnotu produktu predtým ako opustí územie EÚ (www.flaw.uniba.sk/fileadmin/praf/Pracoviska/Katedry/KFP/Prednasky/BEPS_2017.pdf, [cit. 2021-04-12].).

³¹ DAC1 je jedna zo smerníc EÚ podľa ktorej prebieha výmena informácií medzi SR a členmi EÚ, v oblasti 5 kategórií príjmov a majetku: príjmy zo závislej činnosti, tantiémy, produkty životného poistenia, dôchodky, vlastníctvo nehnuteľného majetku a príjmy z nehnuteľného majetku (Ištok, Krištofik, 2019, s. 8).

Medzinárodná spolupráca sa ukazuje ako dôležitý nástroj. Úlohou proaktívnej daňovej politiky by nemalo byť len zabezpečenie a podpora ekonomického rastu, ale aj znižovanie rôznych foriem únikov na daniach a vyhýbaniu sa plateniu daní a teda zabezpečenie spravodlivého zdanenia. Ako môžeme vidieť z vývoja rozdelenia svetového bohatstva nerovnosti narastajú. Krajiny by sa mali v prvom rade snažiť o efektívny výber daní na národnej úrovni a teda robiť opatrenia, ktoré zabezpečia motiváciu daňovníkov zdaňovať vo svojej materskej krajine. Jednotlivé opatrenia by daňovej politiky by mali byť starostlivo zvážené, keďže aj súčasná zmena na dani príjmov môže vyvolať veľkú vlnu optimalizácie prostredníctvom zakladania nových spoločností.

Zoznam použitej literatúry

1) Monografie a knižné publikácie

BABČÁK, Vladimír a kol. *Daňové úniky a daňové podvody a právne možnosti ich predchádzania (inštitútmi daňového, obchodného a trestného práva)*. Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, 2018. 472 s. ISBN 978-80-8152-661-9.

BABČÁK, Vladimír. *EÚ a daňové raje II*. In *Daňové raje a zneužívanie daňového systému*. Recenzovaný zborník vedeckých prác. Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, 2018. s. 29 – 61. ISBN 978-80-8152-660-2.

BURÁK, Emil. *Daňovníctvo – daňová teória, daňová politika a daňové riziká*. 1. vydanie. Trenčín : Inštitút aplikovaného manažmentu, 2016. 203 s. ISBN 978-80-89600-26-7.

DUŠEK, Jiří. – SEDLÁČEK, Jaroslav. *Daňová evidence podnikatelů*. 15. vydanie. Praha : Grada, 2018. 144 s. ISBN 978-80-271-0800-8.

DVOŘÁČEK, Jiří. – TYLL, Ladislav. *Outsourcing a offshoring podnikatelských činností*. 1. vydanie. Praha : C. H. Beck, 2010. 183 s. ISBN 978-80-7400-010-2.

JAKÚBEK, Peter – GUZOŇOVÁ, Viera. *Daňovníctvo I*. 1. vydanie. Dubnica nad Váhom : Dubnický technologický inštitút, 2013. 97 s. ISBN 978-80-89400-55-3.

KOŠČ, J. *Mýty a fakty o daňovo-odvodom zaťažení na Slovensku*. 1. vydanie. Bratislava : OZ Pracujúca chudoba, 2020. 52 s. ISBN 978-80-973614-0-2.

SCHULTZOVÁ, Anna a kol. *Daňovníctvo – daňová teória a politika I*. 1. vydanie. Bratislava : Ekonomická univerzita, 2011. 260 s. ISBN 978-80-8078-407-2.

SCHULTZOVÁ, Anna a kol. *Daňovníctvo – daňová teória a politika I*. 2. vydanie. Bratislava : Ekonomická univerzita, 2015. 305 s. ISBN 978-80-7478-867-3.

SIVÁK, R. a kol. *Verejné financie*. 1. vydanie. Bratislava : Iura Edition, 2007. 311 s. ISBN 80-8078-094-4.

SIVÁK, R. a kol. *Financie*. 2. vydanie. Bratislava : Wolters Kluwer, 2019. 440 s. ISBN 978-80-7598-533-0.

SOVOVÁ, Olga – FIALA, Zdeněk. 2009. *Základy finančního a daňového práva*. 1. vydanie. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. 202 s. ISBN 978-80-7380-223-3.

ŠIMONOVÁ, Jana. *Daňové úniky v Slovenskej republike*. 1. vydanie. Bratislava : Wolters Kluwer, 2017. 176 s. ISBN 978-80-8168-603-0.

ŠIROKÝ, Jan. *Daňové teorie : s praktickou aplikací*. 2. vydanie. Praha : C. H. Beck, 2008. 301 s. ISBN 978-80-7400-005-8.

ZUBALOVÁ, Alena. *Daňové teórie a ich využitie v praxi*. 1. vydanie. Bratislava: Iura Edition, 2008. 198 s. ISBN 978-80-8078-487-4.

2) Vedecké a odborné články, časopisy a online zdroje

AYET PUIGARNAU, Jordi. *Commission recommendation of 14.7.2020 on making State financial support to undertakings in the Union conditional on the absence of links to non-cooperative jurisdictions*. [online]. Európska komisia. Brusel, 2020. Dostupné na: https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/recommendation_state_aid_tax_havens.pdf [cit. 2021-02-28].

BAČIŠIN, Vladimír. *Abeceda ekonomiky – daňová politika*. [online]. 2019. Dostupné na: <https://www.skolske.sk/clanok/49621/abeceda-ekonomiky---danova-politika> [cit. 2020-08-09].

BAČIŠIN, Vladimír. *OECD: aj idea minimálnej globálnej dane*. In Finančné noviny. Bratislava : Comenius Analytica, 2020. ISSN 2644-5999.

Bahamas Leaks: Chabá slovenská stopa. [online]. Surveilligence. Aktuality. 2016. Dostupné na: <https://www.surveilligence.com/sk/vzdelavacie-centrum/aktuality/bahamas-leaks> [cit. 2021-04-09].

BÁNOCIOVÁ, Anna. – VRAVEC, Ján. *Analýza efektívnosti výberu DPH na Slovensku*. In Derivát. Vedecký časopis Finančné Trhy. č. 4. Bratislava, 2015. ISSN 1336-5711. Dostupné na: http://www.derivat.sk/files/2015_financne_trhy/Dec_2015_FT_Banociova_Vravec_.pdf [cit. 2020-08-09].

BERKHOUT, Esmé. *Tax battles. The dangerous global Race to the Bottom on Corporate Tax*. [online]. Oxfam, 2016. 46 s. ISBN 978-0-85598-847-0. Dostupné na: <https://www.oxfam.org.au/wp-content/uploads/2016/12/bp-race-to-bottom-corporate-tax-121216-en-EMBARGO.pdf> [cit. 2021-04-07].

Bič na daňové úniky. [online]. Finančná správa SR. Tlačová správa. 2017. Dostupné na: https://www.financnasprava.sk/sk/pre-media/novinky/archiv-noviniiek/detail-novinky/_bic-na-danove-uniky [cit. 2020-12-09].

BLÁHOVÁ, Renata. *Čo by bolo užitočnejšie, zdaňiť roboty alebo digitálne giganty?* [online]. In DenníkN. 2020. Dostupné na: <https://dennikn.sk/blog/1727673/co-by-bolo-uzitocnejšie-zdanit-roboty-alebo-digitalne-giganty/> [cit. 2020-08-09].

Boj proti daňovým podvodom. [online]. Európsky parlament. Politiky EÚ – Prínos pre občanov. 2019. Dostupné na: https://what-europe-does-for-me.eu/data/pdf/focus/focus03_sk.pdf [cit. 2021-03-09].

BOHOŠ, Martin. *Bločková lotéria je pre TIPOS dlhodobý stratový projekt. Ukončiť ho ale musí ministerstvo*. [online]. In Sme Blog. 2020. Dostupné na: <https://bohos.blog.sme.sk/c/543696/blockova-loteria-je-pre-tipos-dlhodob-stratovy-projekt-ukoncit-ho-ale-musi-ministerstvo.html> [cit. 2021-04-09].

BUJŇÁKOVÁ, Mária. *Daňové úniky – môžeme im predchádzať alebo ich akceptovať?* In Daňové úniky a vyhýbanie sa daňovým povinnostiam. Recenzovaný zborník vedeckých prác. Košice, 2017. s. 77 – 87. ISBN 978-80-8152-584-1.

BURÁK, Emil. *Daňová politika a daňová ilúzia*. [online]. 2013. Dostupné na: https://www.danovecentrum.sk/aktuality/danova-politika-a-danova-iluzia_.htm [cit. 2020-08-09].

BURÁK, Emil. *Daňové riziká – vybrané problémy*. In Krízový manažment. Žilina: Žilinská univerzita, 2014. s. 9 – 18. Dostupné na: https://www.fbi.uniza.sk/uploads/Dokumenty/casopis_km/archiv/2014_01/06%20Burak.pdf [cit. 2020-11-30].

BURÁK, Emil. *Daňové úniky – vybrané problémy v SR*. In Daňový špeciál, roč. 2012, č. 4.

BURÁK, Emil. *Daňové raje prežijú. Slovenská má v nich 5-tisíc firiem*. In Finreport.sk 2019. Dostupné na: <https://www.finreport.sk/podnikanie/danove-raje-preziju-slovensko-ma-v-nich-5-tisic-firiem/> [cit. 2021-02-25].

CEBROVÁ, Linda. *Štát chce Slovákov odmeňovať za platenie daní*. [online]. In Startitup. 2020. Dostupné na: <https://www.startitup.sk/stat-chce-slovakov-odmenovat-za-platenie-dani/> [cit. 2020-11-25].

Council revises its EU list of non-cooperative jurisdictions. [online]. Európska komisia. 2020. https://ec.europa.eu/taxation_customs/news/council-revises-its-eu-list-non-cooperative-jurisdictions-4_en [cit. 2021-02-26].

Dane. [online]. Európska únia. 2020. Dostupné na: https://europa.eu/european-union/topics/taxation_sk [cit. 2021-02-02].

Daňový report Slovenskej republiky 2018. [online]. Inštitút finančnej politiky. Ministerstvo financií SR. 2018. Dostupné na: <https://www.mfsr.sk/sk/financie/institut-financnej-politiky/publikacie-ifp/ekonomicke-analyzy/50-danovy-report-slovenskej-republiky-2018-oktober-2018-2.html> [cit. 2021-02-28].

Daňový systém. [online]. Európska komisia. 2017. Dostupné na: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/european-semester_thematic-factsheet_taxation_sk_0.pdf [cit. 2021-03-02].

DEMIGER, Matúš. *Osem mužov vlastní tol'ko, čo chudobnejšia polovica planéty*. [online]. In: DenníkN. 2017. Dostupné na: <https://e.dennikn.sk/658342/osem-muzov-vlastni-tolko-co-chudobnejsia-polovica-planety/feed/1739229> [cit. 2021-04-02].

ĎURANA, Radovan. *Čo je to daňová medzera*. [online]. In Hospodárske noviny. 2016. Dostupné na: <https://www.iness.sk/sk/stranka/11925-Co-je-to-danova-medzera-Hospodarske-noviny> [cit. 2020-12-02].

FERNÁNDEZ, Jean Franco. *Double Irish Dutch Sandwich Tax Avoidance Explained*. In Offshore Affairs. 2020. [online]. Dostupné na: <https://www.offshoreaffairs.com/post/double-irish-dutch-sandwich-tax-avoidance-explained> [cit. 2021-02-03].

GÁBIK, Rastislav – MOTKOVÁ, Martina. *Daňová medzera na DPH*. [online]. Inštitút finančnej politiky. MF SR. 2019. Dostupné na: https://www.mfsr.sk/files/archiv/37/DPH_GAP_manual_final_nova_sablona.pdf [cit. 2021-02-03].

HAPL, Dominik. *Efektivita výberu daní vo svete*. [online]. In Finreport. 2020. Dostupné na: <https://www.finreport.sk/ekonomika/efektivita-vyberu-dani-vo-svete1/> [cit. 2020-12-01].

IŠTOK, Michal – KRIŠTOFÍK, Peter. *Má ešte pre Slovenské spoločnosti zmysel využívať daňové raje?* In Finančný manažér. Ročník XIX. č. 3. Bratislava: Slovenská asociácia finančníkov, 2019. s. 5 – 12. ISSN 1335-5813.

KADÁROVÁ, Jaroslava – KOBULNICKÝ, Ján – DEMEČKO, Michal. *Manažment proaktívneho správania*. [online]. In Trendy a inovatívne prístupy v podnikových procesoch „2016“. roč. 19. Dostupné na: https://www.sjf.tuke.sk/umpadi/taipvpp/2016/index.files/files/18_Kobulnicky_Kadarova_Demecko_Manazment_proaktivneho_spravania.pdf [cit. 2020-11-09].

Kauza Paradise Papers témou rokovania Európskeho parlamentu. [online]. Európsky parlament. 2017. Dostupné na: https://www.europarl.europa.eu/pdfs/news/expert/2017/11/story/20171110STO87807/20171110STO87807_sk.pdf [cit. 2021-04-01].

KOBULNICKÝ, Ján. – KADÁROVÁ, Jaroslava. – KALAFUSOVÁ, Lenka. *Proaktívny prístup v manažmente*. [online]. In Transfer inovácií. 2013. Dostupné na: https://www.researchgate.net/publication/333163676_PROAKTIVNY_PRISTUP_V_MANAZMENTE/link/5cde8bd9299bf14d959fee9a/download [cit. 2020-11-09].

KOLLÁROVÁ, Zuzana. *Nížšia, 15-percentná daň je pre všetky firmy a živnostníkov s obratom do 100-tisíc eur ročne*. [online]. In DenníkN. 2019. Dostupné na: <https://e.dennikn.sk/1588425/nizsia-15-percentna-dan-je-pre-vsetky-firmy-a-zivnostnikov-s-obratom-do-100-tisic-eur-rocne/> [cit. 2021-03-31].

KOLLÁROVÁ, Zuzana. *Oligarchovia sú na pozore: štát mieri v novele na krátenie daní cez daňové raje*. [online]. In DenníkN. 2020. Dostupné na: <https://e.dennikn.sk/1996069/oligarchovia-su-na-pozore-stat-mieri-v-novele-na-kratenie-dani-cez-danove-raje/> [cit. 2021-04-13].

KOREŇ, Marián. *Davos o probléme daňových únikov: Svet potrebuje nové pravidlá, nie ďalšiu „talkshow“*. [online]. In Euractiv, 2018. Dostupné na: <https://euractiv.sk/section/danova-politika/news/davos-o-probleme-danovych-unikov-svet-potrebuje-nove-pravidla-nie-dalsiu-talkshow/> [cit. 2020-11-09].

KOREŇ, Marián. *Krajiny EÚ sa nevedia dohodnúť, ako zdaňovať internetových gigantov*. [online]. In Euractiv, 2017a. Dostupné na: <https://euractiv.sk/section/danova-politika/news/krajiny-eu-sa-nevedia-dohodnut-ako-zdanit-internetovych-gigantov/> [cit. 2021-02-10].

KOREŇ, Marián. *Na čiernu listinu daňových rajov musí EÚ zaradiť aj vlastné členské štáty*. [online]. In Euractiv, 2017b. Dostupné na: <https://euractiv.sk/section/danova-politika/news/na-ciernu-listinu-danovych-rajov-musi-eu-zaradit-aj-vlastne-clenske-staty/> [cit. 2021-03-10].

KOZELSKÝ, Tomáš. *Zdanění v EU - struktura a efektivita výběru daní*. [online]. In Měsíčník EU aktualit. 2016. s. 9 – 15. ISSN: 1801-5042. https://www.csas.cz/static_internet/cs/Evropska_unie/Mesicnik_EU_aktualit/Mesicnik_EU_aktualit/Prilohy/mesicnik_2016_04.pdf [cit. 2021-03-05].

KUZMIŠIN, Peter. *Kvalita podnikateľského prostredia a jej vplyv na konkurencieschopnosť podniku*. [online]. In Journal of Competitiveness. 1/2009. Dostupné na: <https://www.cjournal.cz/files/5.pdf> [cit. 2020-11-15].

Boj proti daňovým únikom v EÚ. [online]. MF SR, NR SR. Medziparlamentná konferencia o stabilite, hospodárskej koordinácii a riadení v Európskej únii. Bratislava, 2016. Dostupné na: <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/Download.aspx?DocID=430978> [cit. 2021-03-02].

Najlepšia efektívna daňová sadzba. [online]. Finančná správa SR. 2017. Dostupné na: https://www.financnasprava.sk/sk/pre-media/novinky/archiv-noviniek/detail-novinky/_naje-na/bc [cit. 2021-02-15].

OECD. *Action Plan on Base Erosion and Profit Shifting*. [online]. OECD Publishing. 2013. Dostupné na: <https://www.oecd.org/ctp/BEPSActionPlan.pdf> [cit. 2021-02-15]. ISBN 978-92-64-20271-9.

OECD označuje 41 krajín za daňové raje. [online]. SITA. In Sme. 2008. Dostupné na: <https://ekonomika.sme.sk/c/3751400/oecd-oznacuje-41-krajin-za-danove-raje.html> [cit. 2021-02-28].

PALSTRA, Nienke. *Po „Paradise papers“ už Európska únia nemá na čo čakať*. [online]. In Euractiv. 2017. Dostupné na: <https://euractiv.sk/section/buducnost-eu/opinion/po-paradise-papers-uz-europska-unia-nema-na-co-cakat/> [cit. 2021-02-28].

PARAJKOVÁ, Antónia – BULÁNEK, Ivan. *Daňový systém v SR – charakteristika*. [online]. 2017. Dostupné na: <https://www.uad.sk/danovy-system-v-sr-charakteristika-uniqueidmRRWSbk196FPkyDafLfWAHeuVZAYPB86uBcr7kyZkOyTQxoqnXIZNg/> [cit. 2020-08-09].

PECIAR, Vladimír – HARVAN, Peter. *Výber daní z našich daní. Analýza prevádzky Finančnej správy SR*. [online]. Inštitút finančnej politiky. MF SR. 2016. Dostupné na: <https://www.mfsr.sk/sk/financie/institut-financnej-politiky/publikacie-ifp/ekonomicke-analyzy/39-vyber-dani-z-nasich-dani-analyza-prevadzky-financnej-spravy-sr-oktober-2016.html> [cit. 2021-03-09].

Potláčanie agresívneho daňového plánovania. [online]. Európska komisia. Tematický informačný prehľad európskeho semestra. 2017. Dostupné na: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/european-semester_thematic-factsheet_curbing-aggressive-tax-planning_sk.pdf [cit. 2020-12-05].

SCHULTZOVÁ, Anna. – ŠEPELOVÁ, Jaroslava. *Vplyv vybraných aspektov na efektívnu daňovú sadzbu malých a stredných podnikov v SR*. [online]. 2017. Dostupné na: https://www.ef.umb.sk/konferencie/kfu_2017/prispevky%20a%20prezentacie/prispevky/Schultzov%C3%A1,%20%C5%A0epe%C4%BEOv%C3%A1.pdf [cit. 2020-11-30].

SCHWARZ, Andras. *Boj proti podvodom a ochrana finančných záujmov Európskej únie*. [online]. Európsky parlament. 2020. Dostupné na: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/sk/sheet/32/boj-proti-podvodom-a-ochrana-financnych-zaujmov-europskej-unie> [cit. 2021-02-13].

SENEŠI, Norbert. *Daňová optimalizácia za rok 2019 a v roku 2020*. [online]. 2020. Dostupné na: <https://www.podnikajte.sk/dan-z-prijmov/danova-optimalizacia-za-rok-2019-v-roku-2020> [cit. 2020-11-30].

STAM, Claire – EURACTIV.sk. *Oxfam: 26 najbohatších ľudí sveta vlastní tol'ko, čo polovica populácie.* [online]. In Euractiv.sk. 2019. Dostupné na: <https://euractiv.sk/section/danova-politika/news/oxfam-26-najbohatsich-ludi-sveta-vlastni-tolko-co-polovica-populacie/> [cit. 2020-12-10].

SUHÁNYIOVÁ, Alžbeta. – PETRIŠOVÁ, Mária. 2011. *Daňová sústava Slovenskej republiky, s dôrazom na daň z pridanej hodnoty.* In: Zborník vedeckých prác katedry ekonómie a ekonomiky. Prešov: Prešovská univerzita, 2011. s.220 – 234. ISBN 978-80-555-0415-5.

Glosár súhrnov. [online]. Súhrn právnych predpisov EÚ. In EUR-Lex. (dátum neznámy). Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/taxation.html?locale=sk> [cit. 2020-12-10].

ŠANTA, Ján. *Daňová optimalizácia alebo daňová trestná činnosť.* [online]. In Justičná akadémia Slovenskej republiky. Dostupné na: https://www.ja-sr.sk/system/files/Santa_prezentacia_1.pdf [cit. 2020-08-09].

ŠOLTÉSOVÁ, Erika. *Efektívnosť daňovej správy a daňové úniky.* [online]. In Finančné trhy : vedecký časopis. Roč. 17, č. 1. Bratislava : Derivat, 2020. s. 1-12. ISSN 1336-5711. http://www.derivat.sk/files/2020%20financne%20trhy/FT_1_2020_Soltesova_Efektivnost%20danovej%20spravy%20pri%20vybere%20dani_%20a%20danove_%20uniky.pdf [cit. 2020-11-09].

ŠOLTÉSOVÁ, Erika. – ZUBALOVÁ, Alena. *Možnosti zlepšenia výberu daní v SR.* [online]. 2017. Dostupné na: https://www.ef.umb.sk/konferencie/kfu_2017/prispevky%20a%20prezentacie/prispevky/%C5%A0olt%C3%A9sov%C3%A1,%20Zuba%C4%BEov%C3%A1.pdf [cit. 2020-08-09].

ŠOLTÉSOVÁ, Erika. – ZUBALOVÁ, Alena. *Nové možnosti eliminácie daňových únikov.* Vedecký časopis FINANČNÉ TRHY, Bratislava, Derivat 2019. ISSN 1336-5711. 2/2019 Dostupné na: http://www.derivat.sk/files/2019%20financne%20trhy/FT_2_2019_SoltesovaZubalova.pdf [cit. 2020-08-09].

Štát chce znížiť daňové úniky, chystá novelu daňového poriadku. [online]. SITA. In Účtovníctvo a dane. 2020. Dostupné na:

https://www.uad.sk/?uniqueid=uchxzASYZNbaPiNpHHX2-wFpXAJry9fyAg_rzFJ8D5c
[cit. 2020-08-09].

ŠTĚPÁNOVÁ, Petra. *Daňové raje sú stále in. Počet slovenských firiem v kríze narástol, rastú hlavne USA*. [online]. Tlačová správa. Bisnode, 2020. Dostupné na: https://www.bisnode.sk/o-bisnode/o-nas/novinky/danove-raje-su-stale-in-rastu-hlavne-usa/?gclid=Cj0KCQjwgtWDBhDZARIsADEKwgMfF8dDQeSe6D1vvaypDb-Ir_L0yyrO6zPHTXFMD0E3gHls2xhgcrAaArHREALw_wcB [cit. 2021-04-09].

TINAGLI, Irene. *Spravodlivé zdaňovanie v digitalizovanom a globalizovanom hospodárstve: BEPS 2.0*. [online]. Návrh uznesenia. Európsky parlament. 2019. Dostupné na: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/B-9-2019-0238_SK.pdf [cit. 2021-04-09].

VAŇO, Vladimír. *OECD má plán na vyššie zdanenie nadnárodných digitálnych gigantov*. [online]. 2019. Dostupné na: https://e.dennikn.sk/1611870/oecd-ma-plan-na-vyssie-zdanenie-nadnarodnych-digitalnych-gigantov/?fbclid=IwAR1A4diE_bMc5o1WbYgMM78dWuMoejJjoBJ7Xq0HKRcSOuGe68LTcFxov84&ref=in&_ga=2.143934005.1808374619.1600191384-1303407792.1600191384 [cit. 2021-04-10].

VERBEKEN, Dirk. *Obečná daňová politika*. [online]. Európsky parlament. 2020. Dostupné na: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/92/obecna-danova-politika> [cit. 2020-08-09].

VYBÍRAL, Roman. *Daňové ráje a jejich negativa a pozitiva*. In *Daňové raje a zneužívanie daňového systému*. Recenzovaný zborník vedeckých prác. Košice, 2018. s. 285 – 291. ISBN 978-80-8152-660-2.

VÝŠKRABKA, Milan – ANTALICOVÁ, Jana. *Daňový report Slovenskej republiky 2018*. [online]. Inštitút finančnej politiky. 2018. Dostupné na: <https://www.mfsr.sk/sk/financie/institut-financnej-politiky/publikacie-ifp/ekonomicke-analyzy/50-danovy-report-slovenskej-republiky-2018-oktober-2018-2.html#collapse-261201614598663831> [cit. 2021-02-09].

3) Legislatívne a právne normy

Zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov

4) Internetové zdroje

www.consilium.europa.eu/sk/policies/eu-list-of-non-cooperative-jurisdictions/

www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20160701IPR34487/meps-call-for-tax-haven-blacklist-patent-box-rules-ccctb-and-more

www.europarl.europa.eu/news/sk/headlines/economy/20170925STO84604/velke-futbalove-peniaze-europsky-parlament-sa-zaujima-o-podvody

www.finstat.sk/analyzy/analyza-financnych-vysledkov-firiem-2019

www.flaw.uniba.sk/fileadmin/praf/Pracoviska/Katedry/KFP/Prednasky/BEPS_2017.pdf

www.iness.sk/sk/firmy-zaplatia-licenciu-naposledy-hn

www.irozhlas.cz/zpravy-svet/po-panama-papers-prichazi-bahamas-leaks-a-ukazuji-na-byvalou-eurokomisarku-kroesovou_201609221126_pholinkova

www.mfsr.sk/sk/dane-cla-uctovnictvo/programy/program-fiscalis/

www.minv.sk/?FATF-1

www.oxfam.org.uk/about-us/

www.oecd.org

www.podpora.financnasprava.sk/663968-Pravidl%C3%A1-n%C3%ADzkej-kapitaliz%C3%A1cie-

www.pwc.com/sk/sk/tax-news/smernica-danove-povinnosti.html

www.surveilligence.com/sk/vzdelavacie-centrum/aktuality/bahamas-leaks

www.taxlaw.sk/danova-kobra/

www.trend.sk/biznis/stat-chysta-novy-danovy-mix-zubky-pozrie-najma-spekulantom

www.tipos.sk/novinky/narodna-blockova-loteria-konci-stratila-svoje-opodstatnenie

www.trend.sk/spravy/swiss-leaks-spinava-banka-svajciarska-ukryvala-ucty-aj-desiatkam-slovakov

www.uad.sk/33/zaujeme-slovenskych-podnikatelov-o-danove-raje-dalej-rastie-uniqueiduchxzASYZNbaPiNpHHX2-xKXJqctKDvuAg_rzFJ8D5c/

www.valian.cz/cz/danove-raje/usa/

Zoznam príloh

PRÍLOHA A	Daňová sústava SR	89
PRÍLOHA B	Klasifikácia daní	91
PRÍLOHA C	Štruktúra príjmov do daňového systému na Slovensku.....	92
PRÍLOHA D	Schéma karuselového podvodu	93
PRÍLOHA E	Jurisdikcie zaviazané k zlepšeniu transparentnosti a zavedeniu účinnej výmeny informácií v daňových záležitostiach.....	94
PRÍLOHA F	Sadzby DPH uplatňované v EÚ	95

PRÍLOHA A Daňová sústava SR

PRIAME DANE (DÔCHODKOVÉ DANE, MAJETKOVÉ DANE A OSTATNÉ PRIAME DANE)

Dôchodkové dane:

- daň z príjmov:
 - daň fyzickej osoby,
 - daň právnickej osoby,
 - daň z emisných kvót.

Majetkové dane:

- daň z nehnuteľností:
 - daň z pozemkov,
 - daň zo stavieb,
 - daň z bytov.

Ostatné priame dane:

- daň za psa,
- daň za užívanie verejného priestranstva,
- daň za ubytovanie,
- daň za predajné automaty,
- daň za nevýherné hracie prístroje,
- daň za vjazd a zotrvanie motorového vozidla v historickej časti mesta,
- daň za jadrové zariadenie,
- daň z motorových vozidiel (ukladaná vyšším územným celkom).

NEPRIAME DANE, resp. DANE ZO SPOTREBY

Univerzálna daň zo spotreby:

- daň z pridanej hodnoty.

Selektívne dane:

- spotrebná daň z vína,
- spotrebná daň z piva,
- spotrebná daň z liehu,
- spotrebná daň z tabakových výrobkov,

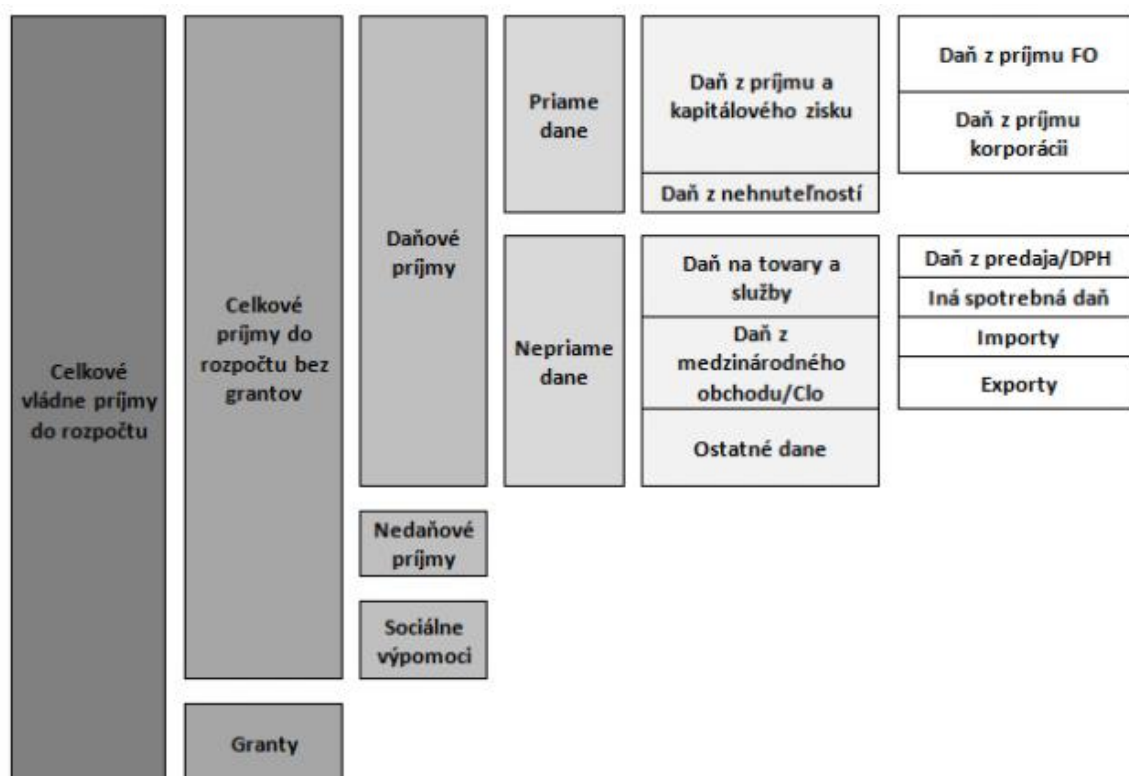
- spotrebná daň z minerálneho oleja,
- spotrebná daň z elektriny, uhlia a zemného plynu.

PRÍLOHA B Klasifikácia daní

podľa vzťahu k platobnej schopnosti daňovníka	osobné, vecné, štátne, miestne
podľa prijímateľa daní	podielové
podľa spôsobu platenia	platené pravidelne, platené nepravidelne
podľa ekonomických dôsledkov	pozitívne, negatívne, neutrálne
podľa vplyvu na daňové subjekty	priame, nepriame
podľa OECD	dane z dôchodkov, ziskov a kapitálových výnosov, príspevky na sociálne zabezpečenie, dane z miezd a pracovných síl, majetkové dane, dane z tovarov a služieb, ostatné dane
podľa daňového subjektu	dane platené FO, dane platené PO
podľa predmetu zdanenia	dôchodkové, majetkové, univerzálne, selektívne, iné
podľa územného členenia	plynúce do štátneho rozpočtu / federálneho / národného rozpočtu / regionálneho rozpočtu / miestneho rozpočtu

Zdroj: Suhányiová, Petrišová, 2011, s. 222

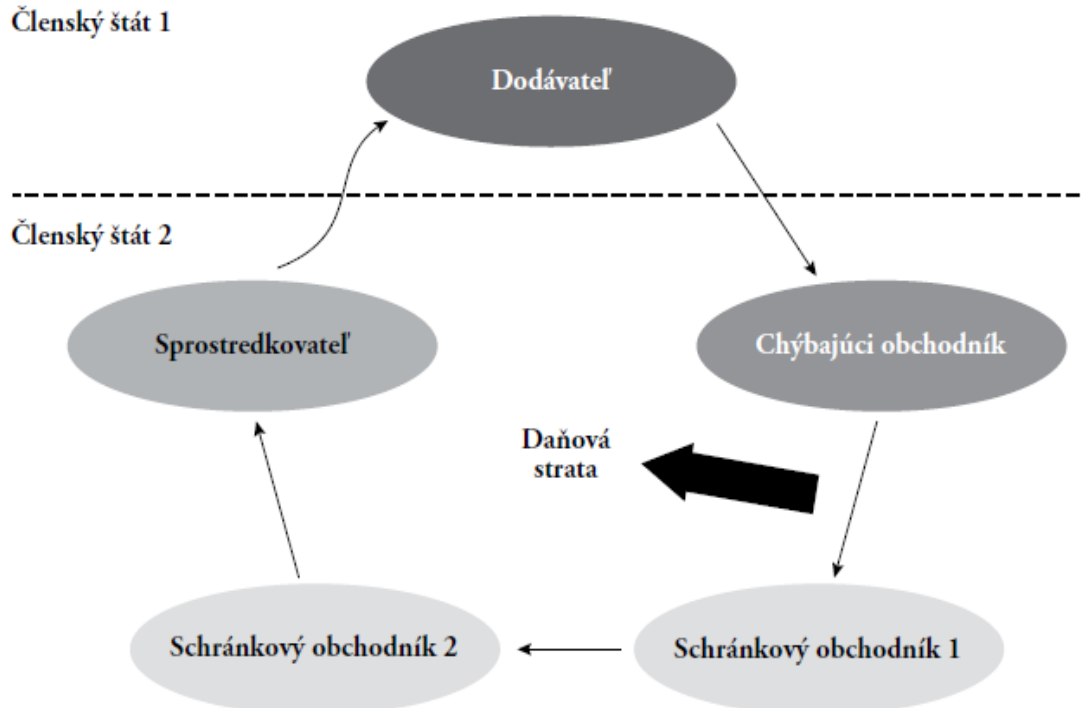
PRÍLOHA C Štruktúra príjmov do daňového systému na Slovensku

Zdroj: Hapl, 2020

PRÍLOHA D Schéma karuselového podvodu

Členský štát 1

Zdroj: Šimonová, 2017, s. 57

PRÍLOHA E Jurisdikcie zaviazané k zlepšeniu transparentnosti a zavedeniu účinnej výmeny informácií v daňových záležitostiach

Andorra	Marshall Islands
Anguilla (1)	Mauritius
Antigua and Barbuda	Monaco
Aruba (2) (3)	Montserrat (1)
The Bahamas	Nauru
Bahrain	Netherlands Antilles (2)
Bermuda (1)	Niue (4)
Belize	Panama (English)
British Virgin Islands (1)	Samoa
Cayman Islands (1)	San Marino
Cook Islands (4)	Seychelles
Cyprus	St. Lucia
Dominica	St. Kitts & Nevis
Gibraltar (1)	St. Vincent and the Grenadines
Grenada	Turks & Caicos Islands (1)
Guernsey (5)	US Virgin Islands (6)
Isle of Man (5)	Vanuatu
Jersey (5)	
Liberia	
Liechtenstein	
Malta	

Zdroj: <https://www.oecd.org/countries/niue/jurisdictions-committed-to-improving-transparency-and-establishing-effective-exchange-of-information-in-tax-matters.htm>, [cit. 2021-04-12].

PRÍLOHA F Sadzby DPH uplatňované v EÚ

Členský štát	Kód krajiny	Štandardná sadzba	Znížená sadzba	Super-znížená sadzba
Rakúsko	AT	20	10,13	-
Belgicko	BE	21	6,12	-
Bulharsko	BG	20	9	-
Cyprus	CY	19	5,9	-
Česko	CZ	21	10,15	-
Nemecko	DE	19	7	-
Dánsko	DK	25	-	-
Estónsko	EE	20	9	-
Grécko	EL	24	6,13	-
Španielsko	ES	21	10	4
Fínsko	FI	24	10,14	-
Francúzsko	FR	20	5,5 / 10	2,1
Chorvátsko	HR	25	5,13	-
Maďarsko	HU	27	5,18	-
Írsko	IE	23	9 / 13,5	4,8
Taliansko	IT	22	5,10	4
Litva	LT	21	5,9	-
Luxembursko	LU	17	8	3
Lotyšsko	LV	21	12,5	-
Malta	MT	18	5,7	-
Holandsko	NL	21	9	-
Poľsko	PL	23	5,8	-
Portugalsko	PT	23	6,13	-
Rumunsko	RO	19	5,9	-
Švédsko	SE	25	6,12	-
Slovinsko	SI	22	9,5	-
Slovensko	SK	20	10	-

Zdroj: https://europa.eu/youreurope/business/taxation/vat/vat-rules-rates/index_sk.htm#shortcut-8 [cit. 2021-03-08].